

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KARABÜK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN
DUYGU DÜZENLEME BECERİLERİ İLE MİZAÇ
ÖZELLİKLERİ VE EBEVEYN TUTUMLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ**

Elif GÖKŞEN
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Özlem GÖZÜN KAHRAMAN

KARABÜK
2019

TEZ ONAYI

Elif GÖKŞEN'in hazırladığı “Okul Öncesi Dönem Çocukların Duygu Düzenleme Becerileri İle Mizaç Özellikleri ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi” adlı bu çalışma 31/05/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından **ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Özlem GÖZÜN KAHRAMAN
Tez Danışmanı

Prof. Dr. Arzu ÖZYÜREK
Üye

Dr. Öğr. Üyesi Özlem YURT
Üye

Bu tez Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu tarafından **YÜKSEK LİSANS** tezi olarak onaylanmıştır.

Doç. Dr. Kubilay TEKİN
Enstitü Müdürü V.

BEYAN

Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına göre hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içerisinde yer alan tüm bilgi ve belgeleri akademik kurallara uygun şekilde elde ettiğimi,
- Elde ettiğim tüm bilgi ve sonuçları etik kurallara uygun şekilde sunduğumu,
- Yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun şekilde atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum tüm eserleri kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan bilgi ve verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya farklı bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Elif GÖKŞEN

31/05/2019

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında beni yönlendiren, saat kaç olursa olsun yardımını esirgemeyen, güler yüzlü ve anlayışıyla akademik bilgi ve donanımıyla bana her zaman rehber olan ve tezimi tamamlamamda en büyük destekçim olan saygıdeğer danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Özlem GÖZÜN KAHRAMAN'a teşekkür ederim. Veri toplama sürecinde uygulama yürüttüğüm okullarda bana yardımcı olan okul yöneticilerine, anasınıfı öğretmenlerine çok teşekkür ederim. Ayrıca verilerin analizinde benden desteğini esirgemeyen ölçme değerlendirme uzmanı Doç. Dr. Tülin ACAR'a teşekkür ederim.

Tezimin her aşamasında benim en büyük destekçim olan aileme, özellikle beni her zaman yüreklendiren canım annem Leyla KOCAÇİFTÇİ'ye, bu süreçte yanımda olan sabrımı, anlayışını ve desteğini esirgemeyen sevgili eşim İbrahim GÖKŞEN'e sonsuz teşekkür ederim.

Bu tez, Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu Başkanlığı tarafından KBÜBAP-17-YL-190 numaralı proje ile desteklenmiştir. Desteklerinden dolayı Karabük Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu Başkanlığı'na teşekkür ederim.

Elif GÖKŞEN
Karabük, Mayıs 2019

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ ONAYI.....	ii
BEYAN.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
TABLolar DİZİNİ.....	vii
EKLER DİZİNİ.....	x
ÖZET.....	xii
ABSTRACT.....	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Amaç ve Kapsam.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	6
2. 1. Duygu'nun Tanımı ve Önemi.....	6
2.2. Duyguların Farkında Olma.....	7
2. 3. Duyguları Anlama.....	8
2. 4. Duyguların İfadesi.....	8
2. 5. Duygu Düzenleme Tanımı ve Özellikler.....	9
2. 6. Duygu Düzenleme Stratejileri.....	11
2. 7. Duygu Düzenlemenin Gelişimine Etki Eden Faktörler.....	14
2. 7. 1. Kültür.....	14
2. 7. 2. Cinsiyet.....	15
2. 7. 3. Beyin.....	16
2. 7. 4. Doğum Sonrası Annelik Depresyonu.....	16
2. 7. 5. Bilişsel Gelişim.....	16
2. 7. 6. Dil Gelişimi.....	17

2.7.7. Annenin Kullandığı Stratejileri.....	17
2. 8. Erken Çocuklukta Duygu Düzenlemenin Gelişimi.....	18
2. 9. Mizaç.....	20
2. 9. 1. Mizaç Tanımı ve Önemi.....	20
2. 9. 2. Mizaç Türleri.....	21
2. 10. Duygu Düzenleme ve Mizaç İlişkisi.....	22
2. 11. Ebeveyn Tutumları.....	23
2. 12. Duygu Düzenleme ve Ebeveyn Tutumları.....	25
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	27
3. 1. Araştırmanın Tipi.....	27
3. 2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi.....	27
3. 3. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	27
3. 4. Veri Toplama Araçları.....	29
3. 4. 1. Demografik Bilgi Formu.....	29
3. 4. 2. Duygu Düzenleme Ölçeği.....	29
3. 4. 3. Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği.....	30
3. 4. 4. Ebeveyn Tutum Ölçeği.....	30
3. 5. Verilerin Toplanma Süreci.....	31
3. 6. Verilerin Değerlendirilmesinde Kullanılan Yöntemler.....	32
3. 7. Araştırmanın Etik Yönü.....	33
3. 8. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	34
4. BULGULAR.....	35
5. TARTIŞMA.....	62
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	71
6. 1. Sonuçlar.....	71
6. 2. Öneriler.....	73
7. KAYNAKLAR.....	76

8. EKLER.....89

9. ÖZGEÇMİŞ.....96

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Demografik Özelliklere İlişkin Yüzde Frekans Dağılımları.....	28
Tablo 2. Normal Dağılım Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları.....	33
Tablo 3. DDÖ ve ÇKMÖ Puanlarının Spearman Brown Korelasyon KatsayısıSonuçları.....	35
Tablo 4. DDÖ ve ETÖ Puanlarının Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Sonuçları	36
Tablo 5. Çocukların cinsiyetine göre ÇKMÖ Puanlarının MWU Testi Sonuçları.	37
Tablo 6. Çocukların Yaşına göre ÇKMÖ Puanlarının KWTesti Sonuçları.....	38
Tablo 7. Annenin Yaşına göre ÇKMÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	39
Tablo 8. Babanın Yaşına göre ÇKMÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	40
Tablo 9. Annenin Öğrenim Durumuna göre ÇKMÖ Puanlarının KWTesti Sonuçları.....	41
Tablo 10. BabanınÖğrenim Durumuna göre ÇKMÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	43
Tablo 11. Ailenin Aylık Gelirine göre ÇKMÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	45
Tablo 12. Çocukların Cinsiyetine göre DDÖ Puanlarının MWU Testi Sonuçları.....	46
Tablo 13. Çocukların Yaşına göre DDÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	47
Tablo 14. Annenin Yaşına göre DDÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	48
Tablo 15. Babanın Yaşına göre DDÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	48
Tablo 16. AnneninÖğrenim Durumuna göre DDÖ Puanlarının KWTesti Sonuçları.....	49
Tablo 17. Babanın Öğrenim Durumuna göre DDÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	50

Tablo 18. Ailenin Aylık Gelirine göre DDÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	51
Tablo 19. Çocukların Cinsiyetine göre ETÖ Puanlarının MWU Testi Sonuçları.....	52
Tablo 20. Çocukların Yaşına göre ETÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	53
Tablo 21. Annenin Yaşına göre ETÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	54
Tablo 22. Babanın Yaşına göre ETÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	55
Tablo 23. AnneninÖğrenim Durumuna göre ETÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	56
Tablo 24. Babanın Öğrenim Durumuna göre ETÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	58
Tablo 25. Ailenin Aylık Gelirine göre ETÖ Puanlarının KW Testi Sonuçları.....	60

EKLER DİZİNİ

Sayfa

EK 1. Ölçek Kullanım İzinleri.....	90
EK 2. Etik Kurul İzni	91
EK 3. Araştırma İzni.....	92
EK 4. Demografik Bilgi Formu.....	93
EK 5. Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ) (Örnek Maddeler).....	94
EK 6. Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği (ÇKMÖ) (Örnek Maddeler).....	95
EK 7. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) (Örnek Maddeler).....	96

ÖZET

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Duygu Düzenleme Becerileri İle Mizaç Özellikleri ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Bu çalışmada, okulöncesi dönemde çocukların duygu düzenleme becerileri ile mizaç ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırma ilişkisel tarama yöntemiyle yapılmıştır. Araştırma, 2016-2017 yılında Adana il Milli Eğitimi'ne bağlı anasınıfları ve anaokullarında yürütülmüştür. Araştırmaya 4-6 yaş arası çocukların anne-babaları ve öğretmenleri katılmıştır. Araştırmaya katılan toplam kişi sayısı 400'dür. Araştırmada veri toplama aracı olarak; "ÇKMÖ", "ETÖ", "DDÖ" ve "Demografik Bilgi Formu" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; duygu düzenleme ve ebeveyn tutumları arasında ilişki incelendiğinde duygu düzenleme ve sadece demokratik ebeveyn tutumu arasında pozitif yönlü ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bulunan bu ilişkiye göre çocukların duygu düzenleme becerileri arttıkça demokratik ebeveyn tutumları da artmaktadır. DDÖ'nün değişkenlik/olumsuzluk alt boyutu ile ÇKMÖ'nün tepkisellik alt boyutu arasında pozitif, ÇKMÖ'nün sebatkarlık alt boyutu ile negatif yönlü ilişki olduğu görülmüştür. Sebatkarlık ve tepkisellik mizaç özelliğinin DDÖ'nün değişkenlik/olumsuzluk boyutu ile arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar çocukların duygu düzenleme becerilerinde ebeveyn tutumlarının ve çocuğun mizacının önemini gösterebilir.

Anahtar Sözcükler: Duygu Düzenleme, Ebeveyn Tutumları, Mizaç, Okul Öncesi Dönem

ABSTRACT

Investigation of the Relationship Between Emotional Regulation Skills and Temperament Characteristics and Parent Attitudes of Preschool Children

In this study, it was aimed to investigate the relationship between emotion regulation skills and temperament and parental attitudes of preschool children. The study was conducted by relational screening method. The research will be carried out in 2016-2017 in kindergartens of Adana Province National Education. Parents and teachers of children aged 4-6 participated in the study. The total number of people participating in the study is 400. As a data collection tool; "Short Temperament Scale for Children" "Parental Attitude Scale", "Emotion Regulation Scale" and "Demographic Information Form" were used. As a result of the research; When the relationship between emotion regulation and parental attitudes were examined, it was found that there was a positive relationship between emotion regulation and only democratic parental attitudes. According to this relationship, democratic parental attitudes are increasing as children's emotion regulation skills increase. It was observed that there was a negative relationship between the variability / negativity sub-dimension of regressive ability and reactive temperament characteristic with positive, steadfast temperament feature. It was determined that the feature of regressive and reactive temperament was a significant predictor of variability and negativity. These results can show the importance of parental attitudes and child's temperament in emotion regulation skills of children.

Keywords: Emotion Regulation, Parental Attitudes, Pre-school Period, Temperament

1.GİRİŞ

1.1. Amaç ve Kapsam

Okul öncesi dönemde, çocuğun bütün gelişim alanları önemli derecede şekillenir (Yaman, 2018). Bu gelişim alanlarından sosyal-duygusal gelişim de büyük ölçüde bu dönemde biçimlenir(Erol, Şimşek, Öner ve Munir, 2005). Duygusal gelişim bebeğin dünyaya geldiği andan itibaren görülebilen kritik gelişim alanıdır (Koçak, 2018). Duygu, insan yaşamına canlılık katan ve insan yaşamını zenginleştiren, insan deneyiminin en önemli özelliklerinden biri olarak tanımlanmaktadır (Shahbaa, Alvani, Zahedi ve Memarzadeh, 2014). Duygu kelimesi köken olarak harekete geçirme, tahrik etme, heyecanlandırma anlamlarına gelen "emovere"den gelmektedir (Meggett, 2012; Yavuzer, 2014).Duyguların, insanların kararlarını ve davranışlarını düşüncelerden daha çok etkilediği bilinir (Ersan, 2017). Duygular insanları bir araya getirir(Santrock, 2015). Duygu olmadan insan kendini ifade edemez ve başkaları tarafından anlaşılabilir (Tarhan, 2018). Normal bir şekilde gelişim gösteren tüm bireylerin aynı temel duygulara sahip oldukları bilinir. Duygular bireyin yaşama uyum sağlamasına yardımcı olur. Her insan belli bir durum karşısında tepkisini farklı tarzda gösterir. Örneğin, ağlamak bazen üzüntü bazen sevinçle ilişkili olabilir (San-Bayhan ve Artan, 2011).

Duygular olumlu ve olumsuz olmak üzere ikiye ayrılır (İnceman, 2017; Cingöz, 2018). Olumlu duygu (neşe, ilgi, güven ve uyanıklık gibi) yaşamdan zevk alma ve huzurlu olma olarak tanımlanır. Olumsuz duygu (korku, kızgınlık, üzüntü, suçluluk, aşağılanma, nefret gibi) ise bireyin stres, korku, kızgınlık gibi nahoş duyguların aktif halde olması olarak tanımlanır (Cingöz, 2018). Mutluluk, ilgi, şaşırma (hayret), korku, öfke, sevgi, üzüntü ve tikslenme gibi duygularinsanlarda evrenseldir (Berk, 2013; Tarhan, 2018). Ayrıca, bu duygular uzun ve evrilen bir maziye sahiptir (Berk, 2013).

Duygular yanıştışde, yoğunlukta ve sũrede olduğunda, yada dũzenlenmediėinde gũnlũk yaşamı olumsuz yũnde etkiler (Gross ve Thompson, 2007). Duygu dũzenleme, okul öncesi dönemde sosyal duygusal gelişim için önemli bir adımdır (Tekin, 2016).Duygu dũzenlenirken hem olumlu hem olumsuz duygular hedef alınır. Duygu dũzenleme sırasında duygular arttırılabilir, azaltılabilir veya aynı şekilde devam edebilir (Akan, 2014; Tekin, 2016; Yaman, 2018). Duygu dũzenleme, yeni bir duygusal tepkinin başlatılmasını ya da sũrmekte olan duygusal tepkilerdeki değişikliği içerir (Ochsner ve Gross, 2005). Kişilerin duygularıyla başa çıkabilmeleri için duyguların yoğunluğunun istenen dũzeyde ayarlanabilmesi duygu dũzenleme anlamına gelir (Yurtsever, 2014). Duygu dũzenlemesi; duyguların,özellikle yoğun ve geçici özelliklerini izlemek, değerlendirmek ve değiştirmektensorumlu dış ve i sũrelerden oluşur (Thompson, 1994;Yağmurlu ve Altan, 2010; Tekin, 2016). Duygu dũzenleme; bireylerin sahip oldukları duyguları, ne zaman bu duygulara sahip olduklarını, nasıl bu duyguları deneyimlediklerini ve ifade ettiklerini etkiler.Duygu dũzenleyici sũreler otomatik veya kontrollũ, bilinçli ya da bilinçsiz olabildiği gibi duygu dũzenlemeyi de etkileyebilir. ũnkũ duygular çok bileşenli sũrelerdir (Gross, 1998).

Duygu dũzenleme stratejileri ncũ odaklı ve tepki odaklı stratejiler olmak üzere ikiye ayrılır (Sũmer ve Ulaşan-zgũle, 2017). Durum seçimi, durum değişikliği, dikkat yayılımı, ve bilişsel değişim ncũ odaklı strateji, tepki modũlasyonu ise tepki odaklı stratejidir (Tũrkũler-Aka, 2011).ncũ odaklı stratejilerden bilişsel yeniden değerlendirme en çok kullanılan, ilişkileri ve ruhsal sağlığı olumlu yũnde etkileyen önemli bir stratejidir. Bilişsel yeniden değerlendirme, duygusal cevap oluşturan bir durumu yeniden meydana getirerek ona yeni manalar yũklemek olarak açıklanabilir. Bastırma ise; faydasından daha çok zararının olduğu dũřũnũlen bir strateji olup, araştırmalara göre olumsuz duygunun dışa vurumunu kısa vadede azaltsa da insanın duyguyu hissetmesini engelleyemeyeceği için ilerleyen sũrete daha şiddetli olumsuz duygu hissetmesine sebep olan bir stratejidir (Sũmer ve Ulaşan-zgũle, 2017).

Duygu dũzenleme becerisinin gelişimi, bebeklikten itibaren başlar. Bebeğe ilk bakımını veren ve onun yanında olan birey ile bebek arasında duygu dũzenleme aktarımı gerçekleşmiş olur. Daha dũnyaya ilk geldiği andan itibaren, bebeğin

isteklerini ağlayarak ya da mutluluğunu gülümseyerek ifade etmesi bunun göstergesidir (Işık ve Turan, 2015) Bebekler, ilk aylarda duygusal durumlarını düzenlemek için kısıtlı bir yeteneğe sahiptirler. Bebekler ilk yıllarda duygusal tepkilerin süresi ve şiddetini engelleme ya da azaltma becerisini kademeli olarak geliştirirler (Santrock, 2015). Bebeklik ve okulöncesi dönemde duygu düzenleme becerilerinin sağlıklı geliştirilmesi bireyin ileriki hayatında da karşısına çıkacaktır (Ural, Güven, Sezer, Efe-Azkeskin ve Yılmaz, 2015). İki yaşından sonra çocuklar dil gelişimiyle birlikte sık sık duygularını ifade eder ve duygularını aktif olarak gözetim altında tutmaya çalışır (Berk, 2013). Bireyin istekleri üç yaşından itibaren egonun gelişmesiyle birlikte; istenen beceriyi sergileme şeklinde başlar. Bu dönemde istenmeyen aktivitelerde inatçılık, çocuğun duygularını görmeyi sağlayan olaylardır (Işık ve Turan, 2015).

Duygu düzenlemenin gelişimini etkileyen içsel ve dışsal unsurlar mevcuttur (Fox ve Calkins, 2003). Bu faktörlerden biri mizaçtır (Southam-Gerow, 2014). Çocukların duygularını düzenleme yeteneği, çocuğun mizacına bağlı olarak değişebilir. Örneğin, mizaç yaklaşımındaki değişiklikler, düzenlemeyi gerektirebilecek farklı duygular üretir. Birçok çalışmada, değişken veya heyecanlı duyguları olan çocukların dışa dönük davranışlar için risk altında olduğu tespit edilmiştir. Öte yandan, aşırı bastırılmış duyguları olan çocukların içselleştirici davranışlar geliştirmesi daha olasıdır (Stifter-Dollar veCipriano 2010).Mizaç, kendine özgü bir şekilde bireysel farklılıkların ilk çekirdeğini oluşturur ve davranış eğilimleri, dikkatin sürdürülebilirliği kapasitelerini ifade eder (Rothbart, 2004). Arkar'a (2004) göre mizaç; duygu temelli yeteneklerin ve alışkanlıkların bütünleştirilmesinin altında yatan bağlantı kurma, duyumsama ve motivasyon süreçlerine karşılık gelmektedir. Çocuğun mizacı hem kalıtsal (biyolojik) hem çevresel (çevresinde etkileşime girdiği kişiler, yaşadığı tecrübeler, fiziksel zorluk vb.) faktörlerden etkilenir (Shiner, Buss, McClowry, Putnam ve Saudino, 2012; Meggitt, 2013).Olumsuz duyguların fazla olması, çocuğun kişilerarası etkileşimlerde zorluk çekme olasılığını artırır. Ayrıca çocuğun daha yoğun tepkiler vermesine neden olur. Fox (1989) yüksek seviyede tepkisel olan çocukların, daha az tepkisel olanakranlarına göre duygularını düzenlemek için bakım verenlerin yardımına daha çok ihtiyaç duyduğunu bulmuştur (Yağmurlu ve Altan, 2010).

Okul öncesi dönemde çocuğun sosyal-duygusal gelişimini etkileyen en önemli dışsal unsur aile çevresidir (Yaman, 2018).Bebeklerde ve küçük çocuklarda duygu düzenlemenin gelişimi bakım verenler tarafından önemli düzeyde etkilenir. Ebeveynlerin çocuğunun duygusal ifadesine verdiği yanıtlar ve ilişkilerin güvenli olması erken çocukluk döneminde duygu düzenlemenin gelişimini önemli derecede etkiler (Brownell ve Kopp, 2007).

Yavuzer'e (2014) göre; anne-baba-çocuk ilişkisi temelde anne-babanın tutumlarına bağlıdır. Literatür incelendiğinde ebeveyn tutumlarının baskıcı-otoriter tutum, gevşek tutum, dengesiz ve kararsız tutum, koruyucu tutum, ilgisiz ve kayıtsız tutum ve güven verici,destekleyici, hoşgörülü tutum olmak üzere farklılaştığı görülmektedir (Yavuzer, 2016).

Erken çocukluk döneminde duygu düzenleme ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında, duygu düzenleme becerilerinin otizm spektrum bozukluğu (Işık ve Turan 2015), çocukların sosyal davranışları (Arı ve Yaban, 2016), annenin duygusal sosyalizasyonu (Sille, 2016), ebeveyn tutumları (Yaman, 2018), saldırganlık düzeyleri (Ersan, 2017), çocukluk çağı travmaları (Demirkapı, 2013), yeme tutumları (Yurtsever, 2017), akran ilişkileri (Kayhan-Aktürk 2015), annelerin duygu sosyalleştirme davranışları (Seçer, 2016), ebeveynlerin duygusal okuryazarlık düzeyleri (Bozkurt-Yükçü, 2017) ile ilişkilerinin incelendiği çalışmalar bulunmaktadır.Yabancı literatür incelendiğinde, duygu düzenleme becerilerinin; çocukluk kanseri (Firoozi, Besharat ve Boogar, 2013), akut lenfoblastik lösemili çocuklar (Firoozi, Besharat ve Tehrani, 2011), oyun (LaFreniere, 2013), risk altındaki çocuklar (Thompson ve Calkins, 1996) ve cinsiyet farklılıkları (Goldstein, 2015) ile ilişkisinin incelendiği çalışmalara rastlanmıştır.

Dünya literatürü incelendiğinde duygu düzenleme becerileri ile ilgili çok sayıda çalışma olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada, duygu düzenleme, mizaç ve ebeveyn tutumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Aynı zamanda bu üç değişkenin birlikte ele alındığı bir araştırmaya rastlanmamıştır.Okul öncesi dönemde duygu düzenleme becerisinin, mizaç ve ebeveyn tutumları ile ilişkisinin ele alınması bu çalışmayı özgün kılmaktadır.

Bu açıdan çalışmanın sonraki çalışmalara rehber olacağı ve alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada okul öncesi dönemdeki çocukların duygu düzenleme becerileri ile mizaç ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Alt Amaçları

1. Çocuğun duygu düzenleme becerileri ve ebeveyn tutumları arasında bir ilişki var mıdır?
2. Çocuğun mizaçı ile duygu düzenleme becerileri arasında bir ilişki var mıdır?
3. Mizaç özellikleri ile çocuğun yaşı, cinsiyeti, anne-babanın yaşı, öğrenim durumu ve ailenin gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Duygu düzenleme becerileri çocuğun yaşı, cinsiyeti, anne-babanın yaşı, öğrenim durumu ve ailenin gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Ebeveyn tutumları, çocuğun yaşı, cinsiyeti, anne-babanın yaşı, öğrenim durumu ve ailenin gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. GENEL BİLGİLER

2. 1. Duygunun Tanımı ve Önemi

Duygular, farklı duygusal olayları tecrübe ederek, belli bir uyarılma şeklinin var olmasına sebebiyet veren durumlardır (Işık, 2016). Duygular bilişsel değerlendirme, fizyolojik tepkiler, eylem eğilimleri gibi farklı bileşenlerden oluşur(Moyal, Henik ve Anholt, 2014; Karakoyun, 2018). Duygu,birisine ya da bir şeylere yönelik oluşan yoğun his olarak da tanımlanabilir (Frijda, 1993; Karakoyun, 2018).His, arada bir duygunun yerine kullanılsa da esasen duygunun bir parçasıdır ve kişinin bireysel tecrübelerini yansıtır (Boğa, 2017).

Literatürde duygular hakkında farklı yaklaşımlar vardır. Bu yaklaşımlarda araştırmacılardan bir kısmı duygular ile bireylerin bedensel durumlarına, bir kısmı duygusal deneyime, diğerleri de duygularla davranış arasındaki ilişkinin nasıl olduğuna değinir. Son zamanlarda yapılan araştırmalar, çocukların duygusal gelişiminin önemi ile yakından ilgilenildiğini göstermektedir (Çorapçı, Aksan ve Yağmurlu, 2012).Bir bebeğin duygularının gelişimi kademelidir. Amigdala, beyin sapı gibi beynin bazı bölümleri yaşamın ilk zamanlarında gelişir ve başlangıçta bebeklerde sıkıntı, heyecan, öfke duyguları gözlemlenir. Zamanla bebekler duygularını yönetmeye başlar ve bu gelişme beyin kabuğunun frontal bölgesindeki gelişime paralel olarak ilerler. İnsanlar biyolojik yapı dolayısıyla duygusaldır. Ancak ilişkiler ve kültür de duygusal yaşantı üzerinde etkilidir (Işık, 2016).

Yapılan bazı araştırmalarda, duyguların önemi incelenmiştir. İnsanların psikososyal gelişimi ve genel sağlık durumuyla duygular arasında ilişki olduğu belirlenmiştir (Çöllü, 2017).İnsan yaşamında duyguların işlevi hakkında pek çok bilgi bulunur. Duygular, motivasyon, davranış düzenleme ve sürdürmede önemli bir rol oynar (Izard, 2007; Kuzucu, 2016).Duygular bireyin yaşamdan zevk almasını sağlar, çevredeki diğer insanların ruh hali ve davranışsal niyetleri hakkında bilgi

verir (Karataş, 2016). Duygulardan elde edilen bu bilgiler, kişilerin ne kadar mutlu olduklarını ve hayattan tatmin olduklarını değerlendirme fırsatı verir (İnceman, 2017). Ayrıca duygular, kişinin kendisi için bir şeyin önemli yada önemsiz olduğuna karar verme sürecini etkiler (Karataş, 2016; Akbaba, 2017; İnceman, 2017). Duyguların; insanın içinde var olan değerleri harekete geçirdiği, davranışlarını biçimlendiği ve çevresini etkilediği bilinir (Karakoyun, 2018; Kayhan-Aktürk, 2015; İnceman, 2017). Duygular, insanın çevreye adapte olması ve yaşamını devam ettirebilmesi için oldukça önemlidir (Kayhan-Aktürk, 2015; İnceman, 2017). Duyguların insanların algısı üzerinde etkisi olduğu bilinmektedir. Örneğin; mutlu olan bir kişinin dünyayı pozitif olarak görme eğilimi oldukça yüksektir (İnceman, 2017).

2.2. Duyguların Farkında Olma

Başkalarının duygularını algılamak, ve bunlara cevap vermek için bireylerin önce kendi duygularını anlamlandırması gerektiği söylenebilir (Knight ve Modi, 2016). Duygusal farkındalık; duygusal yüz ifadesini ve ipuçlarını değerlendirerek karşıdaki kişinin hislerini fark edebilme becerisidir. Okul öncesi dönemde zihinsel becerilerin gelişmesiyle birlikte çocukların duyguları tanıma ve olayların meydana getireceği duyguları anlama yeteneği gelişir (Gallese, 2003). Duygusal farkındalık, biliş ve duygular bir araya geldiğinde oluşur ve insanların duygu ve düşüncelerinin nasıl oluştuğu hakkında ilk bilgileri verir (Gomez-Guerrero, 2006). Bilişsel süreçler ve güdülenme duygusal farkındalığı etkileyen önemli unsurlardır. Çocukların sosyal yeterliliklerin gelişiminde çocukların yüz ifadelerinden duyguları tanıyabilmeleri oldukça önemlidir. Erken dönemlerden itibaren yüz ifadeleri ile duyguların iletilmesi, bu özelliğin doğuştan geldiğini kanıtlar. Fakat bu özelliğin açığa çıkması ve gelişmesi, olgunlaşma ve öğrenmeyle olur. (Işık, 2016).

Duygusal farkındalık, bireyin gerçek duygularına erişmesine olanak sağlar. Birey bu bilgi girişiyle duygularını tanımlayabildiği gibi kontrol de edebilir (Çakar ve Arbak, 2004). Farkındalık düzeyi yüksek olan bireyler olumsuz duygularla daha iyi başa çıkar. Daha çok olumlu duygu yaşarlar, özsaygıları yüksektir. Ayrıca daha dışa dönük ve sosyaldirler (Kuzucu, 2016).

2. 3. Duyguları Anlama

Duyguları anlama becerisi; bir olayın insanda hangi duygunun yaşanmasına neden olacağını bilinme yeteneğidir. Bu becerilerin gelişiminde yaşantılar önemlidir. Çünkü insan edindiği tecrübelerle olayların, kişide hangi duyguyu meydana getireceğini öğrenir. Duyguları anlamada esas önemli nokta, duyguların etkilerini bilmektir (Dağgöl, 2016; Işık, 2016).

Bebekler başlangıçta duygusal buluşma denilen bir süreçle duyguları anlarlar. Bebeklerde dikkat becerileri geliştikçe nesne yada olayların anlamlı olup olmadığına göre tepki verirler. Yaklaşık 2,5 yaş civarında kendi duygusal tepkileriyle başkalarının duygusal tepkileri arasında farklılık olabileceğini anlamaya başlarlar (Işık, 2016). Çocuklar üç yaşından itibaren duyguları tanıyıp anlamlandırarak kontrol etmeye başlarlar (Dağgöl, 2016). Okul öncesi dönemde konuşma daha fazladır. Buna bağlı olarak duyguları anlama oldukça artar (Işık, 2016).

2. 4. Duyguların İfadesi

Duygu ifadesi, birinin içsel duygularını başkalarına açıklamak için yüz, ses ve diğer vücut hareketlerini kullanması olarak açıklanabilir (Chaplin, 2015). Başka bir tanıma göre duygusal ifade bireyin içinde yaşadığı duyguları uygun yüz ifadesi, gözleri, ses tonu gibi bedensel ifadeleri de kullanarak davranışlarla diğer insanların ne hissettiğini anlayabileceği şekilde dışa vurma yeteneğidir (Gross, John ve Richards, 2000). Çocuğun sosyal becerilerinin gelişiminde duyguların ifade edilmiş biçimi ve sıklığı oldukça önemli yere sahiptir (Işık, 2016). İki yaş itibarıyla duygu ifadesindeki gelişime paralel olarak çocuklarda dil gelişimi artar. Üç yaş itibarıyla çocuklar duyguları ifade ederken sosyal çevrenin etkisi daha belirgin şekilde ortaya çıkmaya başlar. Çocuğun arkadaşlarının kişiliği ve sosyal ilişkisinin şekli bu yaşlardan itibaren oldukça etkilidir. Okul öncesi dönemde, çocuklar toplumsal normlara daha uygun şekilde duygularını ifade edebilirler. Bunun sebebi, eğitim ve sosyal çevrenin desteklemesidir. Duruma göre, çocukların duygusal ifadesinde değişiklik olur. Bu dönemde çocuklar duygusal ifadesini kontrol edebilmeyi öğrenirler (Işık, 2016).

Günümüzde elde edilen bilgilere göre, duyguların bastırılmadan uygun bir biçimle ifade edilmesinin ruhsal sağlık ve uyum yönünden gerekli olduğu söylenebilir. Yani ister olumlu, ister olumsuz olsun duygularını ifade edemeyen bireyler pek çok sorunla karşı karşıya gelebilirler (Ersan, 2017). Duyguların ifadesi, insanların sağlık durumunu etkilemekle birlikte duygu düzenlemenin olmazsa olmaz parçasıdır (Karakoyun, 2018).

2. 5. Duygu Düzenleme Tanımı ve Özellikleri

Duygu düzenleme, duygusal yeterliğin bileşenlerinden biridir (Gürgah-Oğul, 2014).Günlük hayatta pek çok olumlu olumsuz duygular yaşanır. Bu duyguların yoğunluğu ve sıklığı farklı olabilir. Genellikle hayata uyum sağlamaya yardımcı olsa da bazen bu özelliğini kaybeder. Böyle bir durumda duyguların düzenlenmesi zorunluluk haline gelir (Gem, 2018). Kişinin bir uyarıcı ile karşılaştığında duygularını kontrol altına alması ve duygusal dengeyi sağlayarak duruma göre uygun davranışlarda bulunması “duygu düzenleme” olarak tanımlanabilir (Cingöz, 2018). Duygu düzenleme kendini harekete geçirmek olarak tanımlanabilir. Duygu düzenleme, bireylerin hedeflerine ulaşabilmeleri ve sosyal hayata uyum sağlayabilmeleri için duygusal uyarılmanın başlaması, sürdürülmesi ve yönetilmesidir (Cole, Martin ve Dennis, 2004).Bir başka tanıma göre duygu düzenlemesi, kendinde veya başkasında duygu öncülleri veya duygusal tepkinin fizyolojik, öznel veya davranışsal bileşenlerinden birini etkilemesi olarak tanımlanabilir (Gross ve Lewenson, 1993). Duygu düzenlemenin amacı, "olumsuz" duyguları ortadan kaldırmak değil, çevreye karşı olumlu tepkiler üretmek için duyguları ayarlamaktır. Bir diğer duygu düzenleme amacı, duyguların ortamın sürekli değişen taleplerine uygun tepki vermesini kolaylaştırabilmesi için en uygun düzeyde duygu dinamikleri elde etmektir (Aldao, 2013).

Başarılı duygu düzenleme, sosyal ilişkileri geliştirir. Ayrıca fiziksel olarak iyi seviyede sağlıklı olmaya katkı sağlar. Duygu düzenleme becerisi zayıf olan ya da zorluk yaşayan bireylerde ruhsal sıkıntılar ve psikopatolojilerin daha fazla görülebileceği savunulmuştur (Aldao, Nolen-Hoeksema veSchweizer, 2010; Tekin, 2016). Duyguları becerisi zayıf olan bireyler daima huzursuzlukla mücadele

verirken, duygu düzenleme becerisi güçlü olanların hayatları boyunca karşılaştıkları olumsuz durumlarla daha rahat başa çıkabildikleri bilinmektedir (Goleman, 2017)

Duygu düzenleme bebeklik döneminde başlar. Ancak duygu düzenlemenin ve kontrolünün gelişimi için kritik dönem okul öncesi dönemdir. Çünkü bu dönemde çocuklar akran gruplarıyla daha çok zaman geçirir ve duygu düzenlemeye çok daha fazla ihtiyaç duyarlar. Çocukların duygu düzenleme becerileri daha basit düzeydedir. Ancak okul çağında bulunan çocuklar duygularını düzenlerken geliştirdiği bazı teknikleri kullanırlar(Tekin, 2016).

Duygu düzenleme becerisinin üç temel özelliği mevcuttur:

- İnsanlar duygularını arttırarak yada azaltarak olumlu yada olumsuz düzenleme olanağına sahiptirler. İnsanların değişiklik yapmaya çalıştıkları duygularının, onların hangi gelişim döneminde nasıl olduğu konusunda çok az bilgi bulunmaktadır.
- Duygu düzenlemenin ilk örnekleri bilinçlidir, başlangıçta duygu düzenleme hayal edilebilir, ama sonra bilinçli bir farkındalık olmadan ortaya çıkar. Üzücü bir olaydan sonra dikkatini başka yöne çevirmek duygu düzenlemenin bu özelliğine örnek verilebilir. Duygu düzenlemenin bilinçli, kontrollü ve çaba gerektiren düzenleme biçiminden tam tersi duygu düzenleme şekline doğru evrildiği bilinir (Gross ve Thompson, 2007).
- Duygu düzenleme formlarının önceden iyi ya da kötü olacağı varsayılmaz (Gross veThompson, 2007). Araştırmacılara göre duygu düzenleme süreçleri, bağlama göre bazı koşulları iyileştirirken bazı koşulları daha kötü bir hale getirebilir. Örneğin; bir tıp profesörünün negatif duygularını azaltmak için zihinsel yaklaşım şekillerini kullanması stresli koşullarda etkilidir. Ancak empati yapmak gerektiğinde yardıma ihtiyacı olan bir bireye yardım etme duygusunu azaltabilir. (Gross ve Munoz, 1995).

2.6. Duygu Düzenleme Stratejileri

İnsanların duyguları esnektir ve bu esneklik duyguların düzenlenmesine olanak vermektedir (Gross, 2002). İnsanlar belirli bir duygu türünde duygusal tepki seviyelerini etkilemek için stratejiler kullanır ve nasıl kullanacağını açıklarlar (Bosse, Pontier ve Treur, 2007).Alanyazında çeşitli duygu düzenleme stratejileri belirtilmiştir (Gross, 1998).

Duygu düzenleme stratejileri öncül odaklı strateji, yanıt (teпки) odaklı strateji olarak ikiye ayrılır (Güven, 2018).  nc l odaklı stratejiler, duygu yanıtı eğilimleri tam olarak aktif olmadan, bireyin davranışlarını ve fizyolojik yanıtlarını değiştirmeden önce yaparız. Yanıt (teпки) odaklı stratejiler, yanıt (teпки) eğilimleri zaten oluşturulduktan sonra, bir duygu zaten başladıktan sonra yapılan Şeylere atıfta bulunur (Gross, 1998; Gross, 2001; Gross ve John, 2003; Gross,2007).

 nc l odaklı strateji duygu ortaya çıkmadan önce duygu üzerinde, tepki odaklı stratejiler ise duygu ortaya çıktıktan sonra kontrol sağlar (Yurtsever, 2014). Gross'un duygu düzenleme süreci; durum seçimi, durum değişikliği, dikkat dağıtımı, bilişsel değişim ve tepki düzenleme olmak üzere beşe ayrılır (Gross, 1998; Gross, 2007). Bunlardan durum seçimi, durum değişimi, dikkat yayılması ve bilişsel değerlendirme öncül odaklı, tepki düzenleme ise tepki odaklı (yanıt odaklı) strateji kapsamındadır (Akan, 2014).

Durum seçimi

Duygu düzenlemenin en ileriye dönük yaklaşımı, durum seçimidir. Bu tür duygu düzenlemeleri, arzulanan veya arzu edilmeyen duyguların ortaya çıkmasını sağlayacak eylemlerin yapılmasını içerir (Gross, 2007; Gem, 2018). Bireyin kendini rahat hissettiği arkadaşına kendini a ması, diğer arkadaşlarından kaçması durum seçimine örnek verilebilir (Gürdal, 2015; Gem, 2018).

Durum seçimi kısa sürede avantajlı gibi görünse de uzun vadede ağır sonuçlara sebep olabilir. Örneğin, utangaç bir kişi kısa süre toplumsal durumlardan kaçınırsa

kendini daha iyi hissedebilir. Fakat kısa vadeli rahatlama uzun vadede sosyal izolasyona neden olur

Bebeklikte ve okul öncesi dönemde, anne-babaların çocuklarının duygusal ihtiyaçları için günlük etkinliklerini düzenlemeleri önemlidir. Bu, çocuklar için yiyecek, uyku ve dinlenme saatlerinin düzenlenmesini içerir. Bebeklik ve okul öncesi dönem, duyu düzenleme stratejisi olan durum seçiminden daha fazla etkilenir. Çünkü bebekler ve küçük çocuklar, kendileri için uygun şartları seçemezler (Gross ve Thompson, 2007).

Durum değişikliği

Durum seçimi ve durum değişikliği arasında keskin çizgi çizmek zordur. Bunun nedeni bir durumu değiştirme çabalarının yeni bir durumu oluşturmasıdır. Bu değişim dışsal ve fiziksel ortamların değiştirilmesidir. Bilişsel değişiklikler ise içsel değişiklik kapsamında yer alır (Gross ve Thompson, 2007; Gross, 2007).

Ortağımız/arkadaşımız aniden üzgün görünüyorsa ona kızgın olduğumuzu söyleyeceğimiz sırada durup bekleriz, bunu söylemekten vazgeçebiliriz yada ona destek olmak için konuşabiliriz. Bu anlamda, duyu ifadeleri, durumun doğasını değiştirerek, güçlü dışsal formlardaduğu düzenleme yapabilir (Gross ve Thompson, 2007).

Dikkat yayılması

Dikkat yayılması, gelişimde ortaya çıkan ilk duyu düzenleyici süreçlerden biridir. Durumların pek çok yönü vardır ve durumları etkileyecek biçimde dikkati yönlendirmeyi kapsar (Gross ve Thompson, 2007). Bu tarz duyu düzenlemenin, durum seçiminin mümkün olmadığı durumlarda kullanıldığı savunulur (Gem, 2018).

Dikkat yayılması konsantrasyon, ruminasyon ve dikkat dağıtma olmak üzere üç gruba ayrılır (Gross, 1998; Gross, 2007). Konsantrasyon ise bir durumun duygusal özelliklerine dikkat çeker (Gross ve Thompson, 2007). Dikkati yoğunlaştırma

(konsantrasyon), durumun belirli yönlerine dikkat edilmesini veya tamamen başka bir şekilde değerlendirilmiş bir şeyin düşünülmesini ifade eder (Gross, 1998; Gross, 2007). Dikkat sürekli olarak duygulara ve duyguların sonuçlarına yöneldiğinde, ruminasyon olarak adlandırılır. Üzücü olaylar üzerine ruminasyonun uzun sürmesi şiddetli depresif belirtilere yol açar. Gelecekteki olası tehditler üzerine odaklanıldığında ise kaygı düzeyi artar (Gross ve Thompson, 2007). Dikkat dağıtma, durumun duygusal yönlerinden ya da durumdan tamamen uzağa kaymasını içerir. Dikkat dağıtımı, durumun farklı yönlerine dikkat çeker veya dikkati tamamen durumdan uzaklaştırır (Gross, 2007).

Bilişsel değişim

Bilişsel değişim, bireyin durumu nasıl değerlendirdiğini ya da durum hakkında nasıl düşündüğünü veya durumun gerektirdikleri ile baş etmek için kendi kapasitesini değiştirmesini kapsar (Gross ve Thompson, 2007). Bilişsel değişimde, durumların farklı yönleri değerlendirilir ve bu durumun ya da bireyin yönetebileceği kapasiteye alternatif anlamlar verilerek durumun duygusal etkisi değiştirilir (Gross, 2007). Bilişsel yeniden değerlendirme; durumun yarattığı duygusal etkileri değiştirmek için, kişinin durum hakkında düşünerek mevcut bakış açısından farklı bir bakış açısı kazanmasını sağlar (Gross, 2002). Bilişsel yeniden değerlendirme stratejisi en çok kullanılan stratejilerden biridir (Gross, 1998). Yeniden değerlendirme öncül odaklıdır. Bu durum yeniden değerlendirmeyi takip eden tüm duygu yörüngesinin etkili bir şekilde değiştirebileceği anlamına gelir. Yani, olumsuz duyguları aşağı çekmek için kullanıldığında, olumsuz duyguların deneyimsel ve davranışsal bileşenlerini başarılı bir şekilde azaltır (Gross ve John, 2003). Bilişsel değişim, duygusal etkiyi azaltacak şekilde duyguyu uyandıracak durumun yeniden değerlendirilmesidir (Gross, 2001). Bilişsel değişim, bilişsel adımları veya bilişsel değerlendirmeleri değiştirmekten oluşur. İnkâr, izolasyon ve düşünselleştirme gibi psikolojik savunmalar bilişsel değişimin içerisinde yer alır (Gross, 1998). Bilişsel değişime örnek vermek gerekirse; kişinin durumunu kendinden daha şanssız biriyle karşılaştırması, kişinin kurgusunu etkiler ve olumsuz duygularını azaltır (Gross, 2014).

Tepki Düzenleme

Tepki düzenleme, fizyolojik, deneysel veya davranışsal tepkiyi doğrudan etkilemeyi ifade eder (Gross, 1998). Kişinin psikolojik ve davranışsal tepkisi ile doğrudan ilişkili olup tepkiyi değiştirmek suretiyle duygularını düzenlemesini ifade eder (Gross, 2014). Tepki düzenleme sonradan ortaya çıkararak duygusal tepkiyi değiştirir (Gross ve Thompson, 2007). Bastırma, duygunun etkisinin daha az olmasını sağlayan duygu düzenleme süreci olarak tepki düzenleme kapsamında yer alır (Yurtsever, 2014). En iyi tepki biçimlerinden biri bastırmadır. Bir patrona karşı duyulan öfkeyi gizleme çabaları, röportaj sırasında hissedilen endişe bastırmaya örnek verilebilir (Gross, 1998). Bastırma süreci pozitif duyguların hissedilmesi ciddi oranda azalma göstermektedir. Ancak negatif duyguların hissedilmesinde herhangi bir etki yaratmaz (Gross, 1998, Gross, 2002).

2.7. Duygu Düzenleme Gelişimine Etki Eden Faktörler

Duygu düzenleme becerilerinde bireysel farklılıklar görülmektedir (şahin-Demirkapı, 2013). Bu farklılıkları etkileyen faktörlerin kültür, cinsiyet, doğum sonrası annelik depresyonu, beyin, bilişsel gelişim, dil gelişimi mizaç ve ebeveyn tutumu olduğu tahmin edilmektedir.

2.7.1. Kültür

Kültür, duygu düzenleme yöntemlerini pek çok yönden etkiler. Kültürel  zellikler, esas olarak hangi duyguların daha derin hissedileceğini ve hissedilen duyguya verilen anlamları etkiler. Buna ek olarak kültürler başkaları tarafından duygulara verilen yanıtları belirler (Sümer ve Ulaşan- zg le, 2017).

Alanyazında yapılan alışmlara göre, farklı kültürlerde hayatını devam ettiren insanlar birbirinden farklı duygu düzenleme yöntemlerini kullanmaktadırlar. Bireylerin içinde bulunduğu kültürel ortam, bazı duyguların dışa vurumunu kolaylaştırırken bazı duyguların dışa vurumunu engelleyebilir. Örneğin Asya kültüründe fiziksel acı duygusal acıya göre daha çok dışardan gözlenir. Bunun

nedeni Asya kültüründe duygusal acının dışavurumunun hoş karşılanmamasıdır (Southam-Gerow 2014).

2. 7. 2. Cinsiyet

Cinsiyet, duygusal zeka faktörlerinde de bireysel farklılıkları oluşturan temel maddelerden biridir. Maskülen yada feminen olma ve bu özellikleri taşıma literatürde duygusal zeka ile ilişkilendirilmiştir. Duygusal zeka ise duygu düzenleme becerilerinin temelini oluşturur (Edizler, 2010).

Duygu düzenleme stratejilerini kullanma üzerine yapılan bazı araştırmalarda cinsiyete göre farklılık olduğu belirlenmiştir. Erkekler kadınlara göre daha fazla problem çözme, ifade etme, bastırma ve dışa vurma duygu düzenleme stratejileri kullanmaktadırlar. Ayrıca dikkat dağıtma ve kaçınma gibi etkinlikleri tercih ettikleri de belirlenmiştir (Gross ve John, 2003). Bazı araştırmalarda, kadınların etkisiz veya depresif duygudurum yaşadıklarında ruminasyon stratejisini seçtikleri, öfke duygusuna kapıldığında dikkat dağıtma stratejisini tercih ettikleri belirlenmiştir (Rusting ve Nolen-Hoeksema, 1998).

Bilimsel araştırmalara göre, erkekler duygularını kızlardan daha fazla dışa vurmaktadır. Yani erkekler duyguların düzenlenmesine kızlara göre daha fazla gereksinim duyarlar (Underwood, 1997). Kadınlar sosyal çevresinde etkileşime girdiği insanlara kızdığı zaman öfkeden kaçınmaya çalışabilir, oysa erkekler bunu yapmaz. Kadınlar ve erkekler sorunlara farklı yaklaşırlar. Kadınlar diğerleriyle etkileşimde bulunurken daha ilişkisel odaklı hedeflere sahip olma eğilimindeyken erkekler daha güç odaklı olma eğilimindedirler. Kadınlar daha yoğun duygular hissetse de erkeklere göre ilişkilerin sürdürülmesinde daha fazla uyumludurlar (Birditt ve Fingerman, 2003).

2. 7. 3. Beyin

Gelişen duygusal sinirbilim alanı, duygu düzenleme ve duygu düzenleme dahil olmak üzere bu nörobiyolojik sistemi tanımlamaya yardımcı olur. Yetişkinlerde yapılan beyin görüntüleme çalışmalarında ve hayvan örneklerinde, amigdala, hipokampus ve prefrontal korteks dahil olmak üzere bazı beyin yapılarının duygu düzenlemeye önemli ölçüde katkıda bulunduğu vurgulanır.

Beynin sağ tarafı, duyguların meydana gelmesi ve anlamlandırılmasında daha aktif rol alır. Sıkıntı veren olumsuz duyguları bastıran yapı ise beynin sol lobudur. Korku ve öfke gibi olumsuz duyguların yeri, sağ prefrontal loblardır. Sol loblar ise sağ lobu denetleyerek duyguları kontrol eder. Örneğin; bir grup felçli hastayla yapılan araştırmada, sol prefrontal korteksi hasarlı olanlar anksiyete ve korkular yaşarken, hasarı sağ tarafta olanların çok mutlu olduğu belirlenmiştir (Kavurma, 2014)

2. 7. 4. Doğum Sonrası Annelik Depresyonu

Yapılan araştırmalarda annelerin çocuğu kabullenmesi, bağlanma sürecinin sağlıklı atlatılması ya da atlatılamaması duygu düzenleme becerisini etkilemektedir (Ecirli ve Ogelman, 2015).

Ebeveynlikte duygu düzenleme; ebeveyn bakım verirken hissettiği duyguları tecrübe etme ve ifade etme potansiyeli olarak tanımlanabilir. Duygu düzenlemesinin, annenin doğum sonrası değişiminin, anne için büyük bir stres kaynağı olabileceği varsayımıyla, zihinsel sağlıkla ilgili karmaşık bir zihinsel süreç olduğu düşünülmektedir. Alanyazında yapılan araştırmalarda; bilişsel yeniden değerlendirme ile olumlu zihinsel sağlık arasında pozitif yönde ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Fazlıoğlu, 2018).

2. 7. 5. Bilişsel Gelişim

Biliş, bireyin duygularında önemli bir rol oynar. Duyguyu araştıran bilişsel yaklaşımlara göre, bilişsel yeniden değerlendirme, duyguların tecrübe edilip

edilmeyeceğini ve hangi duyguların tecrübe edileceğini belirler (Joorman, Yoon ve Siemer, 2010). Biliş yada bilişsel süreçler bireyin duygularını yönetmesine veya düzenlemesine yardımcı olur (Garnefski, Kraaij ve Spinhoven, 2001). Ayrıca bilişsel gelişimdeki bireysel farklılıklar duygu düzenlemeyi çeşitli biçimlerde etkiler (Joorman, Yoon ve Siemer, 2010).

Biliş ve duyguların birbirinden etkilenme durumu kendiliğinden gerçekleşebileceği gibi bilinç düzeyinde zaman içerisinde deneyimlenebilir. Bazen bireylerin farkında olmadan etkilendiği, duyguları duygu düzenleme süreçlerini negatif olarak etkilediği buna bağlı olarak bireyin duygu düzenleme sürecinde kontrol sorunları yaşadığı varsayılır. Bilişlerin duygu düzenlemeye olan etkileri bilinmekle beraber bu konuda yapılan araştırmalar çok azdır (Zaferoğlu, 2018).

2. 7. 6. Dil Gelişimi

Dilin gelişmesiyle birlikte yeni bir duygu düzenleme durumu ortaya çıkabilir. Bakım veren kişiler, bebeğin duygusal tepkilerini farklılaştırmak için yönlendirebilir ve tavsiyede bulunabilir. Ayrıca, dil çocuğun da yönerge vermesini sağlar ve bu durum duygu düzenleme alanını genişletir (Şahin-Demirkapı, 2013). Dil gelişimi çocukların duygu düzenleme becerisi için kritik gelişim görevlerindedir. Sosyal çevre, çocuğun duygularını yönetebilmesinde sözlü olarak yönlendirme görevini üstlenir (Gross ve Munoz, 1995).

2. 7. 7. Annenin Kullandığı Stratejiler

Anneler çocukların duygu düzenleme becerilerinin gelişmesi için bazı teknikler kullanırlar. Yürümeye yeni başlayan çocuklar, bu teknikleri bağımsız bir şekilde duygu düzenlemelerinin bir parçası olarak yavaş yavaş benimserler (Spinrad vd. , 2004). Annelerin kullandığı bazı stratejiler; dikkati dağıtmak, modelleme, güçlendirme, çevrenin kontrolü ve sözlü öğretim olarak sıralanabilir (Thompson, 1994).

Çocuğun dikkatini farklı bir alana kaydırması dikkati dağıtma stratejisidir. İkinci olarak, çocuğun elini tutması, çocuğun saçını okşamaması, çocuğu sarması veya öpmesi, gıdıklaması veya rahat etmesi için çocuğunu alması gibi fiziksel rahatlık sağlamayı arttıran, duyguları ve davranışları teşvik eden olumlu sözel ifadeler destekleyen stratejilerdir. Annenin kullandığı bir diğer strateji, akıl yürütme, pazarlık yapma ve olumlu, olumsuz ve düşündürücü komutlar daha az dikkat çeken sözlü stratejileri içerir. Annenin kullandığı stratejilerden bazıları duygu düzenleme becerilerini destekleyici nitelikte değildir. Çocuğu azarlamak, ceza uygulamak, istediği nesneden zorla uzaklaştırmak, çocuğun istemediği nesneye tekrar tekrar yaklaştırmak çocuğun duygusal tepkilerini en aza indirmeyi ve çocuğun davranışlarını görmezden gelmeyi içerir. Bazı stratejiler ise kurabiye ve yemek yapmak gibi pasif niteliklidir (Mustafaoğlu, 2013).

2. 8. Erken Çocuklukta Duygu Düzenlemenin Gelişimi

Bebeklikte duygusal düzenlemenin gelişimi

Sosyal gelişim, bireyin doğumuyla başlar ve yaşam boyu gelişimi devam eder (Ural vd. , 2015). Duygu düzenlemenin gelişimi ise, bebeğin doğduğu andan itibaren edinilen çeşitli becerilerle zaman içinde kademeli olarak gelişim gösterir (Dodge ve Garber, 1991). Bebeklik döneminde duygusal düzenleme davranışı sınırlıdır (Rothbart, Ziaie ve O'Boyle, 1992). Yaşamın ilk aylarında başını çevirme, emme, ağlama gibi duygu düzenleme davranışları mevcuttur (Thompson, 1994). Bebekler kendilerini sakinleştirmek için bu sınırlı davranışları gösterirler. Ancak bebeklerin duygu düzenleme becerileri yeterli gelmediğinde bakım verenler (anne veya bakıcısı) bu konuda bebeğe yardımcı olurlar (Akbaba, 2017).

Bebeklik döneminde bebeğe bakım verenlerin bebeğin duygularını düzenlemede önemli rol oynadığı gözlenir (Gross ve Thompson, 2007). Yenidoğan bebekler ağlayarak ihtiyaçlarının karşılanması için bakımını üstlenen kişilerden yardım isterler. Bakım verenler, bebek ağlayınca ihtiyaçlarını gidermek için harekete geçerler ve bebeği sakinleştirirler (Ersan, 2017; Karataş, 2016). Yaşamın ilk aylarında bebekte temel ihtiyaçlarını karşılayan kişiyi gördüğünde yada sesini

duyduğunda rahatlık hissi oluşur. Annesinin kalp atışlarını hissetmek de bebeği sakinleştirir (Dağgöl, 2016).

4-6 ay arası bebekler dikkatini başka tarafa çevirerek, basit düzey duygu düzenleme yöntemlerini kullanarak kendini rahatlatır (Berk, 2013). 3-12 ay arasında ise bebeğin duygusal tepkileri değişmeye başlar ve benmerkezci hali gittikçe artar (Dağgöl, 2016). Bebeğin ilk yılında düzenin oluşması ve duygu düzenleme becerisinin sağlam kazandırılması için ilk yıl çok önemlidir (Özmert, 2005). Bebek yaşına yaklaştıkça bilişsel gelişimin ilerlemesine paralel olarak duygu düzenleme süreçlerinde aktif olmaya başlar (Kopp, 1982). Bebek duygusal süreçlerde aktif olmaya başladıkça dış dünyaya verdiği tepkilerde amaçlı bir biçimde duygularını yönetmek için stratejiler kullanmaya başlar (Calkins ve Fox, 2002).

Bebeklik dönemindeki anne-çocuk ilişkisinin kalitesi, okulöncesi dönemdeki duygu düzenlemeyi etkiler. Bu dönemde çocuklar gelişim özelliklerinin gerektirdiği şekilde davranırlar ve bebeğin anneye kurduğu bağlanmanın sonuçlarını da sonraki gelişim dönemlerine taşırlar (Kelly, Slade ve Grienberger, 2005).

Okul öncesi dönemde duygusal düzenlemenin gelişimi

Duyguları düzenleme yeteneği okul öncesi dönemde sosyal çevreden fazlasıyla etkilenir. Çocuklar çevrelerindeki kişilerin duygularını başarıyla yönettiğini gözlemlediğinde, duygu düzenlemenin olabileceğini öğrenirler (Campos ve Barrett, 1989). Çocuklar sosyal çevresindeki bireylerin duygularının kontrol dışında olduğunu gözlemler ve tecrübe ederse, duygu düzenlemede problemler yaşayabilirler (Reider ve Cicchetti, 1989). Bu dönemde yaşanan duygu düzenleme konusundaki eksiklikler ve başarısızlıklar, çocuğun çevresiyle ilişkilerinde sorun yaşamasına ve okula uyum sağlayamamasına sebep olur. Bu sebeple okul öncesi dönem, duygu düzenleme becerilerinin edinilmesinde kritik bir dönem olarak değerlendirilir (Calkins ve Hill, 2007).

Çocuk üç yaşından itibaren, aile fertlerinin duygularını anlayabilmekte ve farkındalık kazanmaya başlayabilmekte olumsuz ve sıkıntı veren duyguları

azalmaktadır (Bozkurt-Yükçü, 2017). Özellikle dil gelişimin ilerlemesiyle birlikte çocuklar artan duygusal tecrübelerini ifade edebilirler (Kopp, 1989). Dil gelişimi sayesinde, çocuk çevresinden yönerge alabilir ve aynı zamanda çevresini de etkilemeye başlayabilir (Zaferoğlu, 2018). Kısaca dil gelişimindeki ilerleme duygu düzenleme becerilerinde artış yaşanmasına sebep olur (Thompson, 1994).

Okul öncesi eğitime başlayan çocukların sosyal çevresine, akranları da dahil olur. Ancak çocukların anne ile yakın ilişkisi devam eder. AnneNİN çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi çocuklarda duygu düzenleme becerilerini etkilediği bilinmektedir (Yağmurlu ve Altan, 2010). Ebeveynin tutumları; çocukların yaşamlarında karşılaştıkları problemlerle başa çıkma, duygularını ifade etmek için onları teşvik etme, gereksinimlerinin bilincinde olup gidermeye çalışma çocukların sosyal duygusal gelişim alanını olumlu yönde etkiler (Şaşmaz, 2014).

2. 9. Mizaç

2. 9. 1. Tanımı ve Önemi

Mizaç, farklı araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde tanımlanmıştır (Chess ve Thomas, 1986; Yaman, 2018).Çoğu araştırmacı, mizacın biyolojik kökenli olduğunu savunur. Aynı zamanda mizacın sosyal çevre ile etkileşim yoluyla geliştirildiğinden ve zamanla oldukça kararlı hale geldiğinden bahsetmişlerdir (Chess ve Thomas, 1986; Rothbart, Ahadi ve Hershey, 1994; Rothbart, 1989; Yağmurlu ve Altan, 2010)

Mizaç, duygulara dayanan alışkanlıkların ve becerilerin bütünleştirilmesinin altında yatan duyumsama, bağ kurma ve motivasyon süreçlerini ifade eder (Arkar, 2004). Bir başka tanıma göre mizaç; bireyin içsel ve dışsal uyarıcılara karşı verdiği tepkilerdeki bireysel farklılıklar ile insanın motor ve dikkat alanlarında kendini düzenlemesidir (Sanson ve Rothbart, 1995). Mizaç boyutları genellikle doğuştan gelen kalıtsal yapıyı simgeler (Cloninger, 1994).

Mizaç, duygusal bir uyarıcıya verilen otomatik tepkilerdeki bireysel farklılıklardır (Cloninger, Svrakic 1997; Rothbart, Ahadi ve Hershey, 1994; Rothbart, 1989; Yağmurlu ve Altan, 2010). Mizaç; çocukların kişilik ve sosyal davranış gelişimini, psikolojik uyumunu etkileyen önemli bir özellik olarak kabul edilir (Rothbart, Ahadi ve Evans, 2000). Mizaç, erken yaşlarda görülebilen ve yaşam boyu devam eden, çeşitli durumlarda bireyin duygusal ve davranışsal tepkilerinin özellikleri olarak belirtilir (Prior, 1992). Mizaç boyutları korkuya karşı serinkanlılık, çekingenliğe karşı öfke, tiksitmeye karşı bağlanma, kararlılığa karşı cesaretsizlik gibi belli başlı duygusal yanıtları içerir (Cloninger ve Svrakic 1997).

Bebeğin uyku düzeni, fiziksel aktivite düzeyi, annesi dışındaki kişilerle olmaktan mutlu olup olmadığı, ağlaması ve kolay veya zor sakinleşmesi önemli mizaçsal farklılıklar olarak nitelendirilebilir (Polat, 2018). Her çocuk kendine özgü bir mizaçla doğar. Mizaç üzerinde çok sayıda araştırma yapılmasının temel sebebi çocuğun ilerleyen süreçteki davranışlarının önemli göstergelerinden olması fikridir (Ramos, Guerin, Gottfried, Bathurst ve Oliver, 2005). Mizaç, çocukları zor yaşam koşullarının olumsuz etkilerinden koruyabilir veya psikolojik sorun yaşama olasılığını artırabilir (Berk, 2013). Mizaç kişiliğin duygusal yönüdür (Kaya, 1997). Çabuk kızma, öfkelenme sıkılgan, neşeli, içedönük veya dışadönük olmak mizaçla ilgili özelliklerdir (Yavuzer, 2014).

2.9.2. Mizaç Türleri

Thomas ve Chess'in 1977 yılında yaptığı New York boylamsal çalışma ile mizaç özellikleri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda çocukların davranış biçimlerini belirleyen dokuz farklı mizaç boyutu belirlenmiştir (Yoleri, 2014; Bellibaş vd., 2005). Biyolojik işlevlerin ritmikliği, etkinlik düzeyi, yeni uyaranlara yaklaşma veya onlardan kaçınma, uyum yeteneği, duygusal eşik, duygu durumun baskın niteliği, duygu ifadesinin yoğunluğu, dikkatini dağıtmak veya sebat/dikkat süresi ortaya koyulan mizaç boyutlarıdır (Aytemiz, 2010).

Chess ve Thomas mizacı kolay çocuk, zor çocuk ve yavaş harekete geçen çocuk olarak üç gruba ayırmışlardır. Kolay mizaçlı çocuk çoğunlukla olumlu duygu

durumuna sahiptir. Bebeklikte yemek, tuvalet ve uyku gibi biyolojik alışkanlıklarını hızlı bir şekilde düzenli hale getirir. Yeni yaşam tecrübelerine kolay bir biçimde uyum sağlar (Santrock, 2015). Yeni durum ve uyarandan kaçınmazlar. Sıcakkanlıdırlar (Sclafani, 2004).Ebeveynler kolay mizaçlı bebeklerini büyütürken zorluk yaşamazlar (Akbaş, 2016).

Zor mizaçlı çocuk ise, uyku, tuvalet, yemek gibi biyolojik işlevlerin düzensizliği, uyum sağlamada yavaşlık ve güçlük, duygu durumunun yoğunluğu, yeni olan bir deneyimden kaçınma, utangaçlık özelliklerine sahiptir (Aytemiz, 2010; Akbaba, 2017). Bu çocuklar sıklıkla sinirlenir ve ağlar (Yolcu, 2014). Çocuğu büyütürken ebeveynlerin zorlandığı mizaç türüdür (Aytemiz, 2010).

Yavaş ısınan mizaca sahip çocuk, düşük hareket düzeyine sahiptir (Santrock, 2015; Kristal, 2005).Ayrıca bu mizaç türüne sahip çocuklar yeni durumlara yavaş yavaş uyum gösterirler. Tepki yoğunluğu düşük seviyede olan çocuklardır (Kristal, 2005; Akbaba, 2017). Bu çocukların yumuşak, ılımlı ve hafif olduğu bilinir (Erşahin-Şafak, 2016).Olumlu ve olumsuz durumlara karşı duygu ifadelerini net bir şekilde göstermezler (Akbaba, 2017).

2. 10. Duygu Düzenleme ve Mizaç İlişkisi

Mizaç araştırmaları duygu düzenleme konusuna olan ilgiyi arttırmıştır (Smith ve Hart, 2010). Yapılan çalışmalarda, çocukların mizaç özelliklerinin duygu düzenleme yeteneklerini anlamlı derecede etkilediği belirlenmiştir (Rubin, Coplan, Fox ve Calkins, 1995).

Duygu düzenleme ve mizaç arasındaki etkileşimi anlamak, iki nedenden dolayı önemlidir. Bunlardan birincisi, çocuğun duygularını düzenleme ve düzenleyememe sebeplerinin anlaşılmasıdır. İkincisi ise, sosyal ve duygusal yeterlilikte zorluk çeken çocuklara yardım etmek için stratejiler geliştirme konusunda araştırmacılara yardımcı olmaktır (Altan ve Yağmurlu, 2010). Sosyal duygusal gelişim alanında çocuk mizacı; olumsuz tepkisellik, sıcakkanlılık-çekingenlik, sebatkarlık olmak

üzere üç boyutta araştırılmıştır (Schuengel, Sterkenburg, Jeczynski, Janssen ve Jongbloed, 2009).

Duygusal düzenlemede yer alan becerilerin çoğunun mizaç temelli olduğu düşünülmektedir (Eisenberg, Spinrad ve Eggum, 2010). Çocukların duygularını düzenleme yeteneği, çocuğun mizacına bağlı olarak değişebilir. Mizaçsal yaklaşımdaki değişiklikler, düzenlemeyi gerektirebilecek farklı duygular üretir (Rothbart ve Bates, 2006).

2. 11. Ebeveyn Tutumları

Ebeveyn tutumlarının, çocuğun sağlıklı olarak yetiştirilmesini, kişiliğinin olumlu yönde geliştirilmesini sağlamada büyük önemi vardır. Olumlu ebeveyn tutumları, çocuğun hem kendisine hem topluma faydalı bir birey olmasına katkı sağlar (Yörükoğlu, 2015)

Otoriter tutum

Anne-babalar, çocuğun gelişim seviyesini, kişilik özelliklerini ve arzularını önemsemeden çocuklarının kendileri nasıl isterse öyle davranmasını isterler. Otoriter ebeveyn ile büyüyen çocuk olumsuz duygu ve düşüncelerini açıkça belli edemez. Bu tutum çocuklarda bağımsız kişilik gelişimini engellediği gibi, erkek çocuklarda saldırganlık seviyesini artırdığı, benlik saygısını düşürdüğü belirlenmiştir (Oğuz, 2016). Otoriter ebeveyn tutumunda ceza ve katı kurallar vardır. Anne-babanın kontrolü fazladır. Bu tutumu benimseyen ailelerde yetişen çocukların otoriteden korkan, çekinen, boyun eğen ve otorite ortadan kalktığındasaldırgan ve isyankar bireyler olmaları söz konusudur (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016).

Demokratik tutum

Demokratik tutum, çocuğa karşı koşulsuz sevgi ve saygıyı, çocuğun istek ve ihtiyaçlarını dikkate almayı benimsemiş ebeveyn tutumudur. Çocukların olumlu kişilik geliştirmesinde en olumlu olan ebeveyn tutumdur (Oktay, 2016; Özyürek,

2004). Çocuklar, kurallara uymadığı zamanlarda duygusal ve fiziksel şiddeti içinde barındırmayan bazı yaptırımlar uygulanır. Çocuğun önüne net sınırları olan alternatifler konularak çocuğa seçme hakkı verilir (Oktay, 2016). Bu tip ailede yetişen çocukların, kendini rahat bir şekilde ifade edebildiği, yaratıcı, girişken, benlik saygısı yüksek ve paylaşımcı olduğu belirlenmiştir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016).

İhmalkar tutum

Ebeveynin çocuğun temel ihtiyaçlarını gidermemesi ya da aksatması, farklı sebeplerle çocuğu istememesi ihmalkar ebeveyn tutumudur. Ebeveynler çocukları istemediği açıkça ya da üstü kapalı bir şekilde gösterebilir. Çocuklar acımasızca şiddete uğrayabilir, dövülebilir, aç bırakılıp bir yere kapatılabilir. Ebeveyn üstü kapalı bir şekilde çocuğu istemediğini; onun mükemmel kusursuz olmasını beklemesiyle gösterebilir. Doğduğu andan itibaren, çocuk kendini suçlu ve kötü hisseder. Bu tür ailelerde yetişen çocuklar duygusal bozukluk, değersiz hissetme, düşmanca duygular, duygusal açlık gibi olumsuz ruh sağlığına sahiptirler. Bu çocuklar ileride intihar eğiliminde bulunabilir, yasadışı işlere girebilir, çete elebaşlığı yapabilir ve ayrıca bu çocuklarda depresyon, nevroz ve uyumsuzluk gözlenir (Aktürk, 2015).

Aşırı koruyucu tutum

Koruyuculuk sık rastlanan bir başka ebeveyn tutumudur. Ebeveynin çocuğu aşırı kontrol etmesi ve özen göstermesi sonucu çocuk aşırı bağımlı, güvensiz, duygusal kırıklıkları olan bir birey olur. Sosyal çevresinde ve ileriki yaşamında karşılaştığı problemlerde ailesinin koruyucu tavrını göremeyen çocuk hayal kırıklığı yaşayacak ve hayata korku ile yaklaşacaktır (Dabakoğlu, 2004). Bu aile ortamında yetişen çocukların anaokulu döneminde özbakım becerilerinin gelişmediği belirlenmiştir. Bu çocuklar bağımlı, çekingen, korkak, bencil, başkalarının da hakları olduğunu düşünmeyen, herhangi bir gruba dahil olmakta zorlanan bireyler haline gelirler (Aktürk, 2015).

İzin verici tutum

İzin verici tutum, çocukların davranışları üzerinde kontrolü olmayan, çocuklara sonsuz özgürlük tanıyan, sınır ve kuralların olmadığı anne-baba tutumudur (Baumrind, 1966). Anne-babanın bu tutumu cezalandırıcı olmanın aksine çocuğun davranışlarını kabul eder ve onaylarlar. Çocuklarının davranışlarını şekillendirmekten, değiştirmekten ve yönlendirmekten sorumlu hissetmezler. Bu tutumu benimseyen ebeveynler çocukların toplumsal kurallara uyma konusunda disiplin altına almadıkları görülür. İzin verici ebeveyn tutumunun hakim olduğu ailede yetişen bu çocuklar bağımlı çocuklar olurlar. Çocuklarına model olmak yerine onlar ne isterse onu yapmayı tercih ederler (Akdeniz, 2017).

Tutarsız tutum

Tutarsız tutum, anne-babanın hangi davranışın doğru, hangi davranışın yanlış olduğu konusunda çocuğu ikileme düşürür. Çünkü ebeveynler bazen bir davranışa ceza verirken bazen ödüllendirebilir yada görmezden gelebilir (Yavuzer, 2014). Ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri bu kararsız tutum, çocukların kişilik gelişimi üzerinde olumsuz yönde etki gösterir. Böyle bir durumda çocuk davranışı konusunda emin olamaz, anne-babanın durumuna göre davranışını ayarlar (Durmuş, 2006). Bu ebeveyn tutumu, çocuğunu kişiliğinin gelişmesini engeller. Çocuk kişilik gelişiminin sağlıklı olması için çok zaman ve emek harcar, ama yine de istediği sonucu elde edemez (Yılmaz, 2007).

2. 12. Duygu Düzenleme ve Ebeveyn Tutumları

Duygu düzenleme becerilerinin gelişimi, bebeğin bakımını sağlayan anne-baba ile karşılıklı duygusal ilişkisine bağlıdır. Bu süreç bebeklik döneminden başlayarak çocukluk ve ergenlik dönemleri boyunca devam eder (Türküler-Aka, 2011). Bebeklik ve erken çocukluk döneminde, anne-babalar çocuklarına uygun olan durumları seçer ve bu şekilde çocukların erken duygusal yaşamları çoğunlukla anne-babaları tarafından belirlenir. Ebeveynler çocukların duygusal ihtiyaçlarına karşı destekleyici ve ılımlı yaklaştıklarında çocukların olumsuz durumlarla daha rahat baş ettikleri

belirlenmiştir. Fakat çocukların duygusal ihtiyaçlarına yönelik cezalandırıcı ve küçümseyici yaklaşması, çocukların duygu düzenleme becerilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu anlamda, ebeveyn tutumlarının çocukların duygu düzenleme becerileri üzerinde doğrudan etkisi olabilir. Bu yüzden uygulanan ebeveyn tutumunun dikkatli seçilmesi çok önemlidir (Gross, 2007).

Farklı ebeveynlik stilleri, çocukların kişilikleri üzerindeki farklı sonuçları yansıtır. Özellikle ebeveynlik stillerinin sıcaklık ve kontrol olmak üzere iki boyutunun çocukların gelişimi ile ilgili olduğu bulunmuştur. Ebeveyn sıcaklığı, olumlu duyguları ifade etmenin yanı sıra çocukların duygusal ve davranışsal gereksinimlerine karşı duyarlılık olarak tanımlanır. Ebeveyn sıcaklığı çocukların duygularını düzenlemelerine ve kendilerini ifade etmelerine yardımcı olur. Ebeveynler çocuklarının olumsuz duygularını kabul edip bu duyguları nasıl düzenleyeceklerini göstermeye çalıştıklarında, çocuklar duygularını düzenlemek için gerekli becerileri öğrenebileceklerdir. Kontrol, ebeveynlik stillerinin diğer boyutudur. Çocukların gelişiminde davranışsal ve psikolojik olmak üzere iki tür kontrol önemlidir. Uygun ebeveyn kontrolü, sosyal olarak kabul görmüş davranışlarda olumlu ve olumsuz duyguları ifade etmek için rehberlik ve geribildirim sağlayarak çocukların duygularını düzenlemelerine yardımcı olabilir. Ayrıca, ailede duygu sosyalleşmesinin ve uygun disiplin stratejilerinin, okul öncesi çocuklarda olumsuz duygular ve başarılı kontrol için başarılı bir duygu düzenlemesi ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte, ebeveyn kontrolü çok sert veya fazla gevşek olduğunda, bu durum duygusal düzensizliğe neden olabilir (Türküler-Aka, 2011).

Anne-babalar, çocuklarının duygularını düzenleyebilmesi için ihtiyaç olan duygusal yeterliliklerini duygu sosyalleşmesine yön vererek ve ortak duygu düzenleme yöntemlerini kullanarak topluma uyum sağlamalarına yardımcı olur (Çorapçı, 2012; Thompson, 1994). Ebeveynlerin olumlu bir şekilde yol gösterici olması durumunda, çocukların yaşadıkları hayal kırıklığı ile başa çıkma davranışı arasında ilişki olduğu gözlenmiştir (Calkins ve Johnson, 1998).

3. GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın tipi, araştırmanın yeri ve tarihi, çalışma grubu, araştırmada kullanılacak veri toplama araçları, verilerin toplanma süreci ve verilerin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemler, araştırmanın etik yönü, araştırmanın sınırlılıkları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Tipi

Bu çalışmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. İlişkisel taramalar, en az iki değişken arasında yapılır ve değişkenlere müdahale edilmez. Bu araştırmalar, değişkenler arasındaki ilişkileri inceler ve ilişkilerin belirlenmesi bireyin varsayımda bulunabilmesini sağlar (Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016; Fraenkel, Wallen ve Hyun 2012).

3.2. Araştırmanın Yeri ve Tarihi

Bu araştırma, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Adana ili Seyhan, Çukurova, Sarıçam, Yüreğir ve İmamoğlu, Kozan ilçelerinde bulunan anaokulları ve ilkokul bünyesinde bulunan anasınıflarında gerçekleştirilmiştir.

3.3. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmada çalışma grubu uygun/kazara örnekleme yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 219'u kız, 181'i erkek olmak üzere toplam 400 çocuk çalışma grubunu oluşturmuştur.

Çalışma grubuna ilişkin bazı demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Demografik Özelliklere İlişkin Yüzde Frekans Dağılımları

		n	%		n	%
Çocuğun cinsiyeti	Kız	219	54,80	Çocuğun yaşı	4	33,50
	Erkek	181	45,30		5	36,00
					6	30,50

		N	%		N	%
Annenin yaşı	18-22yaş	12	3,00	23-27yaş	32	8,00
	23-27yaş	81	20,30	28-32yaş	97	24,30
	28-32yaş	130	32,50	33-37yaş	121	30,30
	33-37yaş	113	28,30	Babanın yaşı 38-42yaş	93	23,30
	38-42yaş	49	12,30	43yaşve üzeri	57	14,30
	43yaş ve üzeri	15	3,80			

		N	%		N	%
Anne öğrenim durumu	ilkokul	83	20,80	İlkokul	76	19,00
	ortaokul	83	20,80	ortaokul	74	18,50
	lise	122	30,50	Lise	139	34,80
	önlisans	29	7,30	Önlisans	30	7,50
	lisans	62	15,50	Lisans	68	17,00
	lisansüstü	14	3,50	lisansüstü	11	2,80
	okur-yazar değil	7	1,80	okur-yazar değil	2	0,50

		N	%
Aile aylık geliri	1000tl ve aşağısı	49	12,3
	1001-2000tlarası	133	33,3
	2001-3000 tl	97	24,3
	3001-4000 tl	39	9,8
	4001tl ve üzeri	82	20,5

Tablo 1'e göre çalışma grubundaki çocukların %54,8'i kız, %45,3'ü erkektir. Çocukların % 33,5'i 4 yaş, %36'sı 5 yaş ve %30,5'i 6 yaştır. Annelerin %3'ü 18-22 yaş, %20,3'ü 23-27 yaş , %32,5'i 28-32 yaş, %28,3'ü 33-37 yaş, %12,3'ü 38-42 yaş, %3,8'i 43 yaş ve üzeri yaş grubundadır. Babaların ise %8'i 23-27 yaş, %24,3'ü 28-32 yaş, %30,3'ü 33-37 yaş, %23,3'ü 38-42 yaş ve %14,3'ü 43 yaş ve üzeri yaş grubundadır. Annelerin %20,8'i ilkokul mezunu, %20,8'i ortaokul mezunu, %30,5'i lise mezunu, %7,3'ü önlisans mezunu, %15,5'i lisans mezunu, %3,5'i lisansüstü mezunudur ve %1,8'i ise okur-yazar değildir. Babaların ise %19'u ilkokul mezunu, %18,5'i ortaokul mezunu, %34,8'i lise mezunu, %7,5'i önlisans mezunu, %17,0'si lisans mezunu, %2,8'i lisansüstü mezunudur ve %0,50'si okur yazar değildir. Ailenin aylık geliri %12,3'ü 1000 tl ve aşağısı, %33,3'ü 1001-2000tl, %24,3'ü 2001-3000tl, %9,8'i 3001-4000tl ve %20,5'i 4001tl ve üzeridir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada çocuk ve ailesi hakkındaki kişisel bilgileri toplayabilmek için "Demografik Bilgi Formu" , çocukların duygu düzenleme becerilerinin belirlenmesi için "Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ)", çocukların mizaçlarını ölçmek amacıyla "Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği (ÇKMÖ)" ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek için "Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)" kullanılmıştır.

3.4.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan demografik bilgi formunda; çocuğun yaşı, cinsiyeti, annenin ve babanın yaşı, annenin ve babanın öğrenim durumu ve ailenin aylık geliri sorulmuştur. Bu form, ebeveynler tarafından doldurulmuştur (Ek 4).

3.4.2. Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ)

Duygu düzenleme ölçeği (DDÖ) Shields ve Cicchetti tarafından (1997) geliştirilmiştir. Ebeveyn ve öğretmenlere uygulanabilen 24 maddelik ölçek Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu Düzenleme olarak iki alt ölçekten oluşur. Değişkenlik/Olumsuzluk alt ölçeği; eylem, öfke kontrolü, duygu durum kararsızlığı,

tepkisellik ve esnek olmayan maddelerden oluşur. Duygu Düzenleme alt ölçeği ise; empati, uygun pozitif ve negatif duygu görüntüleme, duygusal farkındalık maddelerinden oluşur. Duygu Düzenleme alt ölçeği maddeleri 1'den (Hiçbir zaman/ Nadiren), 4'e (Her zaman) kadar derecelendirilmiştir. Değişkenlik/Olumsuzluk alt ölçek maddeleri 2, 6, 8, 10, 13, 14, 17, 19, 20, 22, 24, 4 (tersten puanlanır), 5 (tersten puanlanır), 9 (tersten puanlanır), 11 (tersten puanlanır). Duygu düzenleme; 1, 3, 7, 15, 21, 23, 16 (tersten puanlanır), 18 (tersten puanlanır). Alt ölçeklerin ortalama puanları hesaplanır.

Batum ve Yağmurlu tarafından Türkçeye uyarlama çalışmasında iç tutarlılık katsayıları Duygu Düzenleme alt ölçeği .73, Değişkenlik/Olumsuzluk alt ölçeği için ise .75 olarak bulunmuştur (Batum ve Yağmurlu, 2007).(Ek 5)

3.4.3. Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği (ÇKMÖ)

ÇKMÖ Prior, Sanson ve Oberklaid (1989) tarafından geliştirilmiştir. Yağmurlu ve Sanson (2009) tarafından çeviri-geri çeviri yolu ile Türkçe'ye uyarlanmıştır. Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği 30 maddeden oluşur. Puanlaması 1 (Hemen Hiç) ile 6 (Hemen Her Zaman) arasındadır. Sıcakkanlılık/Utangaçlık, Sebatkarlık, Ritmiklik ve Tepkisellik olmak üzere 4 alt ölçekten oluşur (Yağmurlu ve Altan, 2010). Puanlama alt ölçekteki tüm maddelerin ortalaması alınarak hesaplanır.

İç tutarlılık katsayısı; Sıcakkanlılık/Utangaçlık .80, Tepkisellik için .77, Sebatkarlık için .76 ve Ritmiklik için .48 olarak bulunmuştur (Yağmurlu ve Sanson, 2009). (Ek 6)

3.4.4. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ), Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından ebeveynlerin 2-6 yaş arasındaki çocuklarına olan davranışlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ebeveynlere uygulanabilen ölçek, 4 alt boyuttan ve 46 maddeden oluşmaktadır. Alt boyutlar şunlardır:

Demokratik Tutum Boyutu (17 madde): Çocuğun ayrı bir kişi olduğunu kabul etmeyi, bağımsız bir kişilik geliştirmesini ve fikirlerini açıkça ifade etmesini teşvik etmeyi içerir. (5,6,7,10,13,14,15,18,20,23,25,29,36,37,38,42 maddeler).

Otoriter Tutum Boyutu (11 madde): Çocuğun ayrı bir birey olduğu kabulü yoktur, tersine ebeveynin çocuğun sahibi olduğu anlayışı hakimdir. Tek yönü iletişim, baskı, kurallara koşulsuz itaat, sözel ve fiziksel ceza gibi konuları içerir. (3,9,11,19,26,27,32,35,39,40,45 maddeler).

Aşırı Koruyucu Tutum Boyutu (9 madde): Çocuğun kendi başına yetemeyeceği, bu nedenle sürekli korunması gerektiği inancı hakimdir. Uygun olmayan müdahaleleri, aşırı kontrolü, çocuğa sorumluluk vermekten kaçınmayı içerir. (4,8,12,16,21,22,28,41,46 maddeler).

İzin Verici Tutum Boyutu (9 madde): Çocuğun her yaptığını hoş karşılama, çok fazla özgürlük tanıma ve çocuğu şımartma gibi konuları içerir. (1,17,24,30,31,33,34,43,44 maddeler).

Ölçek Likert tipindedir. Oluşturulan maddeler davranış biçimleri şeklindedir ve her bir davranış biçiminin karşısında cevaplayıcıların seçecekleri sıklık oranlarına göre farklılaşan 5 seçenek bulunmaktadır. Her madde için bu seçeneklerden biri işaretlenmektedir “Her zaman böyledir” 5 puan; “Çoğunlukla böyledir” 4 puan; “Bazen böyledir” 3 puan; “Nadiren böyledir” 2 puan ve “Hiçbir zaman böyle değildir”1 puan almaktadır. Böylece yanıtlayan anne-babaların, bahsi geçen davranışı ne sıklıkta yaptıklarını ifade etmeleri sağlanmıştır. Her boyuttan alınan puanlar ayrı ayrı hesaplanarak her boyut için bir puan elde edilmektedir. Bir boyuttan yüksek puan almak, o boyutun temsil ettiği davranış şeklini benimsemek anlamına gelmektedir (EK 7).

ETÖ boyutlarının Cronbach alfa güvenirlik katsayıları Demokratik Tutum Boyutu için .83, Otoriter Tutum Boyutu için .76, Aşırı Koruyucu Tutum Boyutu için .75 ve izin verici boyutu için .74 olarak bulunmuştur (Karabulut ve Şendil, 2008).

3.5. Verilerin Toplanma Süreci

Çocukların ailelerine öğretmenler aracılığıyla Demografik Bilgi Formu, Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği (ÇKMÖ) ve Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) gönderilerek doldurmaları istenmiştir. Öğretmenlerden ise her öğrencisi için ayrı ayrı Duygu Düzenleme Ölçeğini (DDÖ) doldurması istenmiştir. Ölçeklerin ebeveynlere dağıtılıp, doldurulup gelmesi için her öğretmene 5 gün süre verilmiştir. Araştırmacı ölçekleri dağıtmak için ve öğretmenlerden doldurulmuş ölçekleri toplamak için en az iki kez okula gitmiştir. 400 Ölçeğin geri dönüşü olmuştur.

3.6. Verilerin Değerlendirilmesinde Kullanılan Yöntemler

Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ), Ebeveyn Tutum Ölçeği(ETÖ) ve Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği (ÇKMÖ) arasındaki ilişki incelenirken değişkenlerin normal dağılımdan gelip gelmediğini öğrenmek amacıyla Kolmogorov Smirnov Z testi yapılmıştır. Testsonucunda değişkenlerin normal dağılımdan gelmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle ikili ilişkisiz örneklemelerden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test etmek için Mann Whitney U ve ilişkisiz iki ya da daha çok örneklemin ortalamasının birbirinden anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test etmek için ise Kruskal Wallis-H testlerinden yararlanılmıştır.

Çocukların DDÖ ve ÇKMÖ arasında ve çocukların DDÖ ile ETÖ arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Spearman Brown Korelasyon katsayısı ile hesaplanmıştır.

Tablo 2'de Normal Dağılım Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları verilmiştir.

Tablo 2. Normal Dağılım Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları

Ölçek	Alt boyutları	$\bar{X}$	ss.	Min.	Mak.	Kolmogrov Smirnov Testi	
						Test istatistiği	p
Duygu Düzenleme Becerileri	Değişkenlik/ Olumsuzluk	2,05	0,49	1,27	3,93	,118	,000
	Duygu Düzenleme	2,81	0,37	1,67	3,78	,083	,000
Mizaç Ölçeği	Sıcakkanlılık-Utangaçlık	3,64	0,74	1,71	5,71	,067	,000
	Sebatkarlık	3,65	0,93	1,14	5,86	,059	,002
	Ritmiklik	3,86	0,75	1,86	5,71	,050	,017
	Tepkisellik	3,06	0,83	1,56	5,67	,087	,000
Ebeveyn Tutumları	Demokratik Tutum	4,32	0,55	1,41	5,00	,117	,000
	Otoriter Tutum	2,02	0,60	1,00	4,64	,114	,000
	Aşırı Koruyucu Tutum	3,45	0,61	1,11	4,44	,074	,000
	İzin Verici Tutum	2,30	0,56	1,00	4,67	,068	,000

Tablo 2'ye göre ÇKMÖ, DDÖ, ETÖ puanlarının normal dağılım göstermediği görülmektedir. Bu nedenle çocukların mizaçları, duygu düzenleme becerileri ve ebeveyn tutumlarının cinsiyet, çocuğun yaşı, anne-baba yaşı, anne-baba öğrenim durumu ve aylık gelire göre karşılaştırmalarında parametrik olmayan istatistikler kullanılmıştır.

Çocukların mizaçları bakımından en yüksek ortalama 3,86 ile ritmiklidir. Duygu düzenleme becerileri bakımından çocukların duygu düzenlemeleri 2.81 ile orta düzeyde bulunmuştur. Ebeveyn tutumları açısından en yüksek ortalama puan 4,32 ile demokratik ebeveyn tutumu olduğu belirlenmiştir.

3.7. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmada etik ilkelere dikkat edilerek veriler toplanmadan önce ölçek sahipleriyle mail yoluyla iletişime geçilip ölçeklerin araştırmada kullanılabilmesi için gereklizimler 25.03.2016 ve 27.04.2016 tarihlerinde (Ek 1) alınmıştır. Verilerin toplanması için (Ek 2) 26.10.2016 tarih ve toplantı no:3 olan etik kurul izni alınmıştır. Adana Valilik Oluru tarafından verilen izin (Ek 3) 24.03.2017 tarihinde verilen uygulama izni ile veri toplama süreci başlatılmıştır.

3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma Adana ili, Çukurova, Seyhan, Sarıçam, Yüregir, İmamoğlu ve Kozan ilçeleri ile sınırlı tutulmuştur.

2. Araştırma, 2016-2017 4-6 yaş grubu okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden normal gelişim gösteren çocuklarla sınırlıdır.

3. Araştırmanın verileri "Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ)", "Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği (ÇKMÖ)", "Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)" ölçtüğü puanlarla sınırlıdır.

4. Araştırma bulgularının geçerliliği çalışma grubu ile sınırlıdır.

4. BULGULAR

Çocukların duygu düzenleme becerileri ve mizaçları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Spearman Brown korelasyon katsayısı sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. DDÖ ve ÇKMÖ Puanlarının Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Sonuçları

ÇKMÖ Alt Boyutlar		Değişkenlik/Olu msuzluk	Duygu Düzenleme:
Sicakkanlilik-utangaclik	r	-,062	,082
	p	,214	,101
Sebatkarlik	r	-,121*	,076
	p	,015	,129
Ritmiklik	r	,040	-,070
	p	,426	,163
Tepkisellik	r	,137*	-,077
	p	,006	,124

*p<0.05

Tablo 3'e göre, DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyut puanları ile ÇKMÖ Sebatkarlık alt boyutu arasında -0.121 olan negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur($r = -0.121$, $p < 0.05$). Buna göre, çocukların duygu düzenlemedeki Değişkenlik/Olumsuzluk durumu arttıkça çocuklarda sebatkarlık alt boyut mizaç alt boyutu olan sebatkarlık azalmaktadır.

Çocukların DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyutu ile ÇKMÖ Tepkisellik alt boyutu arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur($r = 0.137$,

p<0.05). Buna göre, çocukların duygu düzenlemedeki Değişkenlik/Olumsuzluk durumu arttıkça çocuklarda tepkisellik mizaç alt boyutu da artmaktadır. Diğer ölçümler arasında anlamlı birer ilişki bulunamamıştır(p>0.05).

Çocukların duygu düzenleme becerileri ve ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Spearman Brown korelasyon katsayısı sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. DDÖ ve ETÖ Puanlarının Spearman Brown Korelasyon Katsayısı Sonuçları

ETÖ Alt Boyutlar		Değişkenlik/Olumsuzluk	Duygu Düzenleme
Demokratik Tutum	r	-,033	,114*
	p	,504	,023
Otoriter Tutum	r	,169*	-,001
	p	,001	,991
Aşırı Koruyucu Tutum	r	,062	-,020
	p	,214	,684
İzin Verici Tutum	R	,052	,000
	P	,298	,999

*p<0.05

Çocukların DDÖ duygu düzenleme alt boyut puanları ile ETÖ demokratik tutum puanları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur(r=0.114, p<0.05). Buna göre çocukların Duygu Düzenleme puanları arttıkça Demokratik Tutum puanları da artmaktadır.

Çocukların DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyut puanı ile ETÖ Otoriter Tutum alt boyut puanları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur(r=0.169, p<0.05). Buna göre,ebeveynlerin Otoriter Tutumu arttıkça çocukların duygu düzenlemedeki Değişkenlik/Olumsuzluk durumlarının da arttığı söylenebilir (p>0.05).

ÇKMÖ Sıcakkanlılık-Utangaçlık, Sebatkarlık, Ritmiklik ve Tepkisellik alt boyut puanlarının çocukların cinsiyetlerine göre Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. ÇKMÖ Cinsiyet Değişkenine göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

ÇKMÖ Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	Z	P
Sıcakkanlılık-utangaçlık	Kız	219	3,62	0,77	-0,451	,651
	Erkek	181	3,65	0,70		
Sebatkarlık	Kız	219	3,69	0,93	-1,205	,228
	Erkek	181	3,61	0,94		
Ritmiklik	Kız	219	3,78	0,78	-2,398	,016*
	Erkek	181	3,96	0,71		
Tepkisellik	Kız	219	3,04	0,82	-0,348	,727
	Erkek	181	3,08	0,84		

*p<0.05

Çocukların cinsiyetlerine göre, ÇKMÖ Sıcakkanlılık-Utangaçlık, Sebatkarlık ve Tepkisellik alt boyutları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır(p>0.05). Ancak çocukların cinsiyetlerine göre ÇKMÖ ritmiklik alt boyut puanı arasında anlamlı bir fark bulunmuştur(p<0). Erkek çocukların ÇKMÖ Ritmiklik puanının kız çocuklardan yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre erkek çocukların kız çocuklardan daha ritmik olduğu söylenebilir.

ÇKMÖ Sıcakkanlılık-Utangaçlık, Sebatkarlık, Ritmiklik ve Tepkisellik alt boyut puanlarının çocukların yaşlarına göre Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6.Çocukların Yaş Değişkenine göre ÇKMÖ Puanlarının Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

ÇKMÖ Çocuk Yaşı	N	$\bar{X}$	ss	H	P	
Alt Boyutlar						
Sıcakkanlılık-Utangaçlık	4	134	3,71	0,68	4,770	,092
	5	144	3,54	0,81		
	6	122	3,68	0,70		
Sebatkarlık	4	134	3,66	0,83	,622	,733
	5	144	3,67	1,02		
	6	122	3,62	0,94		
Ritmiklik	4	134	3,83	0,75	1,100	,577
	5	144	3,91	0,75		
	6	122	3,84	0,76		
Tepkisellik	4	134	3,14	0,86	2,029	,363
	5	144	3,03	0,77		
	6	122	3,00	0,86		

Çocukların yaşlarına göre, ÇKMÖ Sıcakkanlılık-Utangaçlık, Sebatkarlık, Ritmiklik ve Tepkisellik alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır($p>0.05$). Buna göre çocukların mizaç özelliğinin yaşa bağlı olarak farklılaşmadığı söylenebilir.

ÇKMÖ Sıcakkanlılık-Utangaçlık, Sebatkarlık, Ritmiklik ve Tepkisellik mizaç alt boyut puanlarının annelerin yaşlarına göre Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Anne Yaşına göre ÇKMÖ Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

ÇKMÖ	Annenin yaşı	N	$\bar{X}$	ss	Z	P
Alt Boyutlar						
Sıcakkanlilik-utangaçlık	32 yaş ve altı	223	3.53	0.71	-2.997	.003*
	33 yaş ve üstü	177	3.77	0.76		
Sebatkarlık	32 yaş ve altı	223	3.51	0.92	-3.461	.001*
	33 yaş ve üstü	177	3.83	0.91		
Ritmiklik	32 yaş ve altı	223	3.79	0.78	-2.119	.034*
	33 yaş ve üstü	177	3.96	0.70		
Tepkisellik	32 yaş ve altı	223	3.04	0.79	-.013	.990
	33 yaş ve üstü	177	3.07	0.88		

Annelerin yaşına göre, ÇKMÖ Sıcakkanlilik-Utangaçlık, Sebatkarlık ve Ritmiklik alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p<0.05$). 33 yaş ve üstü annelerin çocuklarının daha sıcakkanlı-utangaç, sebatkar ve ritmik olduğu tespit edilmiştir. Annelerin yaşlarına göre ÇKMÖ Tepkisellik alt boyut puanı arasında farklılık görülmemiştir.

ÇKMÖ Sıcakkanlilik-Utangaçlık, Sebatkarlık, Ritmiklik ve Tepkisellik alt boyut puanlarının babaların yaşlarına göre, Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8. Baba Yaşına göre ÇKMÖ Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

ÇKMÖBabanın yaşı	N	$\bar{X}$	ss	Z	P	
Alt Boyutlar						
Sıcakkanlilik-utangaçlık	32 yaş ve altı	129	3.56	0.74	-1.419	.156
	33 yaş ve üstü	271	3.68	0.74		
Sebatkarlık	32 yaş ve altı	129	3.48	0.92	-2.454	.014*
	33 yaş ve üstü	271	3.74	0.93		
Ritmiklik	32 yaş ve altı	129	3.77	0.72	-1.601	.109
	33 yaş ve üstü	271	3.91	0.76		
Tepkisellik	32 yaş ve altı	129	3.16	0.79	-2.160	.031*
	33 yaş ve üstü	271	3.01	0.84		

Babaların yaşlarına göre, ÇKMÖ Sebatkarlık ve Tepkisellik alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). 33 yaş ve üstü babaların çocuklarının daha sebatkar olduğu, 32 yaş ve altı babaların çocuklarının daha tepkisel olduğu belirlenmiştir. Babaların yaşlarına göre ÇKMÖ Sıcakkanlilik-Utangaçlık ve Ritmiklik alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$).

ÇKMÖ Sıcakkanlilik-Utangaçlık, Sebatkarlık, Ritmiklik ve Tepkisellik alt boyut puanlarının annelerin öğrenim durumuna göre Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Anne Öğrenim Durumu Değişkenine göre ÇKMÖ Puanlarının Kruskal Wallis-HTesti Sonuçları

ÇKMÖ Alt Boyutlar	Anne öğrenim	N	$\bar{X}$	ss	H	p	Anlamlı Fark
Sıcakkanlılık-utangaçlık	İlkokul	90	3,64	0,62	10,049	,074	-
	Ortaokul	83	3,52	0,76			
	Lise	122	3,57	0,79			
	Önlisans	29	3,71	0,67			
	Lisans	62	3,81	0,78			
	Lisansüstü	14	3,88	0,69			
Sebatkarlık	İlkokul	90	3,74	1,04	20,607	,001*	*ilkokul ile lise *ortaokul ile önlisans *ortaokul ile lisans *lise ile önlisans *lise ile lisans
	Ortaokul	83	3,56	0,85			
	Lise	122	3,43	0,92			
	Önlisans	29	3,98	0,86			
	Lisans	62	3,88	0,81			
	Lisansüstü	14	3,93	1,01			
Ritmiklik	İlkokul	90	3,77	0,86	5,461	,362	-
	Ortaokul	83	3,88	0,73			
	Lise	122	3,83	0,72			
	Önlisans	29	3,92	0,71			
	Lisans	62	4,00	0,70			
	Lisansüstü	14	3,98	0,62			
Tepkisellik	İlkokul	90	3,28	0,89	15,278	,009*	*ilkokul ile lise *ilkokul ile önlisans *ilkokul ile lisans
	Ortaokul	83	3,12	0,75			
	Lise	122	2,97	0,83			
	Önlisans	29	2,93	0,77			
	Lisans	62	2,84	0,83			
	Lisansüstü	14	3,23	0,62			

*p<0.05

Anne öğrenim durumu ile ÇKMÖ Sıcakkanlılık-Utangaçlık ve Ritmiklik alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır(p>0.05). Anne öğrenim durumu ile ÇKMÖ Sebatkarlık ve Tepkisellik alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur(p<0.05). ÇKMÖ Sebatkarlık alt boyut puanları incelendiğinde, ilkokul mezunu annelerin çocuklarının lise mezunu annelerin çocuklarından daha sebatkar olduğu ancak bunun dışında öğrenim düzeyi arttıkça çocukların daha sebatkar olduğu söylenebilir. ÇKMÖ Tepkisellik alt boyut puanları incelendiğinde annelerin öğrenim düzeyi düştükçe çocukların daha sebatkar olduğu görülmüştür.

ÇKMÖ Sıcakkanlılık-Utangaçlık, Sebatkarlık, Ritmiklik ve Tepkisellik alt boyut puanlarının baba öğrenim durumuna göre Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10. BabaÖğrenim Durumuna göre ÇKMÖ Puanlarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

ÇKMÖ	Baba Öğrenim	N	$\bar{X}$	ss	H	p	Anlamlı Fark
Sıcakkanlılık-Utangaçlık	İlkokul	78	3,46	0,65	13,028	,023*	*ilkokul ile lise *ilkokul ile lisans *ortaokul ile lise
	Ortaokul	74	3,50	0,70			
	Lise	139	3,75	0,79			
	Önlisans	30	3,68	0,76			
	Lisans	68	3,69	0,74			
	Lisansüstü	11	3,96	0,62			
Sebatkarlık	İlkokul	78	3,49	0,90	22,088	,001*	*ilkokul ile önlisans *ilkokul ile lisans *Ortaokul ile önlisans *Ortaokul ile lisans *Lise ile önlisans *Lise ile lisans
	Ortaokul	74	3,38	0,99			
	Lise	139	3,63	0,92			
	Önlisans	30	4,11	0,80			
	Lisans	68	3,95	0,80			
	Lisansüstü	11	3,91	1,12			
Ritmiklik	İlkokul	78	3,78	0,74	16,135	,006*	*ilkokul ile önlisans *ilkokul ile lisans *Ortaokul ile önlisans *Ortaokul ile lisans *Lise ile önlisans *Lise ile lisans
	Ortaokul	74	3,71	0,79			
	Lise	139	3,82	0,79			
	Önlisans	30	4,13	0,61			
	Lisans	68	4,05	0,65			
	Lisansüstü	11	4,12	0,67			
Tepkisellik	İlkokul	78	3,23	0,90	12,031	,034*	*ilkokul ile lisans *Ortaokul ile lisans *Lise ile lisans
	Ortaokul	74	3,15	0,72			
	Lise	139	3,06	0,87			
	Önlisans	30	2,93	0,78			
	Lisans	68	2,81	0,75			
	Lisansüstü	11	2,97	0,70			

*p<0.05

ÇKMÖ Sıcakkanlılık-Utangaçlık, Ritmiklik, Sebatkarlık ve Tepkisellik alt boyut puanları ile baba öğrenim durumu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur(p<0.05). ÇKMÖ Sıcakkanlılık/Utangaçlık, Sebatkarlık ve Ritmiklik alt boyut puanları incelendiğinde, baba öğrenim durumu arttıkça çocukta sıcakkanlılık-utangaçlık, Sebatkarlık ve Ritmiklik mizaç özelliğinin daha çok görüldüğü tespit edilmiştir.ÇKMÖ Tepkisellik alt boyut puanları incelendiğinde, babanın öğrenim durumu arttıkça çocuklarda tepkisellik mizaç özelliğinin daha az görüldüğü

belirlenmiştir. Aylık gelirlerine göre Sıcakkanlılık-Utangaçlık, Sebatkarlık, Ritmiklik ve Tepkisellik alt boyut puanları Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11. Ailenin Aylık Gelirine göre ÇKMÖ Puanlarının Kruskal Wallis-HTesti Sonuçları

ÇKMÖ Alt Boyutlar	Aylık gelir	N	$\bar{X}$	ss	H	p	Anlamlı Fark
Sıcakkanlılık-utangaçlık	1000tl ve aşağısı	49	3,54	0,66	5,914	,206	-
	1001-2000tl	133	3,56	0,69			
	2001-3000tl	97	3,66	0,80			
	3001-4000tl	39	3,78	0,79			
	4001tl ve üzeri	82	3,73	0,76			
Sebatkarlık	1000tl ve aşağısı	49	3,46	0,82	9,654	,047*	*4000+ ile 1001-2000 tl
	1001-2000tl	133	3,54	0,95			
	2001-3000tl	97	3,73	0,99			
	3001-4000tl	39	3,62	1,01			
	4001tl ve üzeri	82	3,89	0,82			
Ritmiklik	1000tl ve aşağısı	49	3,64	0,85	9,391	,052	-
	1001-2000tl	133	3,82	0,73			
	2001-3000tl	97	3,89	0,80			
	3001-4000tl	39	3,99	0,62			
	4001tl ve üzeri	82	3,98	0,69			
Tepkisellik	1000tl ve aşağısı	49	3,13	0,87	4,490	,344	-
	1001-2000tlarası	133	3,15	0,83			
	2001-3000tl	97	3,02	0,83			
	3001-4000tl	39	3,00	0,89			
	4001tl ve üzeri	82	2,93	0,75			

*p<0.05

ÇKMÖ Sıcakkanlılık-Utangaçlık, Ritmiklik ve Tepkisellik alt boyut puanları ile ailenin aylık geliri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır(p>0.05). ÇKMÖ

Sebatkarlık alt boyut puanı ile aylık gelir arasında anlamlı farklılaşma belirlenmiştir ($p<0.05$). Buna göre ailenin aylık geliri arttıkça çocukların daha sebatkar olduğu söylenebilir.

DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu Düzenleme alt boyut puanlarının çocukların cinsiyetlerine göre Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Çocukların Cinsiyetine göre DDÖ Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

DDÖ Çocuğun cinsiyeti		N	$\bar{X}$	ss	Z	p
Alt Boyutlar						
Değişkenlik/Olumsuzluk	Kız	219	2,02	0,48		
	Erkek	181	2,10	0,49	-2,020	,043*
Duygu Düzenleme:	Kız	219	2,82	0,37		
	Erkek	181	2,80	0,37	-0,637	,524

* $p<0.05$

DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyut puanları ile çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı bir fark bulunmuştur($p<0.05$). DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyutunda erkek çocukların puan ortalamasının ($ort=2,10$) kız çocukların puan ortalamasından yüksek olduğu ($ort=2,02$) sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre erkek çocukların kız çocuklara göre duygu düzenleme becerisinde daha yetersiz olduğu söylenebilir. Ancak DDÖ duygu düzenleme alt boyut puanları ile çocukların cinsiyeti arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır($p>0.05$).

DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu Düzenleme alt boyut puanlarının çocukların yaşlarına göre Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 13’te gösterilmiştir.

Tablo 13. Çocukların Yaşlarına göre DDÖ Puanlarının Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

DDÖ Alt Boyutlar	Çocuğun yaşı	N	$\bar{X}$	ss	H	p
Değişkenlik/Olumsuzluk	4	134	2,05	0,53	,411	,814
	5	144	2,06	0,50		
	6	122	2,05	0,42		
Duygu Düzenleme	4	134	2,88	0,33	6,342	,042*
	5	144	2,79	0,39		
	6	122	2,77	0,39		

*p<0.05

DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyut puanları ile çocukların yaşları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Ancak DDÖ Duygu Düzenleme alt boyut puanları ile çocukların yaşları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Bulunan bu fark, 4 yaşındaki çocukların DDÖ Duygu Düzenleme alt boyut puanları ile 5 ve 6 yaşlarındaki çocukların DDÖ Duygu Düzenleme alt boyut puanları arasındadır. DDÖ Duygu Düzenleme alt boyut puanları incelendiğinde 4 yaş ortalama puanının (ort=2,88), 5 yaş (ort=2,79) ve 6 yaşa (ort=2,77) göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna göre 4 yaş çocuklarının 5 ve 6 yaş çocuklara göre duygu düzenleme becerisinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu Düzenleme alt boyutunun anne yaşına göre Mann Whitney- U Testi sonuçları Tablo 14'te gösterilmiştir.

Tablo 14. Anne Yaşına göre DDÖ Puanlarının Mann Whitney-U Testi Sonuçları

DDÖ Alt Boyutlar	Anne Yaş	N	$\bar{X}$	ss	Z	p
Değişkenlik/Olumsuzluk	32 yaş ve altı	223	2.11	0.49	-2.797	.005
	33 yaş ve üstü	177	1.98	0.48		
Duygu Düzenleme	32 yaş ve altı	223	2.79	0.35	-1.503	.133
	33 yaş ve üstü	177	2.84	0.39		

DDÖ Duygu Düzenleme ve Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyut puanları ile anne yaşı arasında anlamlı farklılaşma görülmemiştir ($p>0.05$). Buna göre çocukların duygu düzenleme becerilerinin anne yaşından etkilenmediği söylenebilir.

DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu Düzenleme alt boyut puanlarının babanın yaşına göre Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 15’te gösterilmiştir.

Tablo 15. Babanın Yaşına göre DDÖ Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

DDÖ Alt Boyutlar	Baba Yaş	N	$\bar{X}$	ss	Z	p
Değişkenlik/Olumsuzluk	32 yaş ve altı	129	2.13	0.47	-2.712	.007*
	33 yaş ve üstü	271	2.02	0.49		
Duygu Düzenleme:	32 yaş ve altı	129	2.77	0.35	-1.542	.123
	33 yaş ve üstü	271	2.83	0.38		

DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyut puanları ile baba yaşı arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir ($p<0.05$). 32 yaş ve altında bulunan babaların ortalama puanları (2.13) 33 yaş ve üstünde bulunan babaların ortalama puanından yüksektir (2.02). Buna göre 32 yaş ve altında olan babaların çocuklarında duygu düzenleme yetersizliğinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

DDÖ Duygu Düzenleme alt boyut puanları ile baba yaşı arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0.05$)

DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu Düzenleme alt boyut puanlarının anne öğrenim durumuna göre Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 16’de gösterilmiştir.

Tablo 16. Annelerinin Öğrenim Durumuna göre DDÖ Puanlarının Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

DDÖ Alt Boyutlar	Anne Öğrenim	N	$\bar{X}$	ss	H	p	Anlamlı Fark
Değişkenlik/ Olumsuzluk	İlkokul	90	2,07	0,52	20,829	,001*	*Lisansüstü ile ilkokul *Lisansüstü ile ortaokul *Lisansüstü ile lise *Lisansüstü ile önlisans *Lise ile lisans
	Ortaokul	83	2,03	0,41			
	Lise	122	2,13	0,49			
	Önlisans	29	2,19	0,62			
	Lisans	62	1,92	0,45			
	Lisansüstü	14	1,69	0,26			
Duygu Düzenleme:	İlkokul	90	2,77	0,41	12,913	,024*	*Lisansüstü ile ilkokul *Lisansüstü ile ortaokul *Lisansüstü ile lise
	Ortaokul	83	2,80	0,39			
	Lise	122	2,78	0,34			
	Önlisans	29	2,91	0,36			
	Lisans	62	2,85	0,35			
	Lisansüstü	14	3,04	0,21			

*p<0.05

DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu Düzenleme alt boyut puanları ile anne öğrenim durumu arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (p<0.05). Bulunan bu fark tablonun anlamlı fark sütununda belirtilmiştir. Buna göre annenin öğrenim düzeyi azaldıkça çocuğun duygu düzenleme yetersizliğinin, annenin öğrenim düzeyi arttıkça duygu düzenleme becerisinin arttığı söylenebilir.

DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu Düzenleme alt boyut puanlarının baba öğrenim durumuna göre Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 17’de gösterilmiştir.

Tablo 17. Babanın Öğrenim Durumuna göre DDÖ Puanlarının Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

DDÖ	Baba Öğrenim	N	$\bar{X}$	ss	H	p	Anlamli Fark
Değişkenlik/ Olumsuzluk	İlkokul	78	2,04	0,46	15,099	,010*	*Lisansüstü ile ilkokul
	Ortaokul	74	2,09	0,48			*Lisansüstü ile ortaokul
	Lise	139	2,12	0,51			*Lisansüstü ile lise
	Önlisans	30	1,99	0,56			*Lisansüstü ile lisans
	Lisans	68	1,98	0,44			*Lisansüstü ile önlisans
	Lisansüstü	11	1,65	0,30			
Duygu Düzenleme	İlkokul	78	2,79	0,40	13,904	,016*	*Lisansüstü ile ilkokul
	Ortaokul	74	2,76	0,36			*Lisansüstü ile ortaokul
	Lise	139	2,80	0,36			*Lisansüstü ile lise
	Önlisans	30	2,90	0,42			*Lisansüstü ile lisans
	Lisans	68	2,83	0,34			
	Lisansüstü	11	3,11	0,24			

*p<0.05

DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu Düzenleme alt boyut puanları ile baba öğrenim düzeyi arasında anlamlı farklılaşma olduğu belirlenmiştir. Bulunan bu farklar, tablonun anlamlı fark sütununda belirtilmiştir (p<0.05). Buna göre, babanın öğrenim düzeyi düştükçe çocuğun duygu düzenleme yetersizliğinin, babanın öğrenim düzeyi arttıkça çocuğun duygu düzenleme becerisinin arttığı söylenebilir.

DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu Düzenleme alt boyut puanlarının ailenin aylık gelirine göre Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18. Ailenin Aylık Gelir Değişkenine göre DDÖ Puanlarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

DDÖ Alt Boyutlar	Aylık gelir	N	$\bar{X}$	ss	H	P
Değişkenlik/Olumsuzluk	1000tl ve aşağısı	49	2,11	0,56	4,386	,356
	1001- 2000tlarası	133	2,05	0,44		
	2001-3000	97	2,06	0,46		
	3001-4000	39	2,12	0,53		
	4001 ve üzeri	82	1,98	0,53		
Duygu Düzenleme	1000tl ve aşağısı	49	2,82	0,42	2,588	,629
	1001- 2000tlarası	133	2,80	0,35		
	2001-3000	97	2,80	0,36		
	3001-4000	39	2,80	0,46		
	4001 ve üzeri	82	2,85	0,34		

DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk ve Duygu Düzenleme alt boyut puanları ile ailenin aylık geliri arasında farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Buna göre, ailenin aylık gelirinin çocukların duygu düzenleme becerisi üzerinde etkisi olmadığı söylenebilir.

Çocukların cinsiyetlerine göre ETÖ Demokratik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutumu alt boyut puanlarının çocuklarına cinsiyetlerine göre Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19. Çocukların Cinsiyet Değişkenine göre ETÖ Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

ETÖ Alt Boyutlar	Çocuğun cinsiyeti	N	$\bar{X}$	ss	Z	P
Demokratik Tutum	Kız	219	4,24	0,63		
	Erkek	181	4,41	0,41	-1,917	,055
Otoriter Tutum	Kız	219	1,97	0,61		
	Erkek	181	2,08	0,58	-2,645	,008*
Aşırı Koruyucu Tutum	Kız	219	3,43	0,65		
	Erkek	181	3,46	0,57	-0,284	,776
İzin Verici Tutum	Kız	219	2,30	0,53		
	Erkek	181	2,29	0,60	-0,192	,847

*p<0.05

ETÖ Otoriter Tutum alt boyut puanı ile çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı bir fark bulunmuştur(p<0.05). Erkek çocuğun ortalama puanı (2,08) kız çocuktan (1,97) yüksektir. Buna göre, ebeveynin erkek çocuklara karşı gösterdiği otoriter tutum daha fazladır.

Ancak ETÖ Demokratik, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutum alt boyut puanları ile çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır(p>0.05). Buna göre, çocuğun cinsiyetinin ebeveynin demokratik, aşırı koruyucu ve izin verici tutumlarını etkilemediği söylenebilir.

ETÖ Demokratik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutum alt boyut puanlarının çocuğun yaşına göre Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 20'de gösterilmiştir.

Tablo 20. Çocukların Yaş Değişkenine göre ETÖ Puanlarının Kruskal Wallis Testi Sonuçları

ETÖ Alt Boyutlar	Çocuğun yaşı	N	$\bar{X}$	ss	H	p
Demokratik Tutum	4	134	4,32	0,58	1,338	,512
	5	144	4,35	0,52		
	6	122	4,27	0,56		
Otoriter Tutum	4	134	1,99	0,53	2,609	,271
	5	144	2,00	0,65		
	6	122	2,08	0,60		
Aşırı Koruyucu Tutum	4	134	3,36	0,62	4,473	,107
	5	144	3,48	0,61		
	6	122	3,50	0,61		
İzin Verici Tutum	4	134	2,30	0,59	,176	,916
	5	144	2,29	0,53		
	6	122	2,30	0,56		

ETÖ Demokratik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutum alt boyut puanları ile çocuğun yaşı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Buna göre, ebeveyn tutumlarının çocuğun yaşına bağlı olarak değişmediği söylenebilir.

ETÖ Demokratik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutum alt boyut puanlarının anne yaşına göre Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 21’de gösterilmiştir.

Tablo 21. Anne Yaşına göre ETÖ Puanlarının Mann Whitney U Testi Sonuçları

ETÖ Alt Boyutlar	Anne yaşı	N	$\bar{X}$	ss	Z	p
Demokratik Tutum	32 yaş ve altı	223	4.26	0.54	-2.645	.008*
	33 yaş ve üstü	177	4.38	0.56		
Otoriter Tutum	32 yaş ve altı	223	2.08	0.60	-2.540	.011*
	33 yaş ve üstü	177	1.94	0.58		
Aşırı Koruyucu Tutum	32 yaş ve altı	223	3.49	0.57	-1.271	.204
	33 yaş ve üstü	177	3.39	0.66		
İzin Verici Tutum	32 yaş ve altı	223	2.29	0.57	-.123	.902
	33 yaş ve üstü	177	2.30	0.55		

ETÖ Demokratik ve Otoriter Tutum alt boyut puanları ile anne yaşı arasında anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). 33 yaş ve üstünde bulunan annenin puanı (4,38) 32 yaş ve altındabulunan annenin puanından (4,26) yüksektir. Buna göre anne yaşı ilerledikçe annenin demokratik tutumunda artış olduğu söylenebilir.

33 yaş ve üstünde bulunan annenin puanı (1,94), 32 yaş ve altında bulunan annenin puanından (2,08) düşüktür. Buna göre, daha genç yaşta olan annenin daha otoriter tutum sergilediği söylenebilir.

Ayrıca ETÖ Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutum alt boyut puanları ile anne yaşı arasında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$). Buna göre, aşırı koruyucu ve izin verici tutum sergilemenin annenin yaşından etkilenmediği söylenir.

ETÖ Demokratik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutum alt boyut puanlarının babanın yaşına göre Mann Whitney U Testi sonuçları Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22. Babanın Yaşına göre ETÖ Puanlarının Mann Whitney U Sonuçları

ETÖ Alt Boyutlar	Baba yaşı	N	$\bar{X}$	ss	Z	p
Demokratik Tutum	32 yaş ve altı	129	4.25	0.51		
	33 yaş ve üstü	271	4.35	0.57	-2.197	.028*
Otoriter Tutum	32 yaş ve altı	129	2.10	0.59		
	33 yaş ve üstü	271	1.98	0.60	-2.187	.029*
Aşırı Koruyucu Tutum	32 yaş ve altı	129	3.47	0.57		
	33 yaş ve üstü	271	3.43	0.63	-.218	.828
İzin Verici Tutum	32 yaş ve altı	129	2.29	0.56		
	33 yaş ve üstü	271	2.30	0.56	-.271	.786

ETÖ Demokratik ve Otoriter Tutum alt boyut puanları ile baba yaşı arasında anlamlı farklılaşma görülmüştür ($p < 0.05$). 32 yaş ve altında bulunan babanın puanı (4,25) 33 yaş ve üstünde bulunan babanın puanından (4,35) düşüktür. Buna göre, babanın yaşı ilerledikçe demokratik tutumu daha çok sergilediği söylenebilir.

32 yaş ve altında bulunan babanın puanı (2,10) 33 yaş ve üstünde bulunan babanın puanından (1,98) yüksektir. Buna göre, daha genç yaşta bulunan babaların daha çok otoriter tutum sergilediği söylenebilir.

Ayrıca ETÖ Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutum alt boyut puanları ile baba yaşı arasında anlamlı farklılık görülmemiştir ($p > 0.05$). Buna göre, aşırı koruyucu ve izin verici tutum sergilemenin babanın yaşından etkilenmediği söylenir.

ETÖ Demokratik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutum alt boyut puanlarının annenin öğrenim durumuna göre Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 23'de gösterilmiştir.

Tablo 23. Annenin Öğrenim Durumuna göre ETÖ Puanlarının Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

ETÖ	Anne öğrenim	N	$\bar{X}$	ss	H	p	Anlamlı Fark
Demokratik Tutum	İlkokul	90	4,14	0,70	33,326	,000*	*ilkokul ile önlisans
	Ortaokul	83	4,23	0,46			*ilkokul ile lisans
	Lise	122	4,32	0,50			*ilkokul ile lisansüstü
	Önlisans	29	4,56	0,47			*ortaokul ile önlisans
	Lisans	62	4,51	0,48			*ortaokul ile lisans
	Lisansüstü	14	4,56	0,36			
Otoriter Tutum	İlkokul	90	2,17	0,67	18,492	,002*	
	Ortaokul	83	2,14	0,69			*ilkokul ile lisans
	Lise	122	1,98	0,51			*ortaokul ile lisans
	Önlisans	29	1,87	0,65			
	Lisans	62	1,81	0,42			
	Lisansüstü	14	1,96	0,39			
Aşırı Koruyucu Tutum	İlkokul	90	3,50	0,71	28,849	,000*	*ilkokul ile lisans
	Ortaokul	83	3,63	0,52			*ilkokul ile lisansüstü
	Lise	122	3,49	0,54			*ortaokul ile önlisans
	Önlisans	29	3,36	0,57			*ortaokul ile lisans
	Lisans	62	3,16	0,60			*ortaokul ile lisansüstü
	Lisansüstü	14	3,05	0,64			*Lise ile lisans
İzin Verici Tutum	İlkokul	90	2,36	0,52	10,238	,069	
	Ortaokul	83	2,22	0,64			
	Lise	122	2,26	0,55			
	Önlisans	29	2,25	0,64			
	Lisans	62	2,34	0,46			
	Lisansüstü	14	2,60	0,49			

*p<0.05

ETÖ Demokratik, Otoriter ve Aşırı Koruyucu Tutum alt boyut puanları ile annenin öğrenim düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmuştur(p<0.05). Bulunan bu farklar, tablonun anlamlı fark sütununda belirtilmiştir. Buna göre, annenin öğrenim düzeyi yükseldikçe daha çok demokratik tutum, daha az otoriter tutum sergilediği söylenebilir. ETÖ Aşırı Koruyucu Tutum alt boyutu incelendiğinde ilkokul mezunu

annenın puan ortalaması en yüksek (3,50), lisansüstü annenın puan ortalaması ise en düşük bulunmuştur. Buna göre, annenın öğrenim düzeyi yükseldikçe daha az aşırı koruyucu tutum sergilediği ortaya çıkmıştır.

Ayrıca ETÖ İzin Verici Tutum alt boyut puanları ileannenin öğrenim durumu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Buna göre, izin verici ebeveyn tutumunun anne öğrenim düzeyinden etkilenmediği söylenebilir.

ETÖ Demokratik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutum alt boyut puanlarının babanın öğrenim durumuna göre Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 24'de gösterilmiştir.

Tablo 24. Babanın Öğrenim Durumuna göre ETÖ Puanlarının Kruskal Wallis-HTesti Sonuçları

ETÖ	Baba öğrenim	N	$\bar{X}$	ss	H	p	Anlamlı Fark
Demokratik Tutum	İlkokul	78	4,11	0,71	45,985	,000*	*ilkokul ile önlisans
	Ortaokul	74	4,16	0,50			*ilkokul ile lisans
	Lise	139	4,32	0,49			*Ortaokul ile önlisans
	Önlisans	30	4,65	0,30			*Ortaokul ile lisans
	Lisans	68	4,53	0,48			*Lise ile önlisans
	Lisansüstü	11	4,52	0,37			*Lise ile lisans
Otoriter Tutum	İlkokul	78	2,25	0,72	18,931	,002*	*ilkokul ile lise
	Ortaokul	74	2,15	0,65			*ilkokul ile lisans
	Lise	139	1,96	0,55			*Ortaokul ile lisans
	Önlisans	30	1,92	0,49			
	Lisans	68	1,82	0,40			
	Lisansüstü	11	1,87	0,42			
Aşırı Koruyucu Tutum	İlkokul	78	3,44	0,74	20,578	,001*	*ilkokul ile lisansüstü
	Ortaokul	74	3,59	0,50			*ilkokul ile lisans
	Lise	139	3,50	0,58			*Ortaokul ile lisansüstü
	Önlisans	30	3,52	0,57			*Ortaokul ile lisans
	Lisans	68	3,23	0,55			*Lise ile lisansüstü
	Lisansüstü	11	2,97	0,67			*Lise ile lisans
İzin Verici Tutum	İlkokul	78	2,39	0,61	9,580	,088	-
	Ortaokul	74	2,33	0,63			
	Lise	139	2,18	0,52			
	Önlisans	30	2,33	0,44			
	Lisans	68	2,35	0,50			
	Lisansüstü	11	2,46	0,59			

*p<0.05

ETÖ İzin Verici Tutum alt boyut puanları ile baba öğrenim durumu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Buna göre, izin verici tutumun babanın öğrenim düzeyinden etkilenmediği tespit edilmiştir.

ETÖ Demokratik, Otoriter ve Aşırı Koruyucu Tutum alt boyut puanları ile babanın öğrenim durumu arasında anlamlı farklılaşma bulunmuştur($p<0.05$). Bulunan bu farklar, tablonun anlamlı fark sütununda belirtilmiştir. Buna göre,

babanın öğrenim durumu yükseldikçe demokratik ve aşırı koruyucu tutum sergilemesinin arttığı, otoriter tutum sergilemesinin azaldığı söylenebilir.

ETÖ Demokratik, Otoriter, Aşırı Koruyucu ve İzin Verici Tutum alt boyut puanlarının ailenin aylık gelirine göre Kruskal Wallis-H Testi sonuçları Tablo 25'te gösterilmiştir.

Tablo 25. Ailenin Aylık Gelirine göre ETÖ Puanlarının Kruskal Wallis-HTesti Sonuçları

ETÖ	Aylık gelir	N	$\bar{X}$	ss	H	p	Anlamlı Fark
Demokratik Tutum	1000tl ve aşağısı	49	4,02	0,70	36,009	,000*	*1000< ile 3001-4000
	1001-2000tlarası	133	4,25	0,54			*1000< ile 4001+
	2001-3000tl	97	4,31	0,51			*1001-2000 ile 4001+
	3001-4000tl	39	4,51	0,49			*2001-3000 ile 4001+
	4001tl ve üzeri	82	4,52	0,44			
Otoriter Tutum	1000tl ve aşağısı	49	2,18	0,74	17,761	,001*	*1000< ile 4001+
	1001-2000tlarası	133	2,10	0,61			*1001-2000 ile 4001+
	2001-3000tl	97	2,07	0,58			*2001-3000 ile 4001+
	3001-4000tl	39	1,90	0,59			
	4001tl ve üzeri	82	1,80	0,39			
Aşırı Koruyucu Tutum	1000tl ve aşağısı	49	3,37	0,66	17,476	,002*	*1000< ile 1001-2000
	1001-2000tlarası	133	3,58	0,61			*4000+ ile 1001-2000
	2001-3000tl	97	3,48	0,54			
	3001-4000tl	39	3,40	0,66			
	4001tl ve üzeri	82	3,24	0,60			
İzin Verici Tutum	1000tl ve aşağısı	49	2,36	0,66	5,002	,287	-
	1001-2000tlarası	133	2,25	0,58			
	2001-3000tl	97	2,25	0,56			
	3001-4000tl	39	2,34	0,50			
	4001tl ve üzeri	82	2,36	0,47			

*p<0.05

ETÖ Demokratik, Otoriter ve Aşırı Koruyucu Tutum alt boyut puanları ile aylık gelir arasında anlamlı farklılaşma olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Bulunan bu farklar, tablonun anlamlı fark sütununda belirtilmiştir. Aylık gelir arttıkça ETÖ Demokratik Tutum alt boyut puanının yükseldiği, ETÖ Otoriter Tutum alt boyut puanının düştüğü tespit edilmiştir. Buna göre, ailenin aylık geliri arttıkça ailenin daha çok demokratik ve aşırı koruyucu tutum, daha az otoriter tutum sergilediği söylenebilir.

ETÖ İzin Verici Tutum alt boyut puanı ile ailenin aylık geliri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Buna göre, izin verici tutumun ailenin aylık gelirinden etkilenmediği sonucuna ulaşılır.

5. TARTIŞMA

Okul öncesi dönemde ebeveyn tutumları çocuğun gelişim alanlarının tümünü etkiler. (Yaman, 2018). Araştırmada ilk olarak çocukların duygu düzenleme becerileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Demokratik ebeveyn tutumu ile çocukların duygu düzenleme becerisi arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Demokratik ebeveyn tutumu ile yetişen çocuk özgüveni yüksek, yaratıcı, toplumsal birey haline gelir. Kendi kontrolünü sağlayabilir ve sağlıklı kişilik geliştirir (Yavuzer, 2016). Bazı çalışmalar (Yaman, 2018; Altan, 2006) bu bulguyu destekler niteliktedir. Yaman'ın 2018 yılında yaptığı çalışmada araştırmaya okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların ebeveynleri ve öğretmenleri katılmıştır. Rastgele 102 çocuğun ebeveyni ve öğretmeni seçilmiştir. İstanbul'da yürütülen bu çalışma sonuçlarına göre de demokratik ebeveyn tutumu ile duygu düzenleme becerisi arasında, duygu düzenleme yetersizliği ile otoriter ebeveyn tutumu arasında pozitif ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmalar, demokratik ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisinin üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşündürülebilir. Mathis ve Bierman'ın (2015) araştırmasında ebeveyn tutumları ile çocukların duygu düzenleme becerileri arasında pozitif yönlü ilişki olduğu belirlenmiştir. Jabeen ve Anis-ul-Haque'nin (2013), ergenler üzerinde yaptığı araştırmada, ebeveynin demokratik tutumu ile çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Bu bulgu araştırmayı desteklemektedir. Bu çalışmalar, demokratik ebeveyn tutumlarının duygu düzenleme becerisinin üzerinde olumlu etkisi olduğunu düşündürür. Çocuğun duygu düzenleme becerisinde başarılı olması demokratik ebeveyn tutumunun sergilenmesinin kolaylaştırıldığını gösterir. Diğer taraftan demokratik bir tutumun sergilendiği ailede yetişen çocuk sağlıklı bir gelişime sahip olacağı için duygu düzenleme gelişimi de oldukça başarılı olur. Bu bulguların aksine Eke'nin (2017) çalışmasında okul öncesi dönemde demokratik ebeveyn tutumu ile çocukların öz düzenleme becerileri arasında anlamlı ilişki görülmemiştir.

Bu araştırmaya göre, otoriter ebeveyn tutumu ile duygu düzenleme yetersizliği arasında düşük düzey pozitif ilişki belirlenmiştir. Otoriter ebeveyn tutumu ile yetişen çocuklar çekingen, özsaygısı düşük ve saldırgan bireyler haline gelir (Yrkoğlu, 2015). Bu alışma otoriter ebeveyn tutumunun çocuğun duygu düzenleme becerisini olumsuz yönde etkilediğini gösterebilir. Eisenberg ve arkadaşlarına göre (1999) otoriter ebeveyn tutumu çocukların duygu düzenleme becerilerini negatif yönde etkiler. Yaman'ın (2018) yaptığı araştırma sonucu yukarıda da belirttiğim gibi bulguları desteklemektedir. Ebeveynlerin çocuğu birey olarak görmemesi, çocuğun duygularını bastırması yada yok sayması çocukların duygularını düzenlemesini engeller (Sarıtay-Atalar ve Altan-Altay, 2018).

Araştırmanın bir diğer bulgusu duygu düzenleme becerileri ile mizaç arasında düşük düzey anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yapılan araştırmada, duygu düzenleme yetersizliği ile sebatkarlık mizaç özelliği arasında negatif, duygu düzenleme yetersizliği ile tepkisellik mizaç özelliği arasında pozitif yönlü düşük düzey anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma sonucuna göre duygu düzenleme yetersizliği yüksek olan çocukların mizaç olarak daha tepkisel ancak daha az sebatkar olduğu sonucuna ulaşılır. Akbaba 2017 yılında yrttğu araştırmasında örneklemini 551(5-6 yaş) ocuğun ğretmeni ve çocuğun annesi oluşturmaktadır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, tepkisellik mizaç özelliği ile duygu düzenleme yetersizliği arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki saptanmıştır. Aynı çalışmada sebatkarlık mizaç özelliği ile duygu düzenleme yetersizliği arasında negatif yönde ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlar araştırma bulgusunu destekler niteliktedir. Yine Altan'ın (2006) yapmış olduğu anne sosyalizasyonu ile çocuğun mizaç özelliklerinin çocuğun duygu düzenleme becerisine olan etkisini incelediği çalışmada benzer bulgular ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara göre; annelerin olumlu ebeveyn davranışları, tepkisel mizaç ve olumlu ebeveyn davranışları ile sıcakkanlı mizaç arasındaki etkileşim, duygu düzenleme becerisini etkilemektedir. Duygu düzenleme ve mizaç özellikleri arasında ilişki olduğu belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde duygu düzenleme ve mizaç arasında ilişki olmadığına dair bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu bulgular ışığında çocuğun mizacının duygu düzenleme yeteneğini anlamlı derecede etkiler. Çocuğun duygu düzenleme yeteneği çocuğun mizacına göre değişiklik gösterir.

Araştırma bulgusuna göre, çocuğun cinsiyetisadece ritmiklik mizaç özelliğini anlamlı şekilde etkilemiştir. Erkek çocukların kız çocuklara göre daha ritmik olduğu belirlenmiştir. Aksoy 2018 yılında yaptığı araştırmanın katılımcıları okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 4-5 yaş grubu çocuklar ve bu çocukların annelerinden oluşmuştur. 397 katılımcı ile Ankara ilinde yürütülen bu çalışmanın bulgularına göre, ritmiklik mizaç özelliği ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bu araştırma sonuçlarına göre de erkek çocukların kız çocuklara göre daha ritmik olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular da araştırmayı desteklemektedir. Aslında kız çocukların daha ritmik olduğu bilinir. Bu sonuç genetik faktör ve ebeveyn tutumuyla açıklanabilir. Bu bulguların aksine alanyazında bazı araştırmalarda (Chen ve arkadaşları, 2009;Zembat, Yılmaz ve İlçi-Küsmüş, 2018) cinsiyetin mizaç üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, çocukların yaş değişkenine göre mizaç özellikleri arasında farklılık görülmemiştir. Yaşların birbirine yakın olması sonucun bu şekilde çıkmasını etkilemiş olabilir. Akbaba, 2017 yaptığı araştırmada 5-6 yaş grubu çocuklarla çalışmıştır ve bulgu araştırmayı desteklemektedir. Başkibir araştırmada (Erşahin-Şafak 2016)cinsiyet ve yaş değişkeninin ritmiklik boyutu puanına ortak etkilerinin incelendiği analiz sonucunda cinsiyet ve yaş değişkenlerinin birlikte ritmiklik boyutuna istatistiksel olarak anlamlı etki ettiği bulunmuştur. Cinsiyet değişkeni ve yaş değişkeni ayrı ayrı incelendiğinde ritmiklik boyutuna istatistiksel olarak anlamlı etki etmezken birlikte bu etki istatistiksel olarak anlamlıdır. Bu sonuca göre yaş değişkeninin tek başına mizacı etkilemediği söylenebilir. Bu bulguların aksine Zembat, Yılmaz ve İlçi-Küsmüş2018 yılında yaptığı araştırmada yaş değişkeninin sadece sebatkârlık mizaç özelliği arasında 6 yaş lehine anlamlı farklılık tespit etmiştir.

Bu araştırmada annenin yaşının mizacın sıcakkanlılık-utangaçlık, sebatkarlık, mizaç alt boyutlarını etkilediği tespit edilmiştir. Buna göre, yaşı daha ileri olan annelerin çocukları daha sıcakkanlı-utangaç, sebatkar ve ritmiktir. Bu araştırmaya benzer bulguları olan bazı çalışmalar vardır. Yaş ilerledikçe annenin kendi hayatı daha düzenli hale gelir, duygusal becerileri artar, evlilik oturmuş olur. Bu sebeplerden ötürü annenin çocuğuna sergilediği tutum daha çok demokratik ebeveyn tutumu olur. Çocukta buna bağlı olarak daha olumlu (Sıcakkanlı, sebatkar, ritmik)

mizaç özelliklerini daha çok ortaya çıkarabilir. Akbaş'ın (2016) çalışmasında ritmiklik mizaç özelliğinin anne yaşından etkilendiği bulunmuştur. Bu bulgu araştırmayı desteklemektedir. Bu bulguların aksine Akbaba'nın (2017) çalışmasında ise tepkisellik, sebatkarlık ve ritmiklik mizaç alt boyutlarını annenin yaşının etkilemediği belirlenmiştir.

Araştırma sonucuna göre, annenin öğrenim durumunun sebatkarlık ve tepkisellik mizaç özelliğini etkilediği bulunmuştur. Buna göre, anne öğrenim durumu yükseldikçe çocuk daha sebatkar olurken, annenin öğrenim durumu düştükçe çocuk daha tepkisel mizaç özelliğine sahiptir. Öğrenim durumu yükseldikçe anne daha bilinçli ve eğitilmiş olduğu için çocuğunun mizacına uygun ebeveyn tutumu sergiler ve bu durum çocuğun sağlıklı ruhsal gelişim göstermesine sebep olur. Çocuğun duygu düzenleme becerisinin gelişimi desebatkarlığının artmasını sağlar. Duygu düzenlemede yetersizlik yaşayan çocuğun da daha tepkisel olmasıyla ilişkilidir. Bunun sebebi de yine annenin sergilediği olumsuz tutumun öğrenim durumundan etkilenmesidir. Kaytez ve Kadan (2017) araştırmasında öğrenim durumu düşük seviyede olan annenin çocuğunun daha tepkisel olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgu araştırmayı desteklemektedir. Akbaş'ın (2016) çalışmasında öğrenim durumu düşük seviyede olan annenin çocuklarında daha çok tepkisellik görülmüştür. Bu bulgu araştırmayı desteklemektedir. Aynı çalışmanın diğer bulgusuna göre annenin öğrenim durumu yükseldikçe çocukların daha ritmik olduğu bulunmuştur. Bu bulgunun birebir olmasa da araştırmayı benzer (ritmiklik de sebatkarlık gibi olumlu mizaç özelliğidir) şekilde desteklediği düşünülmektedir.

Araştırmada, erkek çocukların kız çocuklara göre duygu düzenleme yetersizliğinin daha fazla olduğu görülmüştür. Bazı araştırma sonuçları (Ural, Güven, Sezer, Azkeskin ve Yılmaz, 2015; Altan 2006) da duygu düzenleme yetersizliğinin erkek çocuklarda kız çocuklara göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular, araştırmayı destekler niteliktedir. Ural ve diğerlerinin (2015) araştırmasının çalışma grubu, İstanbul'da okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık 224 çocuktan oluşturulmuştur. Bu araştırmanın bulguları araştırmayı desteklemektedir. Literatürde de çalışmalar çoğunlukla duyguların düzenlenmesinde kızların daha iyi olduğu görüşünü desteklemektedir (Metin, 2010). Literatüre göre

erkeklerde daha çok duygu düzenleme yetersizliği görülmektedir. Bu bulgular literatürü ve araştırmayı desteklemektedir. Bu bulguların aksine, bazı araştırma sonuçları (Batum ve Yağmurlu, 2007; İlgar ve Akbaba, 2017; Bozkurt-Yükçü ve Demircioğlu, 2017; Seçer, 2017; Green, Mitchell, Lino, Vella, Hamilton ve Rowland, 2013; Safrancı, 2015; Üredi ve Ulum, 2017) ise cinsiyet ile duygu düzenleme arasında anlamlı farklılık olmadığını tespit etmiştir. Bu farklı sonuçların sebebi kültürel, bireysel farklılıklar ve destekleyici ebeveyn tutumunun etkisi olabilir.

Araştırmada duygu düzenleme becerileri ve yaş arasında ise anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. En yüksek duygu düzenleme becerisinin 4 yaş çocuklarında olduğu görülmüştür. Okul öncesi dönemde duygu düzenleme üzerine yapılan araştırmalar sınırlıdır. Yetişkinlikte duygu düzenleme becerilerinin daha çok belirginleştiğine ilişkin araştırma sonuçları mevcuttur. Bazı araştırmalar, (Nakagawa, Gondo, Ishioka ve Masui, 2017) duygu düzenleme ve yaş arasında anlamlı farklılık olduğunu tespit etmiştir. Duygu düzenleme yaş ilerledikçe kazanılan bir beceridir (Sarıtaş-Atalar ve Altan-Atalay, 2018). Ancak bu çalışmada 4 yaş çocuklarının 5 yaş çocuklarından daha yüksek duygu düzenleme becerisine sahip olmasını bazı kaynaklarda ifade edilen 5 yaş sendromuyla açıklayabiliriz. 5 yaş grubu çocuklarının davranışlarında daha çok negatiflik gösterdiği ifade edilmektedir. 4 yaş çocuklar daha uyumludur ve bu görüşü desteklemektedir (Landers, 1999; Yavuzer, 2014). 3 yaşında çocuğun toplumsal davranışları artmaya başlar. Kendilerine oyun arkadaşı seçip oynamaya başlarlar. Oyun sayesinde çocuklarda önemli bir davranış gelişir. Daha önceleri gördüğü oyuncağa saldıran, her oyuncağın kendi oyuncağı olduğunu düşünen çocuk bu 4 yaşla birlikte paralel oyun oynayan çocuk haline gelir. Yani çocuk diğer çocukların oyununa karışmadan oynar (Akbaba, 2017; Yavuzer, 2014). Yine 6 yaş sendromunda çocuklar dengesiz, kural karşıtı ve herşeye başkaldıran bir tutum içerisine girer. Kararsız davranışlar sergiler. Sevdiği bir şeyden yeri gelir nefret eder (Yavuzer, 2014). 5 yaş çocuklarında merak duygusu üst düzeydir. Çocuktaki bu güçlü öğrenme isteği çocuğu tehlikelere açık hale getirir. Ebeveynler tarafından bu anlamda gözetilmelidir (Yavuzer, 2014). Başka bir çalışmada (Mirabile, Oertwig ve Halberstadt, 2018) anne babaların çocuklarına sosyal-duygusal gelişim alanında sağladıkları desteğin çocuğun duygusal gelişim üzerine etkileri araştırılmış ve bu desteğin 3-4 yaş çocukları için kritik öneme sahip olduğu belirlenmiştir. Aksine

5-6 yaş çocuklarında ebeveyn desteğinin duygu kontrolü üzerine aynı etkiyi göstermediği bilgisine ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonucunda 5-6 yaş sendromuyla ilişkili olduğu söylenebilir. Bu bulguların aksine okul dönemine ait yapılmış başka bir çalışmada ise (Üredi ve Ulum, 2017; Bozkurt-Yükçü ve Demircioğlu, 2017) çocukların duygu ayarlama ölçeğinden elde edilen puanlara göre çocuklar arasında, yaş bakımından anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

Bu araştırmada çocuğun duygu düzenleme becerisinin anne yaşından etkilenmediği görülmüştür. Bu sonucun duygu düzenlemeyi etkileyen bazı faktörlerden (kültürel ve bireysel) kaynaklandığı düşünülebilir. Bu bulgunun aksine, İlgar ve Akbaba (2017) yaptığı araştırma sonucuna göre, yaş grubu daha genç olan annelerin çocuklarının duygu düzenleme becerilerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ancak baba yaşı ile çocuğun duygu düzenleme yetersizliği arasında farklılık bulunmuştur. Buna göre, yaşı daha genç babaların çocuklarında duygu düzenleme yetersizliğinin daha fazla olduğu söylenebilir. Babanın duygu düzenleme konusunda deneyimsiz olması, hayatında düzene girmeyen durumların olması buna sebep gösterilebilir. Bu bulgunun aksine, Bozkurt-Yükçü ve Demircioğlu'nun (2017) yaptığı araştırma sonucuna göre, babanın yaşından duygu düzenleme becerisinin etkilenmediği belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde anne-baba yaşı ile ilişkili olarak çocuğun duygu düzenleme becerisini araştıran pek fazla çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu araştırmada annenin öğrenim durumu ile duygu düzenleme arasında oldukça anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, annenin öğrenim durumu yükseldikçe çocuğun duygu düzenleme becerisinde, annenin öğrenim durumu düştükçe çocuğun duygu düzenleme yetersizliğinde artış belirlenmiştir. Dereli (2016) araştırmasının çalışma grubunu 4-5 yaş grubu 423 çocuk oluşturmuştur. Bu çalışma da anne-babanın öğrenim düzeyi arttıkça çocukların duygu düzenleme becerisinin arttığı sonucuna ulaşmıştır. Arı ve Yaban (2016) yaptığı araştırmada annenin öğrenim düzeyi çocuğun duygu düzenleme becerisi arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Bu bulgular araştırmayı destekler niteliktedir.

Babanın öğrenim durumu yükseldikçe çocuğun duygu düzenleme becerisinde artış olduğu bulunmuştur. Bazı çalışmaların bulgularına göre, (Cabrera, Shannon ve Tamis-LeMonda, 2007; Ertürk-Kara ve Gönen, 2015) baba öğrenim durumu yükseldikçe çocuğun duygu düzenleme becerisi artış gösterir. Bu bulgular araştırmayı desteklemektedir. Ebeveynin çocuğuyla daha nitelikli iletişim kurması, anne-baba tutumlarının istenilen kalitede olması ve çocukla geçirilen kaliteli zamanın artışı anne-babanın öğrenim durumunun yükselmesiyle artış gösterir. Buna bağlı olarak da duygu düzenleme becerilerinin daha çok gelişmesi beklenir. Bu bulguların aksine, bazı araştırmalarda ise (Aral, Gürsoy, Yıldız-Bıçakçı ve Aysu, 2014; Gelgör, 2016) anne-babanın öğrenim durumu ile çocukların duygu düzenleme becerileri arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Bu araştırmada ailenin aylık gelirine göre çocukların duygu düzenleme becerisi arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre ailenin aylık gelirinin çocuğun duygu düzenleme becerisini etkilemediği söylenebilir. Gelgör'ün (2016)araştırmasının çalışma grubunu ilköğretim 4. ve 5. sınıfına devam eden 93 çocuk ve anne-babaları oluşturmuştur. Bu değişkenle ilişkisini ölçmek amacıyla duygu düzenleme ölçeği ve demografik bilgi formu kullanılmıştır. Gelgör'ün yürüttüğü çalışmasında da aylık gelir ile duygu düzenleme becerisi arasında anlamlı farklılaşma elde edilmemiştir. Bu bulgu da araştırmayı desteklemektedir. Garner ve Spears'a (2000) göre aylık gelirin duygu düzenleme becerisi üzerinde olumsuz etkisi olduğu bilinir. Ancak anne babalar uygun davranışlarla bu etkiyi ortadan kaldıracaktır. Uygun duygusal ifadeler kullanan ebeveynlerin çocukları bu durumdan olumsuz etkilenmez. Ebeveynler tarafından tolere edilebilen aylık gelirin çocuklar üzerinde etki göstermediği görüşü bulguları desteklemektedir. Bu bulguların aksine bazı araştırmalarda ise (Dereli, 2016; Cabrera, Shannon ve Tamis-LeMonda, 2007; Altan, 2006) anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma sonuçlarına göre ise; ailenin aylık geliri arttıkça çocukların duygu düzenleme becerisi artar.

Araştırmada, çocukların cinsiyet değişkenine göre sadece otoriter ebeveyn tutumları arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Buna göre, ebeveyn otoriter tutumunu en çok erkek çocuğuna sergilemektedir. Erkek çocukların daha tepkisel olması ve daha çok duygu düzenleme yetersizliği yaşaması ebeveynin erkek

çocuğuna daha otoriter yaklaşmasına sebep olabilir. Aktaş-Özkafacı (2012) yürüttüğü araştırmanın çalışma grubu 33 (6 yaş) çocuktan ve bu çocukların annelerinden oluşmaktadır. Bu araştırmanın bulgularına göre de anlamlı farklılık çıkmasa da otoriter ebeveyn tutumunun daha çok erkek çocuklara sergilendiği belirlenmiştir. Bu bulgu araştırmayı desteklemektedir. Bu bulguların aksine literatür incelendiğinde yapılan bazı araştırmalarda (Dağgöl, 2016; Karabulut-Demir ve Şendil, 2008; Tezel-Şahin ve Özyürek, 2008; Aktürk, 2015; İnci ve Deniz, 2015; Şanlı ve Öztürk, 2012) ebeveyn tutumlarının çocuğun cinsiyetinden etkilenmediği tespit edilmiştir.

Bu araştırmada, anne yaşı ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre, anne yaşı ilerledikçe annenin daha çok demokratik tutum, anne yaşı gençleştikçe daha çok otoriter tutum sergilediği ortaya çıkmıştır. Annenin yaşının ilerlemesiyle deneyiminin artması, genel olarak düzenli bir hayatının olması ve çocuğuna daha çok zaman ayırıyor olmasıyla demokratik tutumun daha çok görüldüğü söylenebilir. Bunun tam tersi durumlarda da otoriter tutumun daha çok ortaya çıktığı görülür. Literatürde yer alan başka bir araştırmada da (Sak, Şahin-Sak, Atlı ve Şahin, 2015) anne yaşının ilerledikçe daha demokratik olduğu ve anne gençleştikçe daha otoriter olduğu bulunmuştur. Bu bulgu araştırmayı desteklemektedir. Araştırmadan farklı olarak bu çalışmanın diğer bulgusu da, izin verici tutumun yaş ilerledikçe daha çok görüldüğünün belirlenmesidir. Bu bulgunun aksine Şanlı ve Öztürk'ün (2012) çalışmasında anne yaşının annenin demokratik tutumunu etkilemediği bulunmuştur.

Bu araştırmada babanın yaşının ebeveyn tutumuna etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir çalışmada (Karabulut-Demir, 2007) bulgusu araştırmayı desteklemektedir. Erken çocukluk döneminde annenin babaya göre çocukla daha fazla ilgilenmesi sebebiyle babanın yaşının ebeveyn tutumunu etkilemediği sonucu ortaya çıkmış olabilir.

Bu araştırmada, annenin ve babanın öğrenim durumunun demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarını etkilediği belirlenmiştir. Buna göre, anne ve babanın öğrenim durumu yükseldikçe daha fazla demokratik tutum gösterirler.

Ancak öğrenim durumu düştükçe otoriter ve aşırı koruyucu tutumu daha çok sergilerler. Şanlı ve Öztürk'ün (2012) çalışmasına göre de annenin öğrenim durumu düştükçe daha otoriter ve aşırı koruyucu tutum gösterdiği belirlenmiştir. Aydoğdu ve Dilekmen (2016)'in çalışmasında ebeveynin öğrenim durumu yükseldikçe daha demokratik, öğrenim durumu düştükçe daha aşırı koruyucu tutum gösterdiği bulunmuştur. Kaya ve diğerleri (2008) ve Bornstein ve Zlotnik (2008), öğrenim durumu yüksek olan anne ve babaların daha çok demokratik tutuma sahip olduğu belirlemiştir. Bu bulguların tümü araştırmayı desteklemektedir. Anne ve babanın öğrenim durumu yükseldikçe çocukla daha bilinçli ve sağlıklı iletişim kurabilmektedir.

Bu araştırmada, ailenin aylık gelirinin artmasıyla birlikte ebeveynin göstermiş olduğu demokratik tutum artmakta, otoriter tutum ise azalmaktadır. Aylık geliri 1001-2000tl arasında olan ailelerin ise daha çok aşırı koruyucu tutumu benimsedikledikleri belirlenmiştir. Alpoğuz (2014) çalışmasında 2, 3, 4 ve 5. sınıfa devam eden öğrencilerin algıladıkları ana-baba tutumlarını incelemiş ve ailenin geliri arttıkça çocukların anne-babalarından gördükleri tutumları demokratik algıladıklarını ve gelir düzeyi azaldıkça otoriter algıladıklarını belirlemiştir. Bu bulgu araştırmayı desteklemektedir. Ailenin gelirinin artması ve refah düzeyinin yükselmesiyle ebeveynin ruhsal sıkıntısı azalır. Buna bağlı olarak çocuğunun ilgi ve ihtiyaçlarını daha rahat bir şekilde gideren aileler çocuğuna daha çok demokratik tutum sergilemektedir. Gelir durumunun azalmasıyla ailede kaygı, endişe, stres gibi olumsuz duygular yükselir. Buna bağlı olarak tahmmülü, sabrı olmayan ebeveynler çocuklarına karşı daha sert, katı ve küçümseyici olabilirler ve otoriter tutum sergilerler. Bu bulguların aksine literatür incelendiğinde bazı araştırmalarda (Dağgöl, 2016; Şanlı ve Öztürk, 2012) aylık gelirin ebeveyn tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu bölümde, araştırmada ele alınan alt amaçlar doğrultusunda elde edilen sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

Çocukların duygu düzenleme becerileri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki incelendiğinde, DDÖ Duygu Düzenleme alt boyut puanları ve ETÖ Demokratik Tutum alt boyut puanları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Çocukların DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyut puanları ile ETÖ Otoriter Tutum puanları arasında pozitif yönlü düşük düzey ilişki bulunmuştur.

Çocukların duygu düzenleme becerileri ve mizaçları incelendiğinde, DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyut puanı ile ÇKMÖ sebatkarlık alt boyut puan arasında negatif yönlü düşük düzey ilişki bulunmuştur. DDÖ Değişkenlik/Olumsuzluk alt boyut puanı ile ÇKMÖ Tepkisellik alt boyutları arasında pozitif yönlü düşük düzey anlamlı ilişki bulunmuştur.

Çocukların cinsiyetlerine göre mizaç özellikleri incelendiğinde sadece ritmiklik mizaç özelliği arasında anlamlı farklılık görülmüştür.

Çocukların yaşlarına göre, sıcakkanlılık-utangaçlık, sebatkarlık, ritmiklik ve tepkisellik mizaç özelliği arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Anne yaşına göre, sıcakkanlılık-utangaçlık, sebatkarlık ve ritmiklik mizaç özelliği arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir.

Baba yaşına göre sebatkarlık ve tepkisellik mizaç özelliği arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Annelerin öğrenim durumlarına göre sıcakkanlılık-utangaçlık ve ritmiklik mizaç özelliği arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak, annelerin öğrenim durumlarına göre sebatkarlık ve tepkisellik mizaç özelliği arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Babaların öğrenim durumlarına göre sıcakkanlılık-utangaçlık, ritmiklik, sebatkarlıkve tepkisellik mizaç özelliği arasında anlamlı biçimde farklılık belirlenmiştir.

Ailenin aylık gelirlerine göre sadece sebatkarlık mizaç özelliği arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Çocukların cinsiyetlerine göre duygu düzenleme becerisi alt boyutu değişkenlik/olumsuzluk arasında anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

Çocukların yaşlarına göre değişkenlik/olumsuzluk becerileri alt boyutu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Çocukların yaşlarına göre duygu düzenleme becerileri alt boyutu arasında anlamlı farklılık görülmüştür.

Duygu düzenleme becerileri ile anne yaşı arasında anlamlı farklılık görülmemiştir. Baba yaşı ile değişkenlik/olumsuzluk becerisi arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir.

Çocukların duygu düzenleme becerilerinde annenin öğrenim durumu değişkenine göre ortaya çıkan sonuçlar, annelerin öğrenim durumlarına göre değişkenlik/olumsuzluk alt boyutu ve duygu düzenleme becerileri alt boyutu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Babaların öğrenim durumlarına göre değişkenlik/olumsuzluk alt boyutu ve duygu düzenleme becerileri alt boyutu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Çocukların duygu düzenleme becerilerinde ailenin aylık geliri değişkenine göre ortaya çıkan sonuçlar, ailenin aylık gelirlerine göre değişkenlik/olumsuzluk ve duygu düzenleme becerileri arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Ebeveyn tutumlarında çocukların cinsiyet değişkenine göre ortaya çıkan sonuçlar, çocukların cinsiyetleri ile otoriter ebeveyn tutumu arasında anlamlı farklılık belirlenmiştir. Çocukların cinsiyetlerine göre demokratik, aşırı koruyucu ve izin verici ebeveyn tutumları arasında anlamlı farklılık görülmemiştir.

Ebeveyn tutumlarında çocukların yaş değişkenine göre ortaya çıkan sonuçlar, çocukların yaşlarına göre demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Anne ve baba yaşının otoriter ve demokratik tutumu etkilediği belirlenmiştir.

Annelerin öğrenim durumlarına göre izin verici ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Annelerin öğrenim durumlarına göre demokratik, otoriter ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Babaların öğrenim durumlarına göre izin verici ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Babaların öğrenim durumlarına göre demokratik, otoriter ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Ailenin aylık gelirlerine göre izin verici ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ailenin aylık gelirlerine göre demokratik, otoriter ve aşırı koruyucu ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

6.2. Öneriler

Araştırmacılara yönelik;

Duygu düzenleme becerisine sahip olmanın öneminin yeterince anlaşılabilmesi ve bu becerinin nasıl daha iyi desteklenebileceğinin fark edilmesi için çok sayıda araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle benzer araştırmalar farklı örneklem

gruplarında tekrarlanabilir. Duygu düzenleme becerilerinde kültüründe önemli bir faktör olduğu düşünüldüğünde kültürün etkisini belirlemek için kültürler arası karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir. Yaşa göre duygu düzenleme becerilerindeki değişimleri belirlemek için boylamsal çalışmalar yapılabilir. Duygu düzenleme konusunda ebeveynlerin sundukları rol modelin etkisi dikkate alındığında ebeveynlerin duygu düzenleme becerileri ve çocukların duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik ilişkisel çalışmalara da ihtiyaç duyulmaktadır.

Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu ve öğrenme güçlüğü gibi yetersizliği olan çocukların duygu düzenleme becerileri ve normal gelişim gösteren çocukların duygu düzenleme becerilerini inceleyen karşılaştırmalı çalışmalar da yapılabilir. Ayrıca aile birlikte yaşayan ve ailesiyle birlikte yaşamayan korunmaya muhtaç çocukların duygu düzenleme becerilerinin karşılaştırıldığı çalışmalar planlanabilir.

Uygulamaya yönelik;

Duygu düzenleme yeteneğinin gelişimi ebeveyn tutumlarından etkilenir. Çocuk ailesini rol model alır ve erken çocukluk döneminde sosyal duygusal gelişim büyük ölçüde şekillenir. Bu sebeple ebeveyn olan ve ebeveyn adayları olan herkese aile eğitimleri verilmeli ve bu eğitim zorunlu hale getirilebilir. Çocukların mizacına uygun ebeveyn tutumu sergilenmesi oldukça önemlidir. Çünkü olumsuz bir durum çocuğun ruhsal sağlığının bozulmasına ve çocukta duygu düzenleme yetersizliğine dönüşebilir. Bu sebeple tüm anne-babalara ve anne-baba adaylarına mizaç özellikleri ve uygun ebeveyn tutumları hakkında eğitimler verilmelidir. Yine bu konuda, uzman kişilerce sosyal medya hesaplarıyla yaygınlaştırılmalıdır.

Duygu düzenleme gelişimi çevresinden de etkilendiği için duygu düzenlemeyi etkileyen faktörler üzerinden alan uzmanları tarafından sosyal medya hesabı oluşturulabilir ve paylaşımlar yaygınlaştırılabilir. Çocukların en çok vakit geçirdiği yer aile dışında okuldur. Öğretmenler ve öğretmen adayları da duygu düzenleme becerileri hakkında bilgi sahibi olmalı ve öğretmenler planlarında çocuklarda bu beceriyi geliştirici zengin deneyimler sağlayan etkinlikler düzenlemelidir.

Ayrıca sınıf ortamında öğretmenin öğrencisinin mizaç özelliğine tanınması ve bu mizaca uygundavranması da çok önemlidir. Bunun için öğretmen ve öğretmen adaylarının da hizmet öncesi ve hizmetiçi eğitimlerinde mizacın belirlenmesi ve mizaca uygun eğitimden ortamlarının düzenlenmesi ve çocukla iletişim konusunda yapabileceklerine ilişkin bilgilendirilmesi gerekmektedir. Öğretmen bu konuda daha donanımlı olursa, çocuğu daha kolay keşfedebilir, daha aktif hale getirir ve tüm bunları gerçekleştirirken çocuğun özsaygısı her zaman yüksek olur.

7. KAYNAKLAR

- Aka, T. B. (2011). Perceived Parenting Styles, Emotion Recognition, and Emotion Regulation in Relation to Psychological Well-Being: Symptoms of Depression, Obsessive-Compulsive Disorder, and Social Anxiety. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi(Danışman: Prof. Dr. T. Gençöz).
- Akan, Ş. (2014). Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Depresyon Tanısı Alan Kişilerde Duygu Düzenleme Süreçlerinin Gross'un Süreç Modeline göre İncelenmesi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi(Danışman: Prof. Dr. E. Barışkın).
- Akbaba, G. (2017). Beş Altı Yaş Çocuklarının Duygu Düzenlenmesinde Çocuk Mizacıyla Anne Davranışları Arasındaki Etkileşimin İncelenmesi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. L. Ilgar).
- Akbaş,B. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60 Ay ve Üzeri Çocukların Sosyal Uyum Becerileri İle Mizaç Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Aksaray: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi(Danışman: Yrd. Doç. Dr. Y. Günindi).
- Akbıyık, S. (Ed.) (2018). *Duyguların psikolojisi ve duygusal zeka*. (Tarhan N.) İstanbul: Timaş
- Akdeniz, S. (2017). Erken Ergenlikte Bilişsel Duygu Düzenleme, Algılanan Anne-Baba Tutumu ve Sosyal Destek ile Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç Dr. Y. Alkar).
- Aksoy, P. (2018). Okul Öncesi Dönem Çocukların Annelerinin Kişilik Özelliği ve Çocuk Yetiştirme Tutumu ile Çocuğun Mizaç ve Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul: Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Emel Erdoğan Bakar).
- Aktaş Özkafacı, A. (2012). Annenin Çocuk Yetiştirme Tutumu ile Çocuğun Sosyal Beceri Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Yılmaz Özakpınar).
- Aktürk F. M. (2015). Çocukları Okul Öncesi Eğitime Devam Eden (5 Yaş Grubu) Ebeveynlerin Ana-Baba Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi(Danışman: Yrd. Doç. Dr. A. Çağdaş).
- Aldao, A. (2013). The future of emotion regulation research: Capturing context. *Perspectives on Psychological Science*, 8(2), 155-172.

- Aldao, A., Nolen-Hoeksema S., ve Schweizer, S. (2010). Emotion-regulation strategies across pychopathology: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, 30(2), 212-237.
- Altan, Ö. (2006). The Effects Of Maternal Socialization and Temperament on Children's Emotion Regulation. İstanbul: Koç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Bilge Yağmurlu).
- Alpoğuz, D. U. (2014). Algılanan Ana-Baba Tutumlarının İlköğretim Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarına ve Türkçe Dersi Akademik Başarılarına Etkisi. Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ayfer Şahin).
- Aral N., Gürsoy F., Yıldız-Bıçakçı M. ve Aysu B. (2014). Effects of Ceramics Education on Children's Abilities to Regulate their Emotions in: Contemporary Perspectives and Research on Early Childhood Education. (Eds.), Yaşar M., Ozgun O., Galbraith J.. (p. 1-416). British: Cambridge Scholars Publishing.
- Arı, M., ve Yaban, H. (2016). Okulöncesi dönemdeki çocukların sosyal davranışları: Mizaç ve duygu düzenlemenin rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 125-141.
- Arkar, H. (2004). Cloninger'in Psikobiyolojik Kişilik Kuramının Türk Örneğinde Sınanması. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi (Danışman: Prof. Dr. O. Sorias).
- Atalar, D. S. ve Atalay, A. A. (2018). Ergenlik döneminde duygu düzenleme ve ruh Sağlığı: ana-babanın ve mizacın rolü. *Türkiye Klinikleri Child Psychiatry-Special Topics*, 4(2), 84-90.
- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Aytemiz, T. (2010). Ebeveynin Kişiliği, Çocuğun Mizacı ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. T. Gül Şendil).
- Batum, P., ve Yagmurlu, B. (2007). What counts in externalizing behaviors? The contributions of emotion and behavior regulation. *Current Psychology: Developmental Learning Personality Social*, 25(4), 272-294.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child development*, 887-907.
- Bellibaş, E., Büküşoğlu, N. ve Erermiş, S. (2005). Ayrılma anksiyetesi bozukluğu tanılı bir grup çocukta mizaç özellikleri. *Ege Tıp Dergisi*, 44(1): 39-44.
- Berk, L. E. (2013). *Çocuk Gelişimi*. 1thed. Çeviren: A. Dönmez, Ankara: İmge.
- Berk, L. E. (2013). *Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa Bebekler ve Çocuklar*. 7thed, Çeviren: N. Işıkoğlu-Erdoğan, Ankara: Nobel.

- Birditt, K. S., ve Fingerman, K. L. (2003). Age and gender differences in adults' descriptions of emotional reactions to interpersonal problems. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 58(4), P237-P245.
- Boğa, M. (2017). Farklı Duygu Durum Manipülasyon Prosedürlerinin, İncelenen Spesifik Duyguları Ortaya Çıkartmadaki Güçlerinin Değerlendirilmesi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. M. Koyuncu; Yrd. Doç. Dr. T. O. Bayazıt).
- Bronstein, M.H. ve Zlotnik, D. (2008). Parenting styles and their effects. M. M. Haith ve J.B. Benson (Ed.), *Infant and Early Childhood Development*, 496-509.
- Bosse, T., Pontier, M., ve Treur, J. (2007). A dynamical system modelling approach to gross model of emotion regulation. *In Proceedings of the 8th international conference on cognitive modeling, ICCM (Vol. 7, pp. 187-192)*. Taylor and Francis/Psychology Press, Oxford, UK.
- Bozkurt Yükçü, Ş. (2017). Bağımsız Anaokullarına Devam Eden Çocukların Duygu Düzenleme ve Sosyal Problem Çözme Becerileri ile Ebeveynlerinin Duygusal Okuryazarlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Haktan Demircioğlu).
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Brownell, C. A., ve Kopp, C. B. (2007). Transitions in toddler socioemotional development: behavior, understanding, relationships. In C. A. Brownell, C. B. Kopp (Eds.), *Socioemotional development in the toddler years* (pp. 19-65). New York: The Guilford Press
- Cabrera, N. J., Shannon, J. D. ve Tamis-LeMonda, C. (2007). Fathers' influence on their children's cognitive and emotional development: From toddlers to pre-K. *Applied Development Science*, 11(4), 208-213.
- Calkins, S. D., ve Fox, N. A. (2002). Self-regulatory processes in early personality development: A multilevel approach to the study of childhood social withdrawal and aggression. *Development and psychopathology*, 14(3), 477-498.
- Calkins, S. D., ve Hill, A. (2007). Caregiver influences on emerging emotion regulation. *Handbook of emotion regulation*, 229-248.
- Calkins, S. D., ve Johnson, M. C. (1998). Toddler regulation of distress to frustrating events: Temperamental and maternal correlates. *Infant Behavior and Development*, 21(3), 370-395.
- Campos, J. J., Campos, R. G., ve Barrett, K. C. (1989). Emergent themes in the study of emotional development and emotion regulation. *Developmental psychology*, 25(3), 394.
- Cingöz, E. (2018). Öğretmenlerin Duygusal Emek Davranışları ile Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Dr. Öğr. Üy. Derya Kılıçoğlu).

- Cole, P. M., Martin, S. E., ve Dennis, T. A. (2004). Emotion regulation as a scientific construct: Methodological challenges and directions for child development research. *Child development*, 75(2), 317-333.
- Chaplin, T. M. (2015). Gender and emotion expression: a developmental contextual perspective. *Emotion Review : Journal of the International Society for Research on Emotion*, 7(1), 14-21.
- Chen, X., Chen, H., Li, D. ve Wang, L. (2009). Early Childhood Behavioral Inhibition and Social and School Adjustment in Chinese Children: A 5- Year Longitudinal Study, *Child Development*, 80(6), 1692-1704.
- Cloninger, C. R. (1994). Temperament and personality. *Current opinion in neurobiology*, 4(2), 266-273.
- Cloninger, C. R., ve Svrakic, D. M. (1997). Integrative psychobiological approach to psychiatric assessment and treatment. *Psychiatry*, 60(2), 120-141.
- Çakar, U., ve Arbak, Y. (2004). Modern yaklaşımlar ışığında değişen duygu-zeka ilişkisi ve duygusal zeka. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. **cilt 6 sayı3 sayfa 23-48**
- Çorapçı, F (2012). Ailede duygu sosyalleştirme süreci ve çocuğun sosyoduygusal gelişimi. M. Sayıl ve B. Yağmurlu (Derleyen.), *Ana Babalık; Kuram ve Araştırma* (ss. 271-294). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Corapci, F., Aksan, N., ve Yagmurlu, B. (2012). Socialization of Turkish Children's Emotions: do different emotions elicit different responses? *Global Studies of Childhood*, 2(2), 106-116.
- Çöllü, B. (2017). Ergenlerde Duygu Durum Düzenleme Becerileri, Benlik Saygısı, Depresyon, Anksiyete ve Çocukluk Çağı Travmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Dilek Meltem Taşdemir Erinç).
- Dabakoğlu, N. F. (2004). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden ve Etmeyen İlköğretim Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Öz Kavramlarının ve Anne-Baba Tutumlarının İncelenmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç Dr. Ayşe B. Aksoy).
- Dağgül, H. C. (2016). Okul Öncesi Dönem Çocukların Öz Düzenleme Becerileri ile Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Kıbrıs: Doğu Akdeniz Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Demirkapı-Şahin, E. (2013). Çocukluk Çağı Travmalarının Duygu Düzenleme ve Kimlik Gelişimine Etkisi ve Bunların Psikopatolojiler ile İlişkisi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Çiğdem Günseli-Dereboy; Prof. Dr. Mehmet Keskin; Doç. Dr. Hacer Harlak).
- Dereli, E. (2016). Prediction of emotional understanding and emotion regulation skills of 4-5 age group children with parent-child relations. *Journal of Education and Practice*, 7(21), 42-54.

- Dodge, K. A. ve Garber, J. (1991). Domains of Emotion Regulation. *In: The Development of Emotion Regulation and Dysregulation*. Eds: Dodge K.A., Garber J., 1th ed, Cambridge University Press, New York, p.3-11.
- Durmuş R. (2006). 3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri ile Anne-Baba Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. İstanbul: Marmara ÜniversitesiEğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi(Danışman: Yrd. Doç. Dr. Semai Tuzcuoğlu).
- Ecirli, H., ve Ogelman, H. G. (2015). Beş-altı yaş çocukları İçin duygu düzenleme stratejileri ölçeği'nin geçerlik güvenirlik çalışması.*Uluslararası Hakemli Beşerî ve Akademik Bilimler Dergisi*, 4 (13): 85-100.
- Edizler, G. (2010). Karizmatik liderlikte duygusal zekâ boyutuyla cinsiyet faktörüne ilişkin literatürel bir çalışma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 6(2), 137-150.
- Eisenberg, N., Fabes, R. A., Shepard, S. A., Guthrie, I. K., Murphy, B. C. ve Reiser, M. (1999). Parental Reactions to Children's Negative Emotions: Longitudinal Relations to Quality of Children's Social Functioning. *Child Development*, 70(2), 513-534.
- Eisenberg, N., Spinrad, T. L., ve Eggum, N. D. (2010). Emotion-related self-regulation and its relation to children's maladjustment.*Annual review of clinical psychology*, 6, 495-525.
- Eke K. (2017). Examining The Relationship Between Preschool Children's Self-Regulation Skills and Parental Attitudes. *International Congress Of Eurasian Social Sciences*. 8(28): p(CCLXXIII-CCLXXXVII).
- Erol, N., Şimşek, Z., Öner, Ö., ve Munir, K. (2005). Effects of internal displacement and resettlement on the mental health of Turkish children and adolescents. *European Psychiatry*, 20(2), 152-157.
- Ersan, C. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocukların Saldırganlık Düzeylerinin Duygu İfade Eeme ve Duygu Düzenleme Açısında İncelenmesi. Denizli: Pamukkale ÜniversitesiEğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi (Danışman: Prof. Dr. ŞükranTok).
- Erşahin-Şafak, N. (2016). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Mizaç Özellikleri, Alıcı Dil ve Dikkat Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul: Beykent ÜniversitesiSosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. MehmetKerem Doksat).
- Ertürk Kara, H. G. ve Gönen, M. (2015). Examination of children's self regulation skill in terms of different variables. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(4), 1224-1239.
- Fazlıoğlu, M. (2018). 3-12 Aylık Bebeği Olan Annelerde Mizaç ve Karakter Özellikleri, Eş Uyum, Duygu Düzenleme Stratejileri ve Bebeğin Mizacının Postpartum Depresyon ile İlişkisi. Ankara: Yıldırım Beyazıt ÜniversitesiSosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Doç. Dr. ÖzdenYalçınkaya Alkar).
- Fox, N. A., ve Calkins, S. D. (2003). The development of self-control of emotion: Intrinsic and extrinsic influences. *Motivation and emotion*, 27(1), 7-26

- Fraenkel JR, Wallen NE, Hyun HH. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). New York: McGraw-Hill.
- Frijda, N. H. (1993). Moods, emotion episodes, and emotions. In M. Lewis ve J. M. Haviland (Ed.), *Handbook of emotions* (381-403). New York: Guilford Press.
- Firoozi, M., Besharat, M. A., ve Boogar, E. R. (2013). Emotional regulation and adjustment to childhood cancer: role of the biological, psychological and social regulators on pediatric oncology adjustment. *Iranian journal of cancer prevention*, 6(2), 65.
- Firoozi, M., Besharat, M. A., ve Tehrani, S. P. (2011). Cognitive Emotion Regulation in Children with Acute Lymphoblastic Leukemia. *Iranian Journal of cancer prevention*, 4(4), 183.
- Gallese, V. (2003). The roots of empathy: The shared manifold hypothesis and the neural basis of intersubjectivity. *Psychopathology*, 36 (4), 171-180.
- Garnefski, N., Kraaij, V., ve Spinhoven, P. (2001). Negative life events, cognitive emotion regulation and emotional problems. *Personality and Individual Differences*, 30(8), 1311-1327
- Garner, P. W. ve Spears, F. M. (2000). Emotion regulation in low-income preschoolers. *Social development*, 9(2), 246-264.
- Gelgör, F. Z. (2016). Anne Baba ve Çocuk Tarafından Algılanan Ebeveyn Kabul-Red ve Kontrolünün Çocuğun Duygu Düzenleme Becerisi ile İlişkisi. İstanbul: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. Şaziye Senem Başgül).
- Gem, Z. (2018). Duygu Farkındalığı ve Duygu Mitlerine Yönelik Ölçüm Araçlarının ve Duygu Düzenlemeye Yönelik Bütünsel Bir Müdahale Programının Geliştirilmesi: Bir Ön Değerlendirme. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Orçun Yorulmaz).
- Goldstein, S. (2015). *Gender Differences in Children's Emotion Regulation from Preschool to School Age* (Doctoral dissertation).
- Goleman, D. (2017). *Duygusal zeka*. 47. Basım. İstanbul: Varlık.
- Gómez-Guerrero, S. (2006). Emotional understanding in clinical and normal children in correlation with mothers' emotional awareness and attitudes toward children's expressiveness.
- Gross, J. J., ve Levenson, R. W. (1993). Emotional suppression: physiology, self-report, and expressive behavior. *Journal of personality and social psychology*, 64(6), 970.
- Gross, J. J. ve Munoz, R. F. (1995). Emotion regulation and mental health. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 2, 151-164.
- Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: *an integrative review*. *Review of general psychology*, 2(3), 271
- Gross, J. J. (2001). Emotion regulation in adulthood: *Timing is everything*. *Current directions in psychological science*, 10(6), 214-219.

- Gross, J. J. (2002). Emotion regulation: Affective, cognitive, and social consequences. *Psychophysiology*, 39(3), 281-291.
- Gross, J. J., ve John, O. P. (2003). Individual differences in two emotion regulation processes: implications for affect, relationships, and well-being. *Journal of personality and social psychology*, 85(2), 348.
- Gross, J. J., John, O. P., ve Richards, J. M. (2000). The dissociation of emotion expression from emotion experience: A personality perspective. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(6), 712-726.
- Gross, J. J. (Ed.). (2007). Handbook of emotion regulation. New York: Guilford.
- Gross, J. J. ve Thompson, R. A. (2007). Emotion regulation: Conceptual foundations. In J. J. Gross (Ed.), Handbook of emotion regulation (pp. 3-24). New York: Guilford Press.
- Gross, J. J. (2014). Emotion regulation: Conceptual and empirical foundations.
- Gürdal, C. (2015). Erken Kayıplar, Bağlanma, Mizaç-Karakter Özellikleri ve Duygu Düzenlemenin Psikopatoloji Üzerine Etkisi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi (Danışman: Prof. Dr. Emine OyaSorias).
- Gürgah-Oğul, İ. (2014). İlkokula Hazırbulunuşluk ile Duygu Bilgisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ebru DeretarlaGül).
- Güven, E. (2018). Çocuklarda Duygu Düzenleme Güçlüğü Bağlamında Sistemik Bir Model Önerisi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi (Danışman: Prof. Dr. Hatice Gülsen Erden).
- Işık, A. (2016). 60-72 Aylık Çocukların Duygusal Becerilerinin Annelerinin Empatik Eğilimleri ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. HaviseÇakmakGüleç).
- Işık, E ve Turan, F. (2015). Normal gelişim gösteren ve otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarda duygu düzenleme. *Hacettepe University Faculty Of Health Sciences Journal*, 1 (24): 709-716.
- Izard, C. E. (2007). Basic emotions, natural kinds, emotion schemas, and a new paradigm. *Perspectives on psychological science*, 2(3), 260-280.
- İlgar, L. ve Akbaba, G. Beş ve altı yaş çocuklarının duygu düzenlemelerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017(9), 491-520.
- İnci, M. A. ve Deniz, Ü. (2015). Baba tutumları ile çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(02).
- İnceman, F. (2017). Duyguları Fark Etme Eğitiminin Ergenlerin Duyguları Fark Etme Becerilerine Etkisi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Galip Yüksel).
- Jabeen, F. ve Anis-ul-Haque, M. (2013). Parenting styles as predictors of emotion regulation among adolescents. *Pakistan Journal of Psychological Research*, 28(1), 85-105.

- Joormann, J. Yoon, K. L. ve Siemer, M. (2010). Cognition and emotion regulation. *Emotion regulation and psychopathology: A transdiagnostic approach to etiology and treatment*, 174-203.
- Karabulut Demir, E. (2007). Ebeveyn Tutum Ölçeği. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Gül Şendil).
- Karabulut-Demir, E. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği. *Türk Psikoloji Yazıları*, Haziran 2008, 11 (21), 15-25.
- Karakoyun, F. (2018). Fibromiyalji Sendromu Olan Bireylerde Duygu İfade Etme, Duygu Şeması, Kişilerarası Tarz Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul: Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. Rukiye İrem Erdem Atak).
- Karataş, E. (2016). Yapılandırılmış Grup Sanat Terapisi Programının 15-18 Yaş Aralığındaki Ergenlerin Mutluluk Düzeyleri, Duygularını İfade Etme Eğilimleri, Duygu Düzenleme Güçlükleri ve Psikiyatrik Belirtilerine Etkisi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Çiğdem Yavuz Güler).
- Kavurma, M. (2014). Major Depresyon, Yaygın Anksiyete Bozukluğu ve Panik Bozukluğundaki Duygu Düzenleme Güçlüklerine Mizaç-Karakter Özelliklerinin ve Anksiyete Duyarlılığının Etkisi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi (Danışman: Prof. Dr. Tunç Alkın).
- Kaya, M. (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 193-204.
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Kayhan Aktürk, Ş. (2015). Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Duygu Düzenleme Becerileri ile Akran İlişkilerinin İncelenmesi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hatice Ergin).
- Kaytez, N. ve Kadan, G. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocukların mizaç özellikleri ile duygu düzenleme becerilerinin incelenmesi. 3. *International Congress on Education, Distance Education and Educational Technology-ICDET bildirileri*, 328-339.
- Kelly, K., Slade, A. ve Grienberger, J. F. (2005). Maternal reflective functioning, mother-infant affective communication, and infant attachment: Exploring the link between mental states and observed caregiving behavior in the intergenerational transmission of attachment. *Attachment & human development*, 7(3), 299-311.
- Koçak, D. C. (2018). Ankara İlindeki Üniversitelere Bağlı Anaokullarında Bulunan 2005-2017 Yılları Arasında Basılmış Resimli Öykü Kitaplarının Duygusal Okuryazarlık Açısından İncelenmesi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. Saniye Bencik Kangal).
- Kopp, C. B. (1982). Antecedents of self-regulation: A developmental perspective. *Developmental Psychology*, 18(2), 199-214.

- Kopp, C. B. (1989). Regulation of distress and negative emotions: A developmental view. *Developmental Psychology*, 25(3), 343-354.
- Knight, C. ve Modi, P. (2016). The use of emotional literacy in work with sexual offenders. *Probation Journal*, 61(2), 132-147.
- Kristal, J. (2005). *The temperament perspective: Working with children's behavioral styles*. Paul H Brookes Publishing Company.
- Kuzucu, Y. (2016). Duygusal farkındalık düzeyi ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29).
- LaFreniere, P. (2013). Children's play as a context for managing physiological arousal and learning emotion regulation. *Psihologiske Teme*, 22(2), 183-204.
- Landers, C. (1999). *Erken çocukluk gelişiminde bakım yönlendiriciler için rehber: Öğrenmeye açılan yollar*. Çev: Ekrem Düzen, Ankara: Meb ve Unicef Türkiye Temsilciliği.
- Maggitt, C. (2013). *Çocuk Gelişimini Anlamak*. Çeviren: E. Kantemir, İstanbul: Optimist.
- Mathis, E. T. ve Bierman, K. L. (2015). Dimensions of parenting associated with child prekindergarten emotion regulation and attention control in low-income families. *Social Development*, 24(3), 601-620.
- Metin, İ. (2010). The Effects of Dispositional Anger, Effortful Control and Maternal Responsiveness on Turkish Preschoolers' Emotion Regulation. İstanbul: Koç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. Nazan Aksan).
- Mirabile, S. P. , Oertwig, D. ve Halberstadt, A. G. (2018). Parent emotion socialization and children's socioemotional adjustment: when is supportiveness no longer supportive? *Social Development*, 27(3), 466-481.
- Moyal, N., Henik, A. ve Anholt, G. E. (2014). Cognitive strategies to regulate emotions current evidence and future directions. *Frontiers in psychology*, 4, 1019.
- Mustafaoğlu, N. (2013). Maternal Regulation Of Toddlers' Emotions in a Delay Of Gratification Task. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. Feyza Çorapçı).
- Nakagawa, T., Gondo, Y., Ishioka, Y. ve Masui, Y. (2017). Age, emotion regulation, and affect in adulthood: The mediating role of cognitive reappraisal. *Japanese Psychological Research*, 59(4), 301-308.
- Ochsner, K. N. ve Gross, J. J. (2005). The cognitive control of emotion. *Trends in cognitive sciences*, 9(5), 242-249.
- Oğuz, N. (2016). Genç Yetişkinlerde Anne Baba Tutumu, Anksiyete ve Benlik Saygısı İlişkisi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Oğuz Tan).

- Okday, G. (2016). Algılanan Anne-Baba Tutumu ile Bağlanma Biçimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İstanbul: Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Alper Evrensel).
- Özgüle, E. T. U. ve Sümer, N. (2017). Ergenlikte duygu düzenleme ve psikolojik uyum: duygu düzenleme ölçeğinin türkçe uyarlaması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(40), 1-18.
- Özmert, E. N. (2005). Erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi-I: Beslenme. *Çocuk sağlığı ve hastalıkları dergisi*, 48(1), 79-195.
- Özyürek, A. (2004). Kırsal Bölge ve Şehir Merkezinde Yaşayan 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Anne-Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Fatma Tezel Şahin).
- Polat H. (2018). Ayrılma Kaygısı Bozukluğu Olan Hastalarda Plazma Allopregnanolon Düzeyleri ve Allopregnanolon Düzeyinin Çocuk, Anne Mizacıyla Olan İlişkinin Değerlendirilmesi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıpta Uzmanlık Tezi. (Danışman: Dr. Öğr. Üye. Sevgi Özmen; Dr. Öğr. Üyesi Esra Demirci).
- Prior, M. (1992). Childhood temperament. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 33, 249- 279.
- Ramos, M. C., Guerin, D. W., Gottfried, A. W., Bathurst, K., ve Oliver, P. H. (2005). Family conflict and children's behavior problems: the moderating role of child temperament. *Structural equation modeling*, 12(2), 278-298.
- Richards, J. M. ve Gross, J. J. (2000). Emotion regulation and memory: the cognitive costs of keeping one's cool. *Journal of personality and social psychology*, 79(3), 410.
- Rieder, C. ve Cicchetti, D. (1989). Organizational perspective on cognitive control functioning and cognitive-affective balance in maltreated children. *Developmental psychology*, 25(3), 382.
- Rothbart, M. K. (1989). Temperament and development. *Temperament in Childhood*, 187-248.
- Rothbart, M. K., Ahadi, S. A. ve Hershey, K. L. (1994). Temperament and social behavior in childhood. *Merrill-Palmer Quarterly* (1982-), 21-39.
- Rothbart, M. K. , Ahadi, S. A. ve Evans, D. E. (2000). Temperament and personality: origins and outcomes. *Journal of personality and social psychology*, 78(1), 122.
- Rothbart, M. K. (2004). Temperament and the pursuit of an integrated developmental psychology. *Merrill-Palmer Quarterly* (1982-), 492-505.
- Rothbart, M. K. ve Bates, J. E. (2006). Temperament. In Damon W., Lerner R., Eisenberg N. (Eds.), *Handbook of Child Psychology: Vol. 3* (6th ed., pp. 99-166). NY: Wiley
- Rowland, J. E., Hamilton, M. K., Vella, N. C., Lino, B. J. , Mitchell, P. B. ve Green, M. J. (2013). Adaptive associations between social cognition and emotion regulation are absent in schizophrenia and bipolar disorder. *Frontiers in psychology*, 3, 607.

- Rubin, K. H., Coplan, R. J. , Fox, N. A. ve Calkins, S. D. (1995). Emotionality, emotion regulation, and preschoolers' social adaptation. *Development and Psychopathology*, 7, 49-62.
- Rothbart, M. K., Ziaie, H. ve O'boyle, C. G. (1992). Self-regulation and emotion in infancy. *New directions for child and adolescent development*, (55), 7-23.
- Rusting, C. L. ve Nolen-Hoeksema, S. (1998). Regulating responses to anger: Effects of rumination and distraction on angry mood. *Journal of personality and social psychology*, 74(3), 790.
- Safrancı, B. (2015). Emotional Aspects of Psychological Symptoms: The Roles of Parenting Attitudes and Emotion Dysregulation. Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Tülin Gençöz).
- Sak, R., Sak, İ. T. Ş., Atlı, S. ve Şahin, B. K. (2015). Okul öncesi dönem: Anne baba tutumları. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 11(3).
- San-Bayhan, P. ve Artan, İ. (2007). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, İstanbul: Morpa.
- Sanson, A.V. ve Rothbart, M.K. (1995). Child temperament and parenting. In: Bornstein MH, editor. Handbook of parenting. Hillsdale, NJ: Erlbaum; 1995. pp. 299–321.
- Santrock J W. (2015). Life Span Development. Yaşam Boyu Gelişim. 13th ed, Çeviren: Galip Yüksel, Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd Şti., Ankara.
- Schuengel, C., Sterkenburg, P. S., Jeczynski, P., Janssen, C. G. C., & Jongbloed, G. (2009). Supporting affect regulation in children with multiple disabilities during psychotherapy: A multiple case design study of therapeutic attachment. *Journal of Consulting and clinical Psychology*, 77(2), 291.
- Sclafani, J. D. (2004). The educated parent: Recent trends in raising children. Greenwood Publishing Group.
- Seçer, Z. (2017). Sosyal olarak yetkin okul öncesi çocukların duygu düzenlemeleri ile annelerinin duygu sosyalleştirme davranışları arasındaki ilişkiler. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(4), 1435-1452.
- Shahba, S. , Alvani, S. , Zahedi, S. ve Memarzadeh, G. (2014). An investigation on the effect of cognitive emotion regulation strategies on job satisfaction. *Management Science Letters*, 4(6), 1315-1324.
- Shiner, R. L., Buss, K. A., McClowry, S. G. Putnam, S. P. ve Saudino, K. J. (2012). What is temperament now? Assessing progress in temperament research on the twenty-fifth anniversary of Goldsmith et al. (1987). *Child Development Perspectives*, 6(4), 436-444.
- Sille, A. (2016). Annenin Duygusal Sosyalleştirme ile 48-72 Aylık Çocukların Duygu Düzenleme Becerisi Arasındaki İlişki. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç Dr. Handan Doğan).
- Smith, P. K. ve Hart, C. H. (Eds.). (2010). *The Wiley-Blackwell handbook of childhood social development*. John Wiley & Sons.
- Southam-Gerow, M A. (2014). Çocuklarda ve ergenlerde duygusal düzenleme. 1th ed, Çeviren : M. Şahin ve M. Artıran, Ankara: Nobel.

- Spinrad, T. L., Stifter, C. A., Donelan-McCall, N. ve Turner, L. (2004). Mothers' regulation strategies in response to toddlers' affect: Links to later emotion self-regulation. *Social Development, 13(1)*, 40-55
- Stifter, C. A., Dollar, J. M., ve Cipriano, E. A. (2011). Temperament and emotion regulation: the role of autonomic nervous system reactivity. *Developmental psychobiology, 53(3)*, 266-279.
- Şahin Demirkapı, E. (2013). Çocukluk Çağı Tramvalarının Duygu Düzenleme ve Kimlik Gelişimine Etkisi ve Bunların Psikopatoloji ile İlişkisi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Çiğdem Günseli Dereboy; Prof. Dr. Mehmet Eskin; Doç. Dr. Hacer Harlak).
- Şahin, F. T. ve Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 6(3)*, 395-414.
- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2007). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, (32)*, 31-48.
- Şaşmaz, İ. B. (2014). Erken Dönem Uyumsuz Şemaların ve Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Borderline Kişilik Bozukluğu ve Bipolar Bozukluk Üzerindeki Yordayıcı Etkisi. İstanbul: Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: (Yrd. Doç. Dr. Ahmet Tosun)
- Tekin, N. (2016). Annelere Uygulanan Çocuklarının Duygusal Gelişimini Desteklemeye Yönelik Eğitim Programının Annelerin Duygularını Yönetmelerine ve Çocuklarının Olumsuz Duyguları ile Baş Etmelerine Etkisinin İncelenmesi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Danışman: Prof. Dr. Fatma Abide Güngör Aytar)
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. N. Fox (Der.), The development of emotion regulation: Biological and behavioral considerations, Monographs of the Society for Research in Child Development, 59 (2-3, seri no. 240), 25-52.
- Thompson, R. A. ve Calkins, S. D. (1996). The double-edged sword: Emotional regulation for children at risk. *Development and Psychopathology, 8(1)*, 163-182.
- Thompson, R. A. ve Goodvin, R. (2007). *Taming the Tempest in the Teapot: Emotion Regulation in Toddlers*. In C. A. Brownell, C. B. Kopp (Ed.), *Socioemotional Development in the Toddler Years* (pp. 320-341). New York: The Guilford Press.
- Thomas, A. ve Chess, S. (1986). The New York longitudinal study: From infancy to early adult life. *The study of temperament: Changes, continuities, and challenges*, 39-52.
- Türküler Aka, B. (2011). Perceived parenting styles, emotion recognition, and emotion regulation in relation to psychological well-being: Symptoms of depression, obsessive-compulsive disorder, and social anxiety. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi (Danışman: Prof. Dr. Tülin Gençöz).
- Uğur Ulusoy, R. (2018). Okul Öncesi Dönem Çocukları için Duygu Düzenleme Becerilerine Yönelik Hazırlanan Aile Katılımlı Eğitim Programının Etkililiğinin İncelenmesi.

Karabük: Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Özlem Gözün Kahraman).

Underwood, M. K. (1997). Top ten pressing question about the development of emotion regulation. *Motivation and Emotion*, 21, 127-146

Ural, O., Güven, G., Sezer, T., Azkeskin, K., ve Yılmaz, E. (2015). Okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, (1), 589-598

Üredi, L. ve Hakan, Ulum (2017). *Çocuklarda Duygu Ayarlayabilme Yetisinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, 30, 464-472

Yagmurlu, B. ve Sanson, A. (2009). Parenting and temperament as predictors of prosocial behaviour in Australian and Turkish Australian children. *Australian Journal of Psychology*, 61(2), 77-88

Yagmurlu, B. ve Altan, O. (2010). Maternal socialization and child temperament as predictors of emotion regulation in Turkish preschoolers. *Infant and Child Development: An International Journal of Research and Practice*, 19(3), 275-296.

Yaman, B. (2018). Ebeveyn Tutumlarının Çocukların Mizaç Özellikleri ve Duygu Düzenleme Becerileri Üzerindeki Rolü. İstanbul: Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Özgür Yorbik).

Yavuzer H. (2014). Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi. 37. Baskı, İstanbul: Remzi.

Yavuzer H. (2016). *Ana-Baba ve Çocuk*. 26. Baskı, Ankara: Remzi.

Yılmaz, Y. (2007). *Anne Baba Tutumları ile İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Özerkliklerinin Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Prof. Dr. Meziyet Arı).

Yoleri, S. (2014). The relationship between temperament, gender, and behavioural problems in preschool children. *South African Journal of Education*, 34(2).

Yörükoğlu A. (2015). *Çocuk ruh Sağlığı*. 36. Basım. Özgür Yayın Dağıtım Ltd. Şti: İstanbul

Yükçü, Ş. B., ve Demircioğlu, H. Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duygu Düzenleme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 442-466.

Sapmaz Yurtsever, S. (2014). Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Algılanan Ebeveynlik Biçimleri Ve Duygu Düzenlemenin Yeme Tutumu Üzerindeki Etkisi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Günay Serap Tekinsav Sütçü).

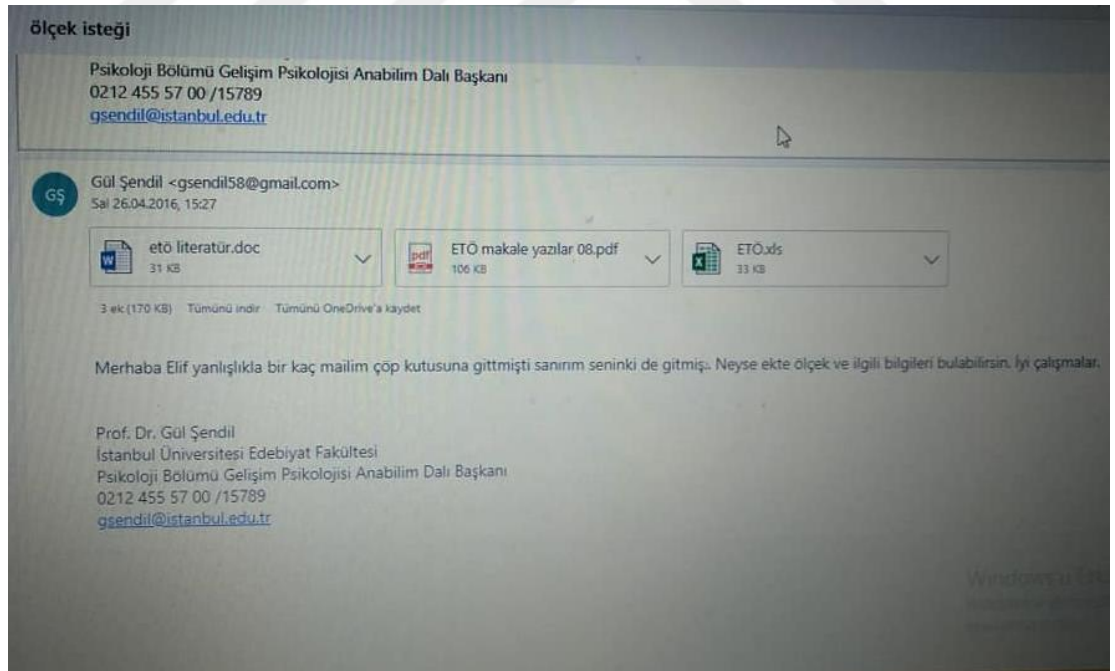
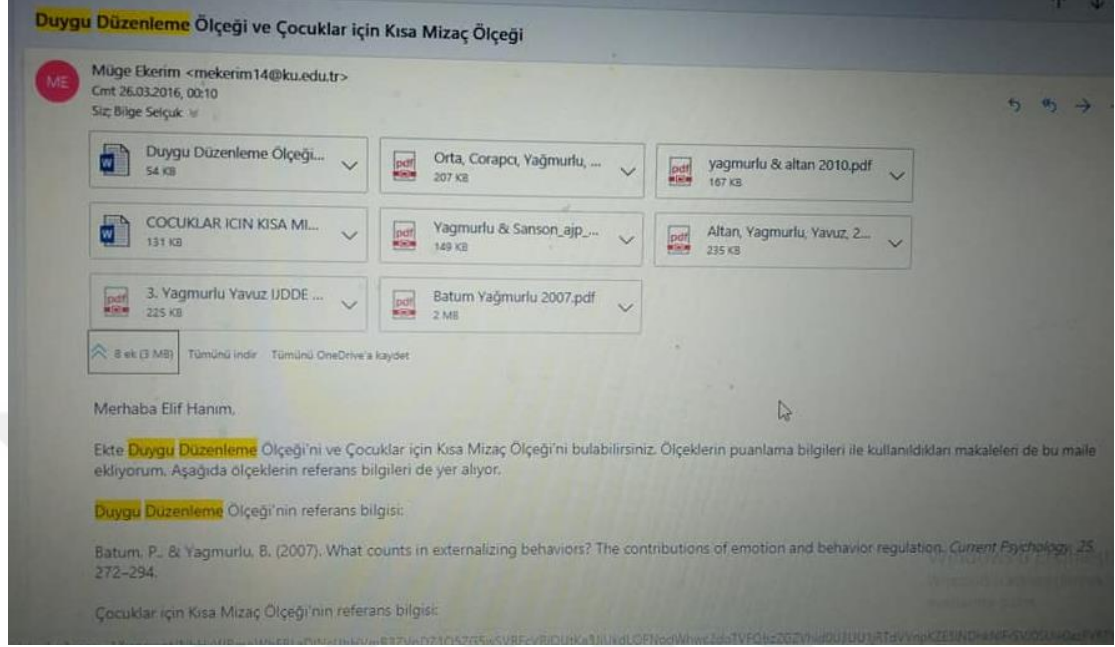
Yükçü, Ş. B., ve Demircioğlu, H. Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 442-466.

Zaferoğlu, M. (2018) Ergenlerde Duygusal Tepkisellik ve Obsesif Kompulsif Belirtiler Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Becerilerinin Aracı Rolünün İncelenmesi. Erzurum: Atatürk  niversitesiEğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi (Danışman: Doç. Dr. İsmailSeçer).

8. EKLER

EK 1. Ölçek Kullanım İzinleri

EK 2. Etik Kurul İzni

	T.C. KARABÜK ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL KARARLARI	Toplantı No: 3
Toplantı Tarihi	: 26.10.2016	
Toplantı Yeri	: Tıp Fakültesi Dekanlığı Toplantı Salonu	
Toplantı Başlama Saati	: 17:00	

Karabük Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu, Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL başkanlığında 26.10.2016 Çarşamba günü aşağıdaki gündemi görüşmek üzere toplandı.

KARARLAR

Karar 9 :
Üniversitemiz Safranbolu Meslek Yüksekokulu öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Özlem GÖZÜN KAHRAMAN'ın danışmanı bulunduğu, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bölümü yüksek lisans öğrencisi Elif Kalkan'ın tez çalışması kapsamında yapacağı "Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Duygu Düzenleme Becerileri İle Mizac ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu araştırması incelenmiş olup gerekli iznin sağlanmasının uygun olacağına,
Oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL
(Başkan)
(İmza)

Doç. Dr. Seyit Ali KAYIŞ
(Üye)
(İmza)

Doç. Dr. Didem SUNAY
(Üye)
(İmza)

Yrd. Doç. Dr. Bilge ÖZCAN
(Raportör)
(İmza)

Yrd. Doç. Dr. Yusuf ERSAN
(Üye)
(İmza)

Yrd. Doç. Dr. Gülhan ÜNAL KOCAMAN
(Üye)
(İmza)

Yrd. Doç. Dr. Nazım KARAHAN
(Üye)
(İmza)

Avukat Hüseyin ŞAHİN
(Üye)
(İmza)

Prof. Dr. İbrahim KÜRTÜL
Girişimsel Olmayan
Klinik Araştırmalar
Etik Kurulu Başkanı
(İmza)
ASLI GİBİDİR
02.11.2016

Karabük Üniversitesi Tıp Fakültesi Deneysel Cerrahi Kliniği KARABÜK - Tel: (370) 413 05 90 Faks: (370) 413 05 87

EK 3. Araştırma İzni

T.C.
ADANA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

22.03.2017

Sayı : 98258552-605.01-E.3855038
Konu : Elif KALKAN'ın Tez Çalışması

.....KAYMAKAMLIĞINA
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

İlgi : Müdürlük Makamı'nın 17.03.2017 tarihli ve 98258552-20-E.3626935 sayılı onayı.

Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Elif KALKAN'ın "*Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Duygu Düzenleme Becerileri ile Mizaç ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*" konulu tez çalışması kapsamında İlçenize bağlı bulunan ilgi onay ekinde belirtilen okullarda Ebeveyn Tutum Ölçeği, Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği, Duygu Düzenleme Ölçeği'ni uygulamak isteği ile ilgili ilgi olur ekte gönderilmiştir.

Söz konusu tez çalışmasını okul müdürünün denetim, gözetim ve sorumluluğunda, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında **eğitim öğretim aksatılmadan** uygulanması hususunda; Gereğini rica ederim.

Turan AKPINAR
Vali a.
Millî Eğitim Müdürü

EK: 1- Onay Örneği (1 Sayfa)
2- Yazı Örneği ve Ekleri

DAĞITIM:
Seyhan, Çukurova, İmamoğlu, Kozan,
Sarıçam ve Yüreğir Kaymakamlıklarına
(İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)

EK 4. Demografik Bilgi Formu

Çocuğun/Öğrencinin;

Cinsiyet: 1. Kız 2. Erkek (1) (2)

Yaş: 1. 4 yaş 2. 5 yaş 3. 6 yaş (1) (2) (3)

Annenin Yaşı: 1-) 18-22 yaş

2-)23-27 yaş ( )

3-)27-31 yaş

4)32-35 yaş

5-) 35-39 yaş

Babanın Yaşı : 1-) 18-22 yaş

2-)23-27 yaş ( )

3-)27-31 yaş

4)32-35 yaş

5-) 35-39 yaş

Aylık Geliriniz: 1-1000 tl ve aşağısı

2-1001/2000 tl arası ( )

3-2001/3000 tl arası

4-3001/4000 tl

5-4001 tl ve üzeri

Annenin Öğrenim Durumu: 1. İlkokul

2. Ortaokul

3. Lise ( )

4. Önlisans

5. Lisans

6. Lisansütü

7. Okur-yazar değil

Babanın Öğrenim Durumu: 1. İlkokul

2. Ortaokul

3. Lise ( )

4. Önlisans

5. Lisans

6. Lisansütü

7. Okur-yazar değil

EK 5.**DUYGU DÜZENLEME ÖLÇEĞİ (DDÖ) ÖRNEK MADDELER**

Aşağıdaki listede bir çocuğun duygusal durumu ile ilgili çeşitli ifadeler yer almaktadır.

Verilen numaralandırma sistemini kullanarak, aşağıdaki davranışları öğrencinizde ne sıklıkla gözlemlediğinizi lütfen işaretleyiniz:

Bu davranışı:

(1) HİÇBİR ZAMAN / NADİREN

(2) BAZEN

(3) SIK SIK

(4) NERDEYSE HER ZAMAN gözlemliyorum.

	HİÇBİR ZAMAN /NADİREN	BAZEN	SIK SIK	NERDEYSE HER ZAMAN
1. Neşeli bir çocuktur.	1	2	3	4
3. Yetişkinlerin arkadaşça ya da sıradan (nötr) yaklaşımlarına olumlu karşılık verir.	1	2	3	4
4. Bir faaliyetten diğerine kolayca geçer; kızıp sinirlenmez, endişelenmez (kaygılanmaz), sıkıntı duymaz veya aşırı derecede heyecanlanmaz.	1	2	3	4
7. Yaşıtlarının arkadaşça ya da sıradan (nötr) yaklaşımlarına olumlu karşılık verir.	1	2	3	4
11. Heyecanını kontrol edebilir (örneğin, çok hareketli oyunlarda kontrolünü kaybetmez veya uygun olmayan ortamlarda aşırı derecede heyecanlanmaz).	1	2	3	4

EK 6.**ÇOCUKLAR İÇİN KISA MIZAÇ ÖLÇEĞİ (ÇKMÖ) ÖRNEK MADDELER**

Her soru için, çocuğunuzun son zamanlardaki ve şimdiki davranışını en iyi anlatan numarayı lütfen yuvarlak içine alınız. Sorulardan hiçbiri çocuğunuza uymuyorsa veya cevaplanamazsa üzerini çiziniz.

	Hemen Hiç	Sık Değil	Değişken, Genelde Olmaz	Değişken Genelde Olur	Sık Sık	Hemen Her Zaman
5. Çocuğum, yeni bir işe geçmeden önce başlamış olduğu işini tamamlamayı sever.	1	2	3	4	5	6
9. Çocuğumu yatağa yatırdığımda, uykuya dalması aşağı yukarı her gece aynı zamanı alır.	1	2	3	4	5	6
13. Parkta ya da ziyaretteyken, çocuğum yabancı çocukların yanına gider ve onların oyununa katılır.	1	2	3	4	5	6
22. Çocuğum her gün aynı miktarda yemek yeme yerine, bir gün fazlasıyla, ertesi gün de çok az yemek yer.	1	2	3	4	5	6

EK 7. EBEVEYN TUTUM ÖLÇEĞİ (ETÖ) ÖRNEK MADDELER

	5	4	3	2	1
	Her zaman böyledir	Çoğu zaman böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiçbir zaman böyle değildir
CÜMLELER					
7 Çocuğuma yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettirim.					
10 Çocuğumun iyi ve kötü davranışı karşısında neler hissettiğimi ona açıklarım.					
21 Çocuğumu, kendisi için zor olabilecek işlerden korurum.					
31 Çocuğumun yanlış davranışını görmezden gelirim.					
37 Çocuğuma bir şey alırken onun da fikrini alırım.					
44 Evimizde hangi televizyon programının izleneceği, çocuğumun isteğine göre belirlenir.					

9. ÖZGEÇMİŞ

Elif GÖKŞEN 1987 yılında Antalya'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Osmaniye Kadirli ilçesinde tamamladı. Tunceli Anadolu Öğretmen Lisesi'nden mezun olduktan sonra 2006 yılında Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümüne girdi. 2010 yılında bu bölümden mezun olduktan sonra Iğdır Tuzluca Yukarı Katırlı İlköğretim okuluna atandı. Daha sonra Iğdır Tuzluca Söğütlü İlköğretim Okulu'nda Görev aldı. 2013 yılında tayinle Kastamonu İnebolu Toklukaya-Yele İlkokul'na atandı ve 3 yıl bu okulda çalıştı. Yine tayinle 2016 yılında Adana İmamoğlu Zübeyde Hanım Anaokulu'nda görev yaptı. 2018 yılından itibaren Adana Seyhan Zübeyde Hanım Anaokulu'nda görev yapmaktadır.

2015 yılında başladığı Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Yüksek Lisans programında eğitimini sürdürmektedir.